

Strategický plán udržitelného rozvoje města Chrudimi 2015 - 2030

Analytická část, SWOT analýza

Zpracovatel: Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje

Srpen 2014

OBSAH

1 ÚVOD	4
1.1 METODIKA TVORBY STRATEGICKÉHO PLÁNU	4
1.2 PROCES ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTU	5
1.3 SPECIFIKACE ROLÍ V PROCESU TVORBY DOKUMENTU	5
1.4 HLAVNÍ VSTUPNÍ PODKLADY (INFORMAČNÍ ZDROJE) PRO ZPRACOVÁNÍ STRATEGIE	6
2 ANALYTICKÁ ČÁST	8
2.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA MĚSTA A HLAVNÍ GEOGRAFICKÉ ÚDAJE A ADMINISTRATIVNÍ ÚDAJE	8
2.2 HISTORIE MĚSTA	9
2.3 OBYVATELSTVO, DEMOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	10
2.4 BYDLENÍ A VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ	13
2.5 DOPRAVA A DOPRAVNÍ DOSTUPNOST	14
2.5.1 Silniční doprava	15
2.5.2 Železniční doprava	17
2.5.3 Letecká doprava	17
2.5.4 Veřejná doprava a dopravní obslužnost	18
2.5.5 Nemotorová doprava a doprava v klidu	18
2.5.6 Doprava v klidu (komunikace pro pěší, parkování, P&R, K&R, B&R)	19
2.5.7 Dopravní vybavenost	20
2.5.8 Bezpečnost silničního provozu	20
2.6 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	21
2.6.1 Vodovodní síť a zásobování vodou	21
2.6.2 Kanalizace a ČOV	21
2.6.3 Elektrická energie	22
2.6.4 Zemní plyn	22
2.6.5 Zásobování teplem	23
2.6.6 Informační a komunikační sítě, informovanost občanů	23
2.7 EKONOMIKA A TRH PRÁCE	24
2.7.1 Ekonomická situace ve městě	24
2.7.2 Dojížděka za prací	26
2.7.3 Nezaměstnanost	26
2.7.4 Ekonomické ukazatele města	27
2.8 ŠKOLSTVÍ	33
2.9 SPORT A VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	37
2.10 KULTURA	38
2.11 PAMÁTKOVÁ PÉČE	39
2.12 CESTOVNÍ RUCH	40
2.13 SOCIÁLNÍ SLUŽBY	43
2.14 NEZISKOVÝ SEKTOR	47
2.15 ZDRAVOTNÍ PÉČE	49
2.16 MÍSTNÍ DISPARITY – KRIMINALITA, DROGY, LICHVA, GAMBLERSTVÍ, PROSTITUCE	51
2.17 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	54
2.17.1 O vzduší	54
2.17.2 Zeleň	55
2.17.3 Vodstvo	56
2.17.4 Chráněná území	56
2.17.5 Územní systém ekologické stability (ÚSES)	57
2.17.6 Protierozní opatření	58
2.17.7 Protipovodňová opatření	58
2.17.8 Zemědělství a těžba nerostných surovin	59
2.17.9 Staré ekologické zátěže	59
2.17.10 Odpadové hospodářství	59

2.18 URBANISMUS	60
3 PLATNÉ STRATEGICKÉ DOKUMENTY, ZÁKONNÉ A DALŠÍ ZÁVAZNÉ POŽADAVKY	71
4 POPIS AKTÉRŮ ROZVOJE, VAZBY, PARTNERSTVÍ, SYNERGIE, PŘÍLEŽITOSTI A HROZBY	73
4.1 AKTÉŘI, VAZBY, PARTNERSTVÍ	73
4.2 SYNERGIE.....	76
4.3 PŘÍLEŽITOSTI A HROZBY	76
5 SWOT ANALÝZA	78
6 SEZNAMY	86
6.1 SEZNAM GRAFŮ.....	86
6.2 SEZNAM TABULEK.....	86
6.3 SEZNAM OBRÁZKŮ	87
6.4 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	87
6.5 SEZNAM ZKRATEK.....	90
PŘÍLOHY	91

1 ÚVOD

Strategický plán udržitelného rozvoje města lze charakterizovat jako významný koncepční dokument, jehož úkolem je sjednotit pohled na celkový rozvoj dotčeného území, definovat dlouhodobé cíle a priority, které jsou v souladu s udržitelným rozvojem města a návazně navrhnout konkrétní projekty vč. jejich způsobu realizace a financování.

Strategický plán jako rozvojový dokument je koncipován jako dokument střednědobé až dlouhodobé koordinace veřejných a soukromých aktivit ekonomického, sociálního, kulturního a ekologického charakteru. Dokument je zpracován na období 2015 - 2030.

Strategický plán udržitelného rozvoje města Chrudimi má sloužit především jako podklad pro:

- střednědobé až dlouhodobé plánování rozvoje města, které je v souladu s udržitelným rozvojem města
- zapojování občanů, neziskových organizací, podnikatelů a dalších organizací do rozvojových aktivit města,
- sestavování rozpočtu města,
- práci na tvorbě územního plánu obce, resp. změn územního plánu,
- posuzování regionálních a nadregionálních plánů a programů z pohledu města,
- aktivní marketing města,
- zodpovědný vstup města do podnikání,
- vstup města do různých sdružení a svazků.

1.1 Metodika tvorby strategického plánu

Vzhledem k tomu, že neexistuje jedna všeobecně přijímaná metodika strategického plánování obcí (měst), vystihují analytické a rozhodovací kroky popsané v této metodice hlavní proudy současného myšlení a zkušenosti s touto problematikou.

Dle metodiky budou práce na tvorbě strategického plánu udržitelného rozvoje města Chrudimě považovány za systémovou práci, sestávající z odborné, koordinační a konzultační činnosti. Jde o vytvoření rozvojového dokumentu metodou analýz, průzkumu a strukturovaných diskusí, ze kterých budou formulovány závěry pro jednotlivé postupné kroky.

Úkolem pracovní skupiny je posuzovat a projednávat jednotlivé postupové kroky formou komunitního plánování a veřejné diskuse a stanovovat závěry na základě konsenzu.

Uvedený postup je v různých obměnách dlouhodobě zaveden pro programování regionálního rozvoje v zemích EU, od roku 1998 v ČR a doporučován MMR ČR.

Hlavní přínosy dokumentu:

- Identifikace problémů a možných řešení (komplexní přístup – šance odstranit příčiny, nikoliv pouze řešit následky).
- Sladění představ jednotlivých subjektů o rozvoji města (prevence budoucích sporů, východisko pro kontinuitu rozvoje).
- Vytvoření platformy spolupráce různorodých subjektů ve městě (využití potenciálu organizací i lidských zdrojů).

- Formulace žádoucích rozvojových záměrů a projektů, které respektují principy udržitelného rozvoje (šance odstranit nekoncepční využívání/plýtvání prostředků i kapacit).
- Racionální rozvržení realizace aktivit a zapojení subjektů podílejících se na nich (vzhledem k věcné návaznosti kroků i vzhledem k dostupným prostředkům).
- Zvýšení efektu z využití vlastních finančních prostředků a zvýšení šance získat prostředky vnější.

1.2 Proces zpracování dokumentu

Proces zpracovávání rozvojového dokumentu je především **procesem neustálé vzájemné komunikace a spolupráce všech dotčených aktérů**. K řízení tohoto procesu existují dvě základní (hraniční) metody strategického plánování, tzv. **expertní metoda** a **komunitní metoda**. V praxi se jako **nejvhodnější** ukazuje flexibilní **kombinace obou metod** a tato kombinace byla použita i pro tento dokument.

Pro zpracování analytické části strategického plánu udržitelného rozvoje města Chrudimi byla zvolena **expertní metoda** prostřednictvím spolupráce s externí poradenskou firmou. Výhodou této metody je, že může pomoci odhalit skryté problémy a méně znatelné vývojové trendy a objektivně posoudit skutečnost. Místní aktéři v této části působí jako poskytovatelé informací a zároveň jako oponenti návrhů či rozhodnutí.

Ve zpracování návrhové části převažuje **komunitní metoda**. Zde se do procesu tvorby rozvojové strategie v rozhodující míře zapojují místní subjekty (aktéři - školy, neziskové a příspěvkové organizace, architekt města, odborné komise Rady města, odborné instituce apod.) a odborný subjekt zajišťuje pouze odborný rámec. Základem je společná diskuze, pojmenování pocíťovaných problémů, hledání zvládnutelných cest řešení.

Za obsah dokumentu **nese zodpovědnost** skupina místních aktérů (členové zastupitelstva, odbor úřadu pověřený zpracováním koncepce). Základem úspěšného zpracování rozvojového dokumentu je **diskuze, komunikace a informační otevřenost**.

1.3 Specifikace rolí v procesu tvorby dokumentu

- **Pořizovatelem dokumentu** je město, tj. o pořízení rozhodlo vedení města a dokument schvaluje **zastupitelstvo** města. Zastupitelstvo města, politická reprezentace města usměrňuje z pozice voleného orgánu města celý proces.
- **Zpracovatelský tým** je skupina osob, která zajišťuje procesní záležitosti spojené s tvorbou dokumentu, zaznamenává výsledky jednání, sestavuje jednotlivé pracovní podklady a postupně sestavuje celý dokument. Vybraní členové tohoto týmu garantují odbornou úroveň dokumentu a procesní správnost projednávání. Zpracovatelský tým je tvořen vybranými zaměstnanci městského úřadu a externími odborníky.
- **Pracovní skupina** je shromážděním místních aktérů (významní podnikatelé, zástupci neziskových organizací, případně dalších pro rozvoj města důležitých subjektů apod.). Pracovní skupina projednává jednotlivé návrhy od zpracovatelského týmu, sladuje rozporná stanoviska apod.

Při tvorbě dokumentu nesmí být zapomínáno, že dokument je nástrojem, jak zkvalitňovat podmínky pro život občanů. Proto **musí být občané průběžně informováni**, musí mít možnost vyjádřit své názory a na jejich názory má být brán zřetel. Zapojení občanů probíhalo prostřednictvím veřejného projednání „Desatera problémů města Chrudimi“,

Chrudimského zpravodaje, internetových stránek města, jako podklad byly využity ankety již dříve realizované mezi občany apod. Nezbytnou součástí tvorby strategie je veřejné projednání, kde jsou občanům podány informace a mohou zde vznést své náměty, připomínky. Náměty mohou být vznášeny i písemně zpracovatelským týmem stanoveným způsobem.

1.4 Hlavní vstupní podklady (informační zdroje) pro zpracování strategie

Město má k dispozici velké množství podkladů o situaci ve městě. Dle dostupnosti rozlišujeme informace:

- z veřejných zdrojů (zejména různé statistiky),
- z neveřejných zdrojů (zejména interní materiály města),
- získání dosud neshromážděných informací (vytvoření nových informačních zdrojů).

Jako důležité informační zdroje lze uvést následující podklady:

- územní plán města (včetně územně-analytických podkladů),
- strategie dobrovolného svazku obcí, v nichž je město členem,
- údaje z evidence obyvatel,
- materiály a rozpočty organizací zřizovaných městem,
- majetkové pasporty města,
- technická dokumentace k městskému majetku,
- výstupy a podklady výborů zastupitelstva města a komisí rady,
- audit udržitelného rozvoje
- a další.

Zásadní pro plánování jsou názory obyvatel, místních podnikatelů i neziskových organizací. Prostřednictvím **veřejné diskuze** lze rychle získat zpětnou vazbu na dění ve městě a také široké spektrum podnětů na řešení.

Zdravé město je prestižní označení pro město, které je aktivně zapojeno do mezinárodního Projektu Zdravé město a přináší do města nové kroky ve prospěch kvality života. Projekt se intenzivně zabývá všemi oblastmi života ve městě, které mohou mít vliv na zdraví a pohodu obyvatel. Nejedná se pouze o stav prostředí, ale zejména o životní styl lidí a o jejich pocit spokojenosti ve městě. Za základ každého Zdravého města je považována zdravá a přátelská komunita. Důležitou změnou je prosazování principů udržitelnosti na úrovni města. Znamená to, že aktivity současných generací nesmějí negativně ovlivnit možnosti dosažení stejné kvality života generací příštích.

Místní Agenda 21 je tedy nástrojem pro uplatnění principů udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni v praxi. Je prováděna v konkrétním čase, místě a v obci nebo regionu. Je to proces, který prostřednictvím zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického plánování (řízení), zapojování veřejnosti a využívání všech dosažených poznatků o udržitelném rozvoji v jednotlivých oblastech zvyšuje kvalitu života ve všech jeho aspektech a směřuje k zodpovědnosti občanů za jejich životy i životy ostatních bytostí v prostoru a čase.

MA 21 zapadá do širšího proudu snah o kvalitní veřejnou správu a současně je i důležitým nástrojem pro zlepšování či udržení kvality života ve městě. Jde o dlouhodobý participativní proces, jehož nezbytnou součástí je vytváření partnerství mezi místní samosprávou a dalšími organizacemi ve městě (instituce, neziskové organizace, školy, podnikatele apod.) i mezi těmito partnery navzájem.

V Chrudimi je MA 21 realizována prostřednictvím projektu Zdravé město. Město Chrudim úzce spolupracuje se všemi cílovými skupinami v rámci projektu Zdravé město a MA 21, který je zaměřen na podporu udržitelného rozvoje a usiluje o vytvoření podmínek pro kvalitní život ve městě v dlouhodobém horizontu také pro další generace. Cílem projektu je zvyšování kvality života obyvatel Chrudimi, podpora zdraví, a to vše při respektování principů udržitelného rozvoje, který je v souladu se strategickým plánováním a probíhá za předpokladu zapojení veřejnosti. Vybrané NNO jsou partnery tohoto projektu a podílí se na realizaci jeho aktivit (Desatero problémů města Chrudim, osvětové kampaně, účast na plánování formou kulatých stolů, odborných sekcí, spolupráce s městem Chrudim při realizaci projektů a realizaci akcí pro veřejnost, realizace projektu Fairtraidové město Chrudim).

Udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje lidské společnosti, který uvádí v soulad hospodářský a společenský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Mezi hlavní cíle udržitelného rozvoje patří zachování životního prostředí dalším generacím v co nejméně pozměněné podobě.

Podle českého zákona o životním prostředí je jím „takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“.

2 ANALYTICKÁ ČÁST

Smyslem analýzy je aktuálně popsat jednotlivé aspekty života ve městě Chrudimi, zachytit hlavní tendence jejich vývoje a zhodnotit podmínky a předpoklady dalšího rozvoje jednotlivých socioekonomických a environmentálních faktorů města. Analýza musí vytvořit logický rámec pro zdůvodnění zvolené strategie, cílů, opatření a aktivit i celkové struktury dokumentu.

Analýza současné situace města byla zpracována pomocí dvou typů vstupních dat:

- **primárních dat**, která byla získána z Profilu města zpracovaného v rámci Strategického plánu rozvoje města Chrudimě z roku 2003, z něhož byly využity některé relevantní části, které byly aktualizovány, a z dalších dokumentů, koncepcí, územně analytických podkladů, auditu udržitelného rozvoje aj.,
- **sekundárních dat**, jedná se především o statistická data od relevantních subjektů (ČSÚ, Úřad práce, apod.). Statistická data byla zjišťována zejména za rok 2011/2012, příp. za období let 2002 – 2012 a byla získána např. prostřednictvím členů zpracovatelského týmu či členů pracovních skupin od následujících relevantních subjektů - Český statistický úřad Pardubice, Městský úřad Chrudim a jeho odbory, Úřad práce Chrudim a dalších subjektů.

Zpracování socioekonomické analýzy bylo podmíněno dostupností a aktuálností statistických dat. Některá data nebyla v tomto rozsahu dostupná, a to např. z důvodu úzce vymezeného území (město), dále z hlediska způsobu sledování a získávání statistických dat (např. data pocházející ze Sčítání lidu, domů a bytů prováděného jednou za 10 let, apod.) nebo z jiných důvodů.

2.1 Základní charakteristika města a hlavní geografické údaje a administrativní údaje

Město Chrudim, známé také jako "**Athény východních Čech**", leží ve východních Čechách v Pardubickém kraji. Město leží v jižní části Pardubického kraje, který je součástí regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod. Chrudim je město střední velikosti, které mělo k 31. 12. 2012 celkem 23 182 obyvatel, s rozlohou 3 321 ha (dle evidence obyvatelstva k 1. 1. 2014 žilo ve městě 22 713 obyvatel).

Poloha města v rámci ČR je příznivá, neboť se nachází 10 km jižně od krajského města Pardubic, které je centrem Pardubického kraje. Chrudim se také nachází v těsném zázemí hradecko-pardubické aglomerace, která je počtem obyvatel pátým nejlidnatějším urbanizovaným prostorem v ČR. Polohu města zobrazuje Obr. 1.

Obr. 1 Poloha města v rámci Pardubického kraje a ČR

Zdroj: RRA PK - zpracovatel strategického plánu

Geomorfologicky leží město v Chrudimské pánvi (ve výšce 240 - 300 m n. m.), která je součástí České křídové tabule. Jihozápadně od města se zvedá pohoří Železné hory, patřící do kategorie hornatin, s nejvyšší horou 668 m n. m. (Vestec). Městem protéká řeka Chrudimka, která pramení v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Průměrná teplota ve městě je 7 °C a nejteplejší měsíc červenec má teplotu 17,5 °C.

Město Chrudim je jedním z 38 měst Pardubického kraje. Administrativně je město členěno na **8 místních částí** (Chrudim I-IV – tj. části Chrudim I-Vnitřní Město, II-Nové Město, III-Kateřinské Předměstí a Chrudim IV-Jánské Předměstí (část), Medlešice, Topol – tj. části Topol a Chrudim IV-Jánské Předměstí (část), Vestec a Vlčnov) a **5 katastrálních území** (Chrudim, Medlešice, Topol, Vestec u Chrudimi a Vlčnov u Chrudimi). Do konce roku 2002 byla Chrudim sídlem okresního úřadu. Po jejich zrušení v souladu s reformou veřejné správy je Chrudim od roku 2003 obcí s rozšířenou působností, jejíž správní obvod zahrnuje 86 obcí o výměře 74 608 ha (stav k 31. 12. 2011) a pověřeným obecním úřadem.

Město Chrudim spolupracuje na základě podepsané smlouvy s **partnerskými zahraničními městy** Olešnica (Polská republika), Svidník (Slovenská republika) a Motovun (Chorvatsko), a dále spolupracuje s městem Ede (Nizozemsko). Město Chrudim je také členem dobrovolného svazku obcí Mikroregion Chrudimsko, dále je členem Pracovní skupiny místní Agendy 21 při Radě vlády pro udržitelný rozvoj, Národní sítě Zdravých měst ČR, členem MAS Chrudimsko, o.s., dobrovolného svazku obcí Královská věnná města a členem dalších asociací.

2.2 Historie města

Archeologické výzkumy dokládají, že na návrší zvaném Pumberky (severovýchodně od dnešního centra) lidé postavili opevněné sídliště přibližně již před šesti až sedmi tisíci lety. Velmi hustě bylo území budoucího města osídleno v období tzv. lužické kultury (1200 – 900 let př. n. l.). **Prvním národem**, jenž se zde usadil a jehož jméno se nám dochovalo, byli **Keltové** (od pátého století př. n. l. do přelomu letopočtu). Chrudim za jejich pobytu zřejmě patřila k zázemí velkého oppida, jež se nacházelo na území osady Hradiště u Českých Lhotic přibližně 10 km na jih od Chrudimi.

Po delší pauze v osídlení přicházejí v 7. – 8. století **Slované**. Nad řekou Chrudimkou vzniká patrně v 9. století hradiště jako **jedno z center správy raného českého státu**. **První** spolehlivá **písemná zmínka** o Chrudimi se vztahuje k r. 1055, kdy zde měl podle Kosmovy kroniky zemřít český kníže Břetislav I. Někdy **před rokem 1276**, v době hromadného zakládání měst králem **Přemyslem Otakarem II.**, se zakládací listinou z osady **Chrudim**

oficiálně stává město. Poloha na zemské cestě z Prahy na Moravu podtrhávala význam města a napomáhala jeho rozvoji, takže se Chrudim v období vrcholného středověku zařadila mezi přední města českého království. V sociální oblasti je třeba zmínit existenci špitálů, lázní a škol, stejně jako rozvoj cechů v ekonomické oblasti. Toto vše potvrzuje význam města Chrudimě v tehdejší době. **Od r. 1307** je Chrudim **královským věnným městem**, jež sloužila českým královnám jako zdroj příjmů. Tato tradice se s kratšími přestávkami udržela až do zániku habsburské monarchie v roce 1918.

Na počátku husitských válek (1419 – 1434) se Chrudim přiklonila na stranu protikatolickou a německy mluvící část obyvatelstva musela město opustit. Od té doby je Chrudim, stejně jako celý region Chrudimska, teritoriem takřka výhradně českým. Město bylo v opozici také proti panujícím Habsburkům během neúspěšných stavovských povstání v letech 1547 a 1618 – 1621, což pro něj mělo vždy vážné důsledky - konfiskaci statků, ztrátu nabytých privilegií a zvýšení daní. Od 16. století význam a postavení měst v českém království upadal, Chrudim byla však i nadále významným správním centrem.

Do života města často zasahovaly epidemie, hladomory a živelné pohromy. Doloženy jsou požáry hradiště v 11. a 12. století. Město vyhořelo i krátce po svém založení na přelomu 13. a 14. století. Od 16. století význam a postavení měst v českém království upadal, Chrudim byla však i nadále významným správním centrem. Těžkou ranou byla **třicetiletá válka** (1618 – 1648), kdy městem táhla švédská vojska a během níž v důsledku rekatolizace odešlo evangelické obyvatelstvo. Posledními velkými pohromami byl požár dvou předměstí v roce 1850 a několik povodní ve druhé polovině 19. století.

Národní obrození je v Chrudimi doprovázenou mohutným **rozvojem spolkové činnosti** (spolky Beseda, Česká Lípa, pěvecký spolek Slavoj, Stolní společnost Kosů chrudimských), obyvatelé města sportují v Sokole a vzdělávají se. Druhá polovina 19. století je ve znamení **rozvoje průmyslové výroby**. Ve městě vyrostl cukrovar, pivovar, lihovar, sladovny, plynárny, továrna na obuv, strojírna, mlýny, tkalcovny, výrobní likérů a závod na výrobu hudebních nástrojů. Město se tak profiluje jako regionální průmyslové centrum. Svoji roli sehrály v tomto procesu mimo jiné pozdní **zavedení železnice** ve městě (1871). Pro velký **rozvoj školství** je Chrudim nazvána Františkem Palackým „**východočeskými Aténami**“. Pro **kulturní vyžití** slouží obyvatelům nově postavená budova muzea, v jejímž reprezentativním sále se konají společenské akce a oblíbené „Chrudimské hudební pátky“.

Město dalo světu mnohé **význačné osobnosti**. Z nejvýznamnějších **chrudimských rodáků** lze jmenovat Viktorina Kornela ze Všehrd - humanistického vzdělance, dále Jana Nepomuka Štěpánka - obrozeneckého dramatika, herce, režiséra a ředitele Stavovského divadla nebo Josefa Ressela - vynálezce lodního šroubu. K městu měli osobní vztah skladatelé Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Camille Saint-Saëns, Zdeněk Fibich, malíř Alfons Mucha a řada dalších.

2.3 Obyvatelstvo, demografická charakteristika

Město Chrudim je po krajském městě Pardubice druhou nejlidnatější obcí Pardubického kraje. V Chrudimi žilo k 31. 12. 2012 celkem 23 182 obyvatel. Hustota zalidnění v Chrudimi k 31. 12. 2012 dosáhla 698 obyvatel na km².

Počet obyvatel města má dlouhodobou klesající tendenci, například v roce 2000 mělo město 24 011 obyvatel, v roce 2007 celkem 23 379 obyvatel.

Z Tab. 1 vyplývá, že ve sledovaném období je přirozený přírůstek ve městě kromě roku 2003 kladný, naopak v celém sledovaném období dochází ke snižování počtu obyvatel města migrací, kterou však přirozený přírůstek nedokáže kompenzovat. Migrační úbytek

obyvatelstva byl způsoben především suburbanizací – stěhování obyvatel města do okolních obcí.

Tab. 1 Pohyb obyvatel v Chrudimi v letech 2003 – 2012

Ukazatelé pohybu obyvatel	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Živě narození	196	232	263	241	282	266	250	263	227	245
Zemřelí	203	211	228	207	207	222	215	230	176	218
Přistěhovalí	514	499	457	509	596	553	487	460	428	487
Vystěhovalí	685	652	605	566	654	602	573	576	604	549
Přírůstek stěhováním (saldo migrace)	-171	-153	-148	-57	-58	-49	-86	-116	-176	-62
Přirozený přírůstek	-7	21	35	34	75	44	35	33	51	27
Přírůstek/úbytek celkem	-178	-132	-113	-23	17	-5	-51	-83	-125	-35
Stav obyvatel k 31.12.	23 630	23 498	23 385	23 362	23 379	23 374	23 323	23 240	23 217	23 182

Zdroj: Krajská reprezentace ČSÚ v Pardubicích

Pozvolna roste počet obyvatel v poproduktivním věku a dochází ke **stárnutí populace**. **Zvyšuje se hodnota indexu stáří¹** v Chrudimi, v roce 2000 činil index stáří 71,4, v roce 2007 101,5 a v roce 2014 už 117,9, od roku 2007 převyšují hodnoty indexu 100, tj. v Chrudimi převažuje věková skupina poproduktivní nad předproduktivní. Věkovou strukturu v Chrudimi v letech 2000, 2007 a 2012 zobrazuje Tab. 2 a Graf 1.

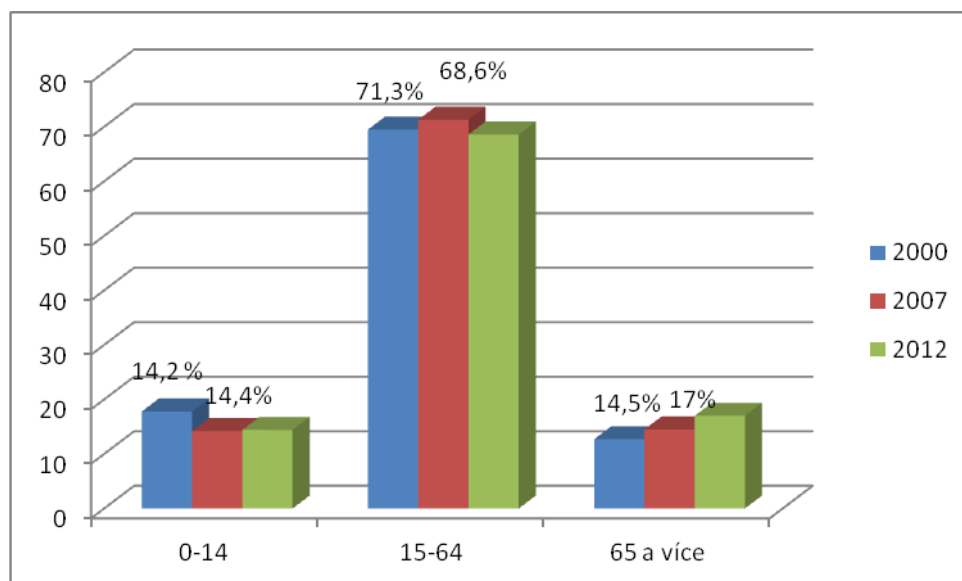
Tab. 2 Srovnání věkové struktury obyvatelstva v Chrudimi v letech 2000, 2007 a 2012 (vždy k 31. 12.)

Rok	2000		2007		2012	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Věková struktura obyvatelstva						
Předproduktivní (0-14 let)	4 272	17,8	3 334	14,3	3 343	14,4
Produktivní (15-64 let)	16 687	69,5	16 660	71,3	15 899	68,6
Poproduktivní (65 a více let)	3 052	12,7	3 385	14,4	3 940	17,0
Celkem	24 011	100,0	23 379	100,0	23 182	100,0
Index stáří 1)	71,4	x	101,5	x	117,9	x

Zdroj: Krajská reprezentace ČSÚ v Pardubicích, zpracovatel

¹ Index stáří – počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku do 14 let

Graf 1 Věková struktura obyvatelstva Chrudimi v letech 2000, 2007, 2012

Zdroj: Krajská reprezentace ČSÚ v Pardubicích, zpracovatel

Trend stárnutí populace v Chrudimi lze dokumentovat i na vývoji průměrného věku, který v roce 200 činil 37,6 let, v roce 2007 40,0 let a v roce 2012 činil 41,4 let.

Významným rozvojovým faktorem města je poměrně **vysoká úroveň vzdělanosti obyvatel**. Údaje o vzdělávání jsou získávány z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 (SLDB), porovnány se vzdělanostní strukturou Pardubického kraje, České republiky a také s výsledky SLDB 2001.

Město disponuje **dobrou vzdělanostní strukturou** s vysokým podílem vysokoškoláků, a to ve srovnání s Pardubickým krajem i Českou republikou. Zároveň oproti roku 2001 došlo ve městě k nárůstu podílu osob s ukončeným vysokoškolským vzděláním a naopak k poklesu podílu osob, jejichž nejvyšším stupněm vzdělání bylo střední vč. vyučení a maturity a základní vč. neukončeného. Bližší údaje zahrnuje Tab. 3.

Tab. 3 Obyvatelstvo 15leté a starší podle nejvyššího ukončeného vzdělání

SLDB	2011			2001
	Město Chrudim	Pardubický kraj	ČR	Město Chrudim
bez vzdělání	0,3	0,4	0,5	0,2
základní vč. neukončeného	15,2	17,9	17,6	18,4
střední včetně vyučení (bez maturity)	30,9	36,6	33,0	36,0
úplné střední (s maturitou)	36,3	31,1	31,2	33,4
vysokoškolské	13,7	9,9	12,5	10,6
- z toho bakalářské	15,7	17,2	16,1	6,7
- z toho magisterské	81,4	79,2	79,1	n.a.

Zdroj: ČSÚ, krajská reprezentace Pardubice (SLDB 2001, 2011)

Národnostní struktura obyvatel města získaná také ze SLDB byla v roce 2011 bez výrazného zastoupení národnostních menšin. K české národnosti se v roce 2011 hlásilo 73,4 % obyvatel Chrudimi a mezi největší národnostní komunity ve městě patřila slovenská národnost (0,7 %). Celkem 5 552 obyvatel (23,9 %) nevedlo ve SLDB 2011 svou národnost.

Podle výsledků SLDB 2011 bylo ve městě 3 996 **věřících osob** (17,2 %), z toho se 6,2 % nehlásilo k žádné církvi ani náboženské společnosti. Největší zastoupení z celkového počtu věřících měla Církev římskokatolická, Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská. Bez **náboženského vyznání** bylo 39,1 % osob a u 43,7 % obyvatel nebyla otázka víry zjištěna. Podle pohlaví jsou v Chrudimi více věřící ženy než muži.

Z Chrudimi **vyjíždí do zaměstnání** a do škol celkem 6 455 osob (z toho nejvíce v rámci kraje), z toho denně vyjíždí 2 373 osob. Do škol vyjíždí z města celkem 1 846 žáků a studentů, z toho denně vyjíždí 448 žáků a studentů. Nejvíce žáků a studentů i osob do zaměstnání) vyjíždí z Chrudimi v časovém intervalu 15 – 29 minut.

V souladu s očekávaným demografickým vývojem lze do budoucna i nadále očekávat pokles počtu obyvatel a stárnutí populace, čímž vyvstává potřeba také na úrovni města na toto reagovat.

2.4 Bydlení a veřejná prostranství

Informace vztahující se k bydlení jsou dostupné také ze Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011.

Podle SLDB 2011 bylo v Chrudimi v roce 2011 **celkem 3 262 domů**, z toho bylo 8,8 % neobydlených domů s byty a 91,05 % trvale obydlených. Z celkového počtu 2 970 **trvale obydlených domů** tvořily rodinné domy 87 % a bytové domy 19,02 %. Nejvíce domů ve městě mělo 1 - 2 nadzemní podlaží. Podle počtu bytů v domě převažovaly domy s 1 bytem.

Největší počet domů v Chrudimi v roce 2011 byl **ve vlastnictví fyzických osob** a nejméně domů vlastnilo bytové družstvo. Na území města se nachází vysokopodlažní i nízkopodlažní zástavba, **převládají nízkopodlažní domy**. Ve městě se nachází celkem 565 bytových domů, z toho je 37 domů ve vlastnictví státu a města Chrudim.

Bytové domy ve vlastnictví města byly postaveny převážně v letech 1923 – 1933. Většina domů je podsklepená, s kamennou podezdívkou a se zvýšeným podlažím. Všechny domy jsou zděné.

Průměrné stáří trvale obydlených rodinných domů v roce 2011 bylo 49,2 let a trvale obydlených bytových domů o 3,6 roku méně. Chrudim má poměrně **vysoký podíl nových bytových domů** (postavených po r. 1981), kdy ve výstavbě dominovaly domy panelového typu, jejichž kvalita je v řadě případů dosti problematická. Intenzivnější výstavba bytových jednotek, zejména v 70. a 80. letech souvisela s populačním růstem města v tomto období. Po r. 1989 dochází po přechodném útlumu k nové vlně výstavby charakteristické výstavbou rodinných i bytových domů. Zájem o bydlení ve městě se odráží v dlouhodobém **převisu poptávky nad nabídkou bytů**, což mj. souvisí s poptávkou po komfortnějším bydlení v blízkosti Pardubic. Technické vybavení domovního fondu bylo v roce 2011 v Chrudimi relativně dobré, což také souvisí s výše uvedeným stářím domovního fondu. Platí to zejména o dostupnosti zemního plynu, který byl ve městě v roce 2011 zaveden do 87 % domů. Podíl domů napojených na vodovod a kanalizaci v Chrudimi nevybočuje z průměru.

V roce 2011 bylo ve městě **celkem 10 348 bytů**, z toho bylo 890 **neobydlených** bytů. Podíl **trvale obydlených bytů** v rodinných domech v roce 2011 byl 27,6 %, naproti tomu podíl bytů v bytových domech představoval 71,2 %.

Z trvale obydlených bytů v roce 2011 tvořily 41 % byty v osobním vlastnictví, 23,4 % byly byty ve vlastním domě a 20 % byly byty nájemní. V roce 2011 byla ve městě v obydlených bytech průměrná velikost obytné plochy bytu 62,7 m². Podle počtu obytných místností v roce 2011 jednoznačně převažovaly v obydlených bytech čtyřpokojové byty.

Rozsáhlá privatizace bytového fondu, která převedla odpovědnost za správu a údržbu bytu na jednotlivé majitele, však vytváří určité riziko nekvalifikovaného řízení správy a údržby domů s byty v osobním vlastnictví, které může v budoucnosti vést k jejich zanedbávání a postupnému chátrání. **Město Chrudim** v zájmu zlepšení úrovně využívá „**Fond rozvoje bydlení města Chrudim**“, který slouží jednak k poskytování půjček individuálním žadatelům na zlepšení především obytných budov v I. městské zóně, výjimečně v dalších částech města, a dále k zabezpečení potřeb územního rozvoje města a údržby a oprav bytového fondu města.

Město Chrudim dále realizovalo investiční akce s cílem zlepšení technického stavu a snížení energetické náročnosti bytových domů v rámci Integrovaného plánu rozvoje města prostřednictvím Integrovaného operačního programu. Potřebou zůstává řešení otázky sociálního bydlení, ať už využitím stávajících bytových či nebytových objektů.

Veřejná prostranství

Město Chrudim disponuje (rozsáhlými i menšími) plochami veřejných prostranství (např. náměstí, nábřeží, aj.), která využívají obyvatelé a návštěvníci města k relaxaci či odpočinku. Na území města se nachází množství veřejných prostranství, např. Resselovo náměstí, Tyršovo náměstí, Školní náměstí, Masarykovo náměstí, Jungmannovo nábřeží, nábřeží Karla Čapka, a další. Menší plochy v obytné zástavbě, ve vnitroblocích patří mezi lokality vhodné k provozování sportovních aktivit a tato veřejná prostranství jsou využívána zejména k rekreačnímu sportování (běhání, cyklistika, chůze). Město Chrudim sleduje dostupnost, využitelnost a kvalitu těchto prostranství a postupně je revitalizuje, aby maximálně splňovala svoji funkci.

V posledních letech byla provedena rekonstrukce některých náměstí, v plánu jsou další regenerace a revitalizace. Hlavním cílem je zvýšení kvality života občanů města a zvýšení atraktivity a využití veřejného prostranství se zelení jako klidové, oddychové a rekreační zóny i pro návštěvníky města. Revitalizace a využití veřejných prostranství může přispět k oslabení faktoru kriminality budováním atraktivních a otevřených prostranství.

Město Chrudim disponuje několika pasporty (zeleně, komunikací, atd.). Existují inventarizační seznamy technického vybavení města (např. mobiliáře - lavičky, koše atd.). Na základě těchto seznamů je městem vyhodnocováno stáří, technický stav a průběžně jsou přijímána opatření ke zlepšení technického stavu tohoto vybavení.

Ke zlepšení estetického vzhledu města přispívají další akce (typu rozkvetlé město, aktivity zaměřené na řešení problémů znečišťování veřejných prostranství zvířaty, aj.). Regenerace veřejných ploch a odpočinkových míst jsou připravovány městem ve spolupráci s občany.

2.5 Doprava a dopravní dostupnost

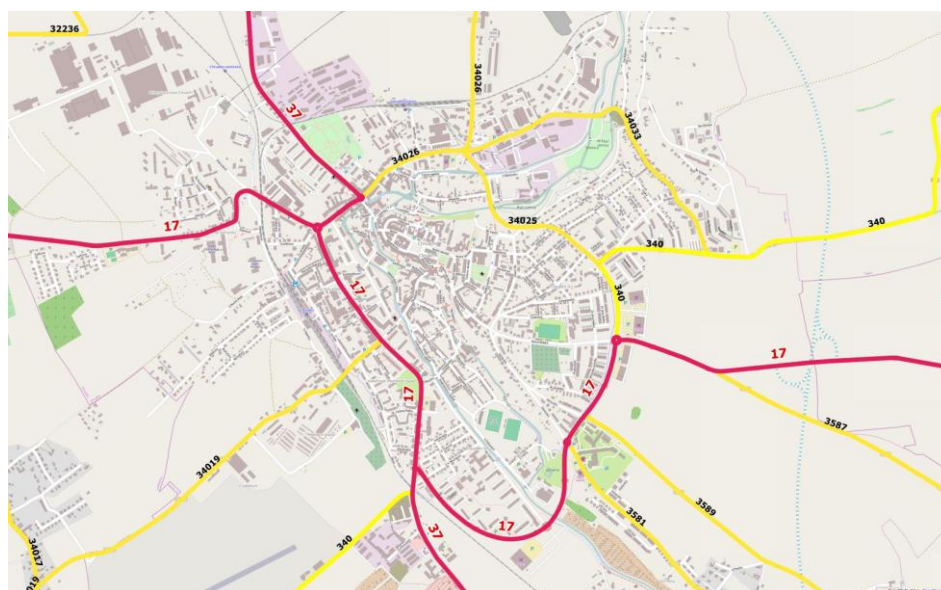
Doprava je nezbytnou podmínkou rozvoje města. Doprava v Chrudimi není řešena samostatným dokumentem, který by řešil pouze oblast dopravy. Dopravní problematika je zohledněna ve všech strategických dokumentech města, tedy v Regulačním plánu Městské památkové zóny, v Generelu dopravy centrální zóny města Chrudim z roku 2001, které se týkají také dopravy. V roce 2013 byla vypracována Studie potřebnosti rozvoje infrastruktury pro cyklisty v Chrudimi. Aktuálně je studie dále rozpracovávána podle přijatých doporučení.

2.5.1 Silniční doprava

Intenzita dopravy ve městě patří mezi **největší v Pardubickém kraji**, jak vyplývá z výsledků celostátního sčítání dopravy provedeného ŘSD ČR v roce 2010. Město Chrudim je **významnou dopravní tepnou**, kterou prochází silnice I. třídy i nižších tříd. Základní dopravně-komunikační skelet města (viz Obr. 2) a jeho spádového zemí tvoří:

- **městský komunikační okruh** (dále MKO), který ohraničuje centrální zónu města a plní funkci tranzitní a sběrné komunikace,
- systém hlavních radiál (ve směru sever-jih a západ-východ), které plní funkci tranzitních a sběrných komunikací,
- systém vedlejších radiál, které plní funkci sběrných komunikací,
- navazující síť místních komunikací s obslužnou funkcí (silnice III. třídy, místní a obslužné komunikace).

Obr. 2 Základní dopravně-komunikační skelet města

Zdroj: Město Chrudim

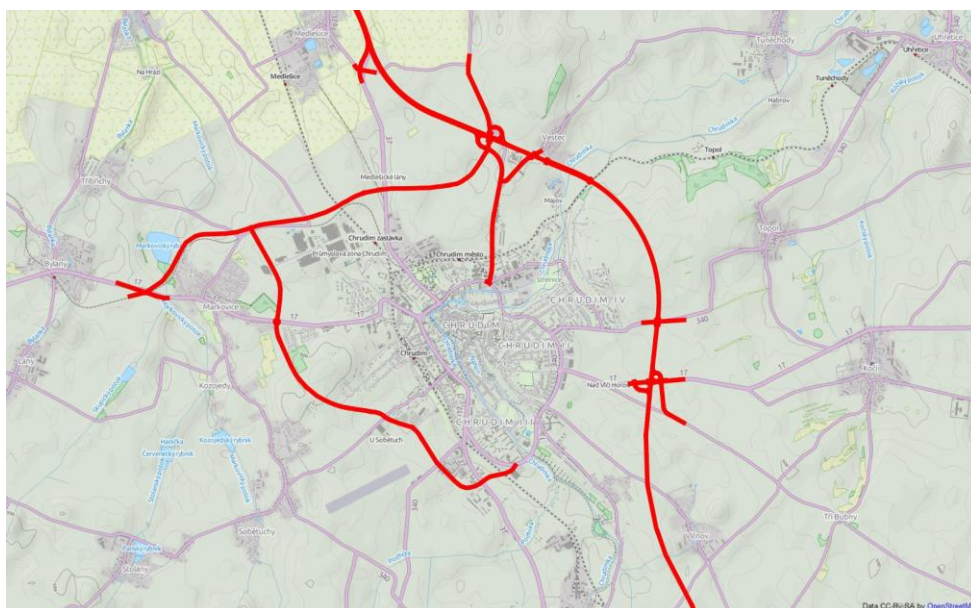
Páteřní komunikace města tvoří **silnice I. třídy, a to silnice I/17** (Čáslav – Chrudim – Zámorsk) **a silnice I/37** vedená v trase Trutnov – Jaroměř – Hradec Králové – Pardubice – Chrudim – Ždírec nad Doubravou – Žďár nad Sázavou. Stávající silnice I/17 a I/37 jsou tedy součástí sítě silnic I. třídy, které jsou majetkem státu, který prostřednictvím ŘSD ČR zajišťuje koncepci jejich rozvoje, realizuje stavby a hotové úseky spravuje, udržuje a opravuje.

V současné době je **silnice I/17** vedena centrem města a **stávající intenzity dopravy** již nyní způsobují problémy nejen z hlediska dopravy, ale i bezpečnosti a z hlediska vlivů na životní prostředí. Silnice I/17 je podle Zásad územního rozvoje Pardubického kraje (ZUR) zařazena mezi komunikace nadmístního významu.

Chrudimí vede **silnice I/37**, a to průtahem po západní části městského komunikačního okruhu (MKO). Na průtahu je několik dopravních závd a křižovatek se světelnou signalizací. Dopravní kapacita MKO je dána příčným uspořádáním, množstvím křižovatek, obsluhou přilehlého území a v neposlední řadě i množstvím chodců v této oblasti. Souhrn těchto faktorů řadí **MKO v Chrudimi mezi kritické úseky na silnici I/37 a jeho vytíženost je na hranici kapacity**. Silnice I/37 plní v Chrudimi funkci tranzitní a obslužnou. Stávající trasa silnice I/37 prochází obydlým centrem.

Aktuálně je budován silniční **obchvat silnice I/37** (viz Obr. 3), a to po dvou úsecích **Medlešice – křiž. I/17 a křiž. I/17 – Slatiňany**, jehož trasa je v souladu s územním plánem měst Chrudimí a Slatiňany. První část obchvatu města má být hotova do konce roku 2015 a bude pokračovat výstavba druhého, závěrečného úseku ve směru na Slatiňany. Investorem výstavby obchvatu je Ředitelství silnic a dálnic ČR (dále ŘSD ČR). Vybudování přeložky silnice I/37 významně **odlehčí** městům Chrudim a Slatiňany **od tranzitní dopravy**, zvýší bezpečnost dopravy a účastníků silničního provozu, podstatnělepší životní prostředí v Chrudimí i ve Slatiňanech a sníží negativní účinky dopravy na životní prostředí a obyvatele. Komunikace bude po dokončení výstavby součástí aglomerační osy Hradec Králové – Pardubice – Chrudim – Slatiňany. Obchvat v konečném důsledku umožní rychlejší a kvalitnější **napojení města** a jeho spádové oblasti **na dálnici D11**.

Obr. 3 Schematické umístění přeložek I/17 a I/37

Zdroj: Město Chrudim

Silniční síť města představuje na mnoha místech vážnou komplikaci při zajištění bezpečnosti a plynulosti dopravy, a to z důvodu dopravně závadných křižovatek zejména v centru města, nevyhovujícím napojením obslužných komunikací apod.

Silniční síť ve městě má následující délku:

- silnice I. třídy - 15 km,
- silnice II. třídy - 10,5 km,
- silnice III. třídy - 27 km,
- místní komunikace - 125 km.

Silnice I. třídy v intravilánu města svou kapacitou neodpovídají současným nárokům dopravy, což je aktuálně řešeno např. výstavbou silničního obchvatu silnice I/37. **Technický stav silniční sítě ve městě** je převážně **uspokojivý**. V případě silnic I. třídy je technický stav uspokojivý, přestože jsou na většině délek komunikací vyjety podélné koleje. V případě silnic II. třídy je jejich stav také uspokojivý. Naopak **u silnic III. třídy** je jejich technický **stav nevyhovující**. Stav místních komunikací není havarijní, s výjimkou ulice Na Kopci.

Hlavním problémem v dopravě zůstává **zklidnění a zkapacitnění dopravy** ve městě a **dokončení páteřní, resp. nadřazené silniční sítě** (přeložky I/17 a I/37, resp. silniční obchvat

I/37) včetně **napojení navazujících silnic a místních komunikací**, tedy zklidnění dopravy v centrální části města a minimalizaci negativního vlivu silniční dopravy na životní prostředí a na zdraví obyvatel města. Dalšími jsou **problémy s parkováním** způsobené nedostatkem parkovacích míst, což je zvláště patrné v případě sídlišť a centra města.

Pozitivem silničního napojení města jsou i poměrně krátké vzdálenosti s dalšími městy, např. Chrudim – Praha (115 km), Chrudim – Brno (125 km), Chrudim – Olomouc (135 km), Chrudim – Hradec Králové (33 km) a Chrudim – Pardubice (10 km).

2.5.2 Železniční doprava

Železniční doprava je využívána při zajišťování dopravních potřeb občanů i návštěvníků kraje. Mezi Pardubicemi a Chrudimí přesahuje přepravní proud **1 000 osob denně**.

Město Chrudim leží na křižovatce železničních tratí, a to **železniční trati** Pardubice – Chrudim – Hlinsko v Čechách – Havlíčkův Brod (trať č. 238) a trati č. 016 Chrudim – Chrudim město – Moravany – Holice. **Trať č. 238 je trati regionálního významu** s přímou návazností na železniční koridor Praha – Pardubice – Č. Třebová. Mimo tyto železniční tratě se v Chrudimi nachází železniční vlečky do průmyslových areálů, které budou upraveny ve vazbě na přeložku silnice I/37.

Záměry v železniční dopravě:

- zvýšit traťovou rychlost **na 90 km/h v úseku Chrudim – Chrudim zastávka**, čímž se prodlouží souvislý úsek s rychlostí 90 km/h v délce 4,8 km,
- zvýšit traťovou rychlost **na 100 km/h v úseku Pardubice závoďiště – Pardubice-Rosice nad Labem**,
- prověřit aspekty pro zvýšení traťové rychlosti **na 80 km/h v části úseku před železniční stanicí Chrudim ve směru od Slatiňan**,
- výstavba tzv. **medlešické přeložky** mezi městy Pardubice a Chrudim,
- **elektrifikace úseku Pardubice – Chrudim – Slatiňany**,
- **vybudování Železniční zastávky Tesco**.

Provedení těchto úprav bude mít dopad do dopravní obslužnosti Chrudimska ve vazbě na krajské město Pardubice, na další rozvoj regionální železniční dopravy v kraji i ve vazbě na okolní kraje, na zrychlení a zkvalitnění regionální železniční dopravy - zkrátí přepravní dobu a zvýší komfort cestujících. Medlešická spojka by umožnila kvalitnější spojení ve směru Jaroměř – Hradec Králové – Pardubice – Chrudim, což by znamenalo i kvalitnější napojení tohoto území ve vztahu ke stále využívanějšímu letišti v Pardubicích.

V železniční dopravě dochází k pozitivním aspektům v podobě zvyšování komfortu cestujících a umožnění **bezbariérového přístupu** cestujících do železničních vozidel (bezbariérová nástupiště, schodišťové plošiny, výtahy). Již od roku 2010 je více než třetina výkonů regionální dopravy zabezpečována nízkopodlažními soupravami a tento trend se dále pokračuje. Na vlakovém nádraží v Chrudimi je zřízena **půjčovna kol**, která funguje sezónně a je každoročně dostupná v období od 1. dubna do 30. září.

2.5.3 Letecká doprava

Jihozápadně od města je veřejné vnitrostátní letiště s travnatým povrchem využívané pro civilní provoz (cvičné a sportovní létání, soukromé lety). Letiště bylo vyjmutο z letištní sítě Armády ČR a v současné době slouží jako cvičiště pro Armádu ČR. Vlastníkem letiště je Ministerstvo vnitra ČR, provozovatelem je Aeroklub ČR Chrudim. Zdravotní ústav se sídlem v Pardubicích, pobočka Chrudim provádí měření hlukového zatížení okolní obytné zástavby a

nedaleké nemocnice provozem z letiště. Nejbližší letiště je veřejné mezinárodní letiště v Pardubicích (12 km) a nejbližší letiště s pravidelným letovým provozem je pak v Praze (125 km).

2.5.4 Veřejná doprava a dopravní obslužnost

Důležitou úlohu ve městě má také **veřejná hromadná doprava osob** (autobusová doprava). Autobusovou hromadnou dopravu ve městě a jeho spádovém okolí převážně zajišťuje ARRIVA Východní Čechy, a.s.

Společnost ARRIVA TRANSPORT VÝCHODNÍ ČECHY a.s. provozuje dálkové autobusové linky, příměstskou autobusovou dopravu, městskou hromadnou dopravu (MHD) a v letních měsících cyklobusy.

Přes město vede **dálková autobusová doprava** společnosti ARRIVA VÝCHODNÍ ČECHY a.s., která jezdí linky ve směrech např. Hlinsko - Chrudim - Pardubice - Hr. Králové - Jičín - Turnov – Liberec nebo přes Ledec n. Sáz. - Havl. Brod - Chotěboř - Chrudim - Pardubice - Hr. Králové - Trutnov - Janské Lázně, aj.

V rámci Pardubického kraje funguje **integrováný dopravní systém**, který také pokrývá území města. **Pro příměstskou dopravu** je tedy využíván zavedený **integrováný systém IREDO** (Integrovaná Regionální Doprava).

Dopravní obslužnost města je umocněna umístěním autobusového nádraží vedle vlakového, avšak akutní potřebou je rekonstrukce a komplexní vyřešení prostor autobusového nádraží a přilehlých prostor.

Od roku 2012 je **MHD** částečně zaintegrována do systému IREDO. MHD je využívána pro dopravu do škol a do zaměstnání. Do průmyslové zóny byl prodloužen spoj MHD a vybudována autobusová zastávka. Stav vozového parku MHD je dobrý. Autobusy MHD jsou plně nízkopodlažní, bezbariérové. Přehled linek MHD uvádí Tab. 4.

V současnosti je provozovatelem MHD v Chrudimi společnost ARRIVA Východní Čechy, a.s. provozní oblast Chrudim. Město Chrudim se také finančně podílí na provozu MHD.

V roce 2011 bylo **přepraveno** autobusy MHD více než 567 tis. cestujících a v roce 2012 pak 583 tis. cestujících. V roce 2011 ujely autobusy MHD po Chrudimi cca 241 tis. km a za rok 2012 pak 248 tis. km. **Dopravní dostupnost a dopravní obslužnost vyhovují současným potřebám a nárokům.**

Tab. 4 Linky MHD v Chrudimi

Linka	Trasa linky
Linka 1	žel.stanice-Poděbradova-Topolská-Na Větrníku-Tovární-žel.stanice
Linka 2	žel.stanice-stadion-nemocnice-Na Větrníku
Linka 3	Na Větrníku-Tyršovo nám.-nemocnice-žel.stanice-Markovice
Linka 4	Na Větrníku-Tovární-Masarykovo nám.-žel.stanice-Průmyslová zóna
Linka 33	Na Větrníku-Tyršovo nám.- nemocnice-sídlíště U Stadionu-žel.stanice-Poděbradova

Zdroj: <http://www.chrudim.info/mhd/>

2.5.5 Nemotorová doprava a doprava v klidu

Město přispívá k budování dopravní infrastruktury pro alternativní, environmentálně šetrné druhy dopravy, např. postupně dochází k budování nových cyklostezek.

Městem procházejí značené **cyklotrasy**, jejichž přehled je uveden v Tab. 5. Cyklotrasy jsou vedené převážně po silnicích II. a III. třídy a v menším rozsahu po nezpevněných

komunikacích - po polních a lesních cestách. Jsou **využívány k dopravě (dojížděce)** obyvatel města do zaměstnání či k rekreaci. Na tyto navazují v blízkém okolí města další vyznačené cyklotrasy směřující především do oblasti Železných hor.

Tab. 5 Cyklotrasy procházejícím městem Chrudim

Č. cyklotrasy	Směr cyklotrasy	Popis cyklotrasy
4111	Běstvína – Seč – Chrudim – Moravany – Horní Roveň	15 km převážně po asfaltových silnicích a v Chrudimi místy po žulové dlažbě, navazuje na městskou cyklostezku
4112	Horní Bradlo – Křižanovice – Slatiňany – Chrudim – Sezemice	13 km převážně po asfaltových silnicích, žulové dlažbě a písčité cestě
4181	Jeníkovice – Třebířichy – Markovice – Chrudim – Řestoky – Luže – N. Hrady	17 km převážně po asfaltových silnicích a žulové dlažbě
4185	Chrudim – Říště – Hůra – Pohled	7 km převážně po asfaltových silnicích a v lesích po zpevněných cestách

Zdroj: Projekt cykloturistických tras Mikroregionu Chrudimsko, www.mikroregionchrudimsko.cz

Společnost ARRIVA VÝCHODNÍ ČECHY a.s. provozuje od roku 2003 speciální sezónní víkendovou linku - **cyklobus**, která propojuje cyklistické trasy a turisticky exponovaná místa Železných hor. Cyklobus jezdí v trase Pardubice – Chrudim – Trhová Kamenice – Horní Bradlo – Seč, Hoješín.

Stav infrastruktury pro cykloturistiku je nevyhovující, avšak se zlepšuje. Pro zvýšení bezpečnosti silničního provozu a snížení nehodovosti na úseku silnice I/37 v úseku Chrudim – Medlešice byla vybudována cyklostezka nazvaná „Cyklostezka Chrudim - Pardubice, část Chrudim - Medlešice“ určená pro cyklisty, in-line bruslaře a pro pěší.

I přes existenci uvedených cyklotras je potřeba a ze strany obyvatel města požadavek **vybudovat cyklostezku na Podhůru**, která zde chybí.

Mezi nově navržené komunikace cyklistické dopravy lze zařadit trasy:

- sdružené (pro pěší a cyklisty) obousměrné stezky podél stávající komunikace I/37 či podél přívaděče k přeložce I/37 (trasa Chrudim - Pardubice), trasy podél ulice Dašická, napojení sídliště Stromovka, podél ul. Novoměstská (Chrudim – Heřmanův Městec), podél Slatiňanské radiály (Chrudim – Slatiňany), připojení místních částí Vestec, Topol, Vlčnov a sportovní zóny,
- sdružené stezky jednosměrné k Resselovu náměstí a z Masarykova náměstí k Transportě,
- v profilu místních komunikací, po vyznačené krajnici včetně jejich mimoúrovňových křížení s místní komunikací,
- cyklopěší stezka Chrudim – Markovice.

V souvislosti s vybudováním obchvatu města je připravována stavby výstavby cyklostezky místo stávajícího jízdního pruhu pro vozidla. Napojení Vestce bude realizováno samostatnou cyklopěší stezkou Chrudim, ulice Dašická – Vestec.

2.5.6 Doprava v klidu (komunikace pro pěší, parkování, P&R, K&R, B&R)

Stav pěších komunikací je ve městě **uspokojivý**, přesto průběžně probíhají rekonstrukce chodníků. Město má zmapovanou bezbariérovost ve městě a centrem města vede bezbariérová trasa. Nově vznikající chodníky jsou osazovány **bezbariérovými prvky** (varovnými, signalizačními a vodícími pásy, vodícími liniemi) učenými osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. Bezbariérové přechody ve městě jsou doplněny vodícími pásy

pro zrakově postižené a nevidomé. Město realizuje i další opatření s cílem vytvoření bezpečného prostředí pro chodce (budování nových přechodů nasvícení přechodů, zkrácení jejich délek, příčné prahy pro snížení rychlosti apod.).

Klasická **zóna B&R** v Chrudimi **není**, ale u autobusového a vlakového nádraží jsou zřízeny stojany pro kola.

V Chrudimi je vybudován parkovací dům v ul. Hradební (90 míst), velká parkovací plocha pro návštěvníky centra je především v místě tzv. Moravovy zahrady. U institucí (městského, finančního úřadů a škol) nebo u budov, ve kterých jsou poskytovány služby, (obchody, sportovní objekty) jsou k dispozici parkovací místa. U parkovacích ploch dochází ke zřízení parkovacích stání pro osoby **se změněnou schopností pohybu a orientace**. Občané mají možnost požádat o zřízení vyhrazeného stání pro osoby těžce zdravotně postižené.

Současná kapacita a rozmístění **parkovacích ploch** ve městě je **nedostačující** a nevyhovuje potřebám území. Jedná se zejména **nedostatek parkovacích míst pro nákladní dopravu**, přičemž je pro odstavování kamionů **navržena rezerva** např. v místě vedení hlavních tras, což je podél silnic I. tříd. Problémy s parkováním jsou **u sídlišť** z důvodu **nedostatku parkovacích míst**. Pod Hotelem Bohemia Chrudim je navrženo podzemní parkování. Některá parkovací místa jsou soukromá, jiná veřejně přístupná (vlastníkem je město). S nárůstem parkovacích ploch **poroste i počet placených parkovacích míst**. Stále je **nedostatek parkovacích ploch pro návštěvníky a turisty** v centru města či v jeho blízkosti, i přes snahu o jejich rozšiřování (např. nad náměstím nová parkovací místa). Chybí i větší parkoviště pro autobusy. Pro návštěvníky města jsou, v návaznosti na přeložky I/17 a I/37, navržena záchytná parkoviště.

Je nutné **řešit problémy** s parkováním (např. parkovací dům Moravova zahrada, parkování pod sportovní halou, další parkování v centru), při rekonstrukci sportovní haly zohlednit i možnost parkování prostřednictvím parkovacího domu. Parkování na sídlišťích by mělo být směřováno pod zem a na střechách podzemních garáží. Je potřeba vytvořit **koncept parkování ve městě**, která bude zahrnovat informační systém - informační tabule o počtu parkovacích míst na vjezdu do města, vypracovat systém parkování ve městě se systémem parkovacích zón, zpracovat analýzu potřebnosti záchytného parkoviště pro systém P + R a P + G, zpracovat vyhledávací studii pro umístění parkovacích domů.

2.5.7 Dopravní vybavenost

V zájmovém území se nachází čerpací stanice, jejichž rozmístění je vyvážené a pokrývá hlavní komunikace města.

2.5.8 Bezpečnost silničního provozu

Ve městě probíhají přednášky a besedy žáků s Městskou policií pravidelně v průběhu celého roku zaměřené na základy bezpečného přecházení, na jízdu na kole, na základní silniční předpisy. Strážníci s dětmi obcházejí nebezpečná místa u škol. Je realizována kampaň „Na kolo jen s přilbou“ a „Vidíš mě?“ zaměřená na používání reflexních materiálů. Na téma prevence byly vydány propagační materiály“. Ve spolupráci s MŠ Na Valech byl realizován projekt „I malé změny mohou znamenat mnoho“ zaměřený na bezpečnou cestu dětí do mateřské školy. Již léta je realizován projekt Bezpečná cesta do školy“, kterého se účastní mateřské a základní školy z Chrudimi. Prevence úrazů obecně je řešena v komplexním projektu – Bezpečná komunita. Na bezpečnostních akcích probíhá spolupráce s partnery – školy, NNO, Besip apod.

Město Chrudim vlastní Dětské dopravní hřiště, které provozuje firma Sportovní areály města Chrudim s.r.o. a je využíváno při realizaci kampaní. Jinak hřiště navštěvují školy a veřejnost.

2.6 Technická infrastruktura

2.6.1 Vodovodní síť a zásobování vodou

Město Chrudim je zásobováno ze skupinového vodovodu Chrudim, který je součástí Vodárenské soustavy východních Čech. Vlastníkem vodovodu jsou Vodovody a kanalizace Chrudim, a.s., provozovatelem je Vodárenská společnost Chrudim, a.s.

Zásobování vodou probíhá ze tří nezávislých vodních zdrojů Markovice 40 l/sec., Podlažice 100 l/s a ÚV Práčov 350 l/s.

Při instalaci čerpadla do vodojemu Mikulovice je možné z Pardubic (zdroj Nemošice 50 l/s) dopravovat vodu i do města Chrudimi.

Dodávka pitné vody pro město je zajišťována z povrchových i z podzemních zdrojů. Zásobování pitnou vodou je dostatečné, kvalita vody je velmi dobrá.

Město je vybaveno **vodovodní sítí** vysokým procentem (téměř 100 %). **Na vodovod je dle SLDB 2011 připojeno 2 795 domů**, což představuje **94 % domů** z celkového počtu obydlených domů v Chrudimi, kterých je 2 970. **Na vodovod města Chrudim je napojeno 22 000 obyvatel pomocí 3 170 přípojek. Vodovodní systém města Chrudim je kapacitně zcela vyhovující.**

Vlastník každoročně rekonstruuje dožitě vodovodní řady z vlastních prostředků. Dle „Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací Pardubického kraje, Chrudim I“, jehož zpracovatelem byla Vodárenská společnost Chrudim, a.s., a který byl aktualizován dne 3. 5. 2012, je nutná oprava výtláčeného řadu DN 500 v délce 11 050 m n. m. ze zdroje Podlažice do vodojemu Slatiňany, který je narušen bodovou korozí. Rekonstrukce vodovodních řadů pitné vody probíhají kontinuálně. Jedná se např. o rekonstrukce vodovodní sítě v centru města, rekonstrukce trubních úseků v důsledku koroze, aj.

2.6.2 Kanalizace a ČOV

Město Chrudim má vybudovanou **jednotnou kanalizační síť, zakončenou ČOV** v lokalitě „Májov“. Z čistírny je vyčištěná odpadní voda **vypouštěna** jedinou levobřežní výustí **do řeky Chrudimky**.

Dle „Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací Pardubického kraje, Chrudim I“ je kanalizační síť města Chrudim soustavná a je převážně v technicky vyhovujícím stavu. Na kanalizační síť je dle SLDB 2011 připojeno 2 445 domů (21 074 osob), což představuje 82 % domů z celkového počtu obydlených domů v Chrudimi, kterých je 2 970. Celková délka kanalizační sítě města Chrudimi je 55,6 km a je na ni napojeno 23 300 obyvatel pomocí 2 650 kanalizačních přípojek. Soustavná kanalizace není vybudována v částech Medlešice, Topol, Vestec. V rozptýlených lokalitách (např. Podhůra) není kanalizace vybudovaná a tento stav nadále zůstane (žumpy).

Kapacitní problémy se projevují v blízkosti obchodních domů Hypernova a Kaufland v důsledku významného zvětšení odvodňovaných zpevněných ploch u těchto obchodních domů.

Opravy a rekonstrukce kanalizační sítě města Chrudim **průběžně** provádí a vlastník VaK Chrudim, a.s., havárie řeší provozovatel Vodárenská společnost Chrudim, a.s.

Město Chrudim využívá v lokalitě „Májov“ **mechanicko-biologickou ČOV** vybudovanou v letech 1984 - 1990 a intenzifikovanou v letech 2003 – 2005, kterou provozuje Vodárenská společnost Chrudim, a.s. ČOV je způsobilá také pro příjem kalů ze septiků a bezodtokových jímek. Odvodněné kaly z ČOV jsou smluvně předávány společnosti AVE CZ odpadové hospodářství s.r.o. k ukládání na skládku a částečně k výrobě rekultivační zeminy.

Odkanalizování má ve městě nižší podíl ve srovnání se zásobováním vodou. Vlastníkem kanalizační sítě je VaK Chrudim a.s. a provozovatelem je Vodárenská společnost Chrudim, a.s.

Do budoucna je počítáno s dalším **dobudováváním kanalizační sítě** především v okrajových částech města. V lokalitách, které nejsou napojeny na ČOV, nařizuje Vodoprávní úřad při rekonstrukcích nebo stavbě nových objektů budování domovních ČOV.

2.6.3 Elektrická energie

Zásobování elektrickou energií na území města Chrudim provádí ČEZ Distribuce a.s. prostřednictvím vzdušného a kabelového vedení (35 kV). Vzdušné napájení prostřednictvím dvojitých a jednoduchých vedení je zaústěno do rozvodny R 35 kV Chrudim. Z této rozvodny (4 vývody) a přechodových trafostanic resp. vedení TS 845 (VN 810 a 811- U Transporty), TS 620 (VN 842- U plynárny) a TS 1258 (VN 842-Stromovka) jsou tvořeny 35 kV kabelové napájecí body ve městě.

Napájecí bod sítě tvoří rozvodna 100/35 kV Tuněchody, propojená i na R 220/100/35 kV Opočíněk. Nadřazenou sítí je linka VVN 400 kV Týnec nad Labem – Krasíkov. Vlastní napájecí bod 110/6 kV má Transporta Chrudim. **Nárůst potřeby elektrického příkonu** je u rozvojových lokalit - průmyslových zón. Plánuje se výstavba nových stanic podle požadavků místního rozvoje a rozvoje nových odběrných míst. Nadzemní rozvodné sítě elektrické energie jsou postupně a plánovitě rekonstruovány a v centru města jsou ukládány do země, do kabelů.

Systém **zásobování elektrickou energií** probíhá tedy 35 kV sítí s dodatečnou přenosovou schopností. Území je při zajišťování elektrického výkonu závislé na trafostanicích TR 110/35 kV umístěných mimo území města. V některých částech je dožitý a přenosově nevyhovující rozvod zásobování elektrickou energií systémem NN. Plánuje se obměna prostřednictvím částečných oprav nevyhovujících stavů.

Specifickou problematikou městské rozvodné elektrizační sítě je **veřejné osvětlení**. **Území města Chrudim je 100 % pokryto VO**. Veřejné osvětlení by se mělo postupně obnovovat, rekonstruovat, a dále vyměňovat svítidla - a to z důvodu vysokého příkonu, ale malé účinnosti. Cca třetina VO je v horším stavu a je potřeba rekonstruovat. Zřídka dochází k přeložkám VO a pokud je potřeba, vystaví se nové VO (např. v nějaké místní části je požadavek zavést VO do novostaveb rodinných domů apod.). Nutné je vyřešení tahu městem (ul. Palackého, Ležáky) v podobě výměny cca 63 ks svítidel.

2.6.4 Zemní plyn

Město je **zásobováno zemním plynem** z VTL plynovodu DN 150, od obce Kočí – Topol z VTL plynovodu DN 500 Havlíčkův Brod - Pardubice a dále druhou VTL přípojkou DN 150 od obce Vestec z VTL plynovodu Barchov - Černá za Bory. Mezi významné regulační stanice VTL/STL v Chrudimi patří regulační stanice v průmyslové oblasti, v sídlišti Pod zbrojnicí, v ul. U Stadionu, v Transportě nebo v Drůbežářském podniku. Zásobování plynem zajišťuje Východočeská plynárenská a.s., která patří do skupiny RWE v ČR. Od roku 2007 distribuuje zemní plyn společnost VČP Net, s.r.o., která je dceřinou společností Východočeská plynárenská a.s.

Počet odběrných míst od roku 1995 postupně rostl. Domů bylo v roce 2001 plynofikováno 2 420, což je cca 81,4 % z celkového počtu domů (2 972). Domů **v roce 2011** (dle výsledků SLDB 2011) **bylo plynofikováno 2 584**, což je **87 %** z celkového počtu obydlených domů (2 970). Z výše uvedeného je zřejmý **nárůst počtu domů, které byly v Chrudimi v období let 2001 – 2011 plynofikovány**.

V roce 2011, bylo dle SLDB 2001, vybaveno plynem 7 553 bytů, což činí 80 % z celkového počtu obydlených bytů (9 458). V roce 2011 z celkového počtu 9 458 obydlených bytů bylo 2 415 bytů vytápěno kotelnou na plyn umístěnou v domě (což je 25,5 %) a 459 obydlených bytů používalo jako energii plyn.

Celková spotřeba energie stoupá a v rámci snižování energetické náročnosti dochází k realizaci úspor energie a využití odpadního tepla (např. prostřednictvím zateplování budov občanského vybavení - škol, plynofikací objektů, aj.). Projekty čistší produkce, úspory energií a **využití obnovitelných zdrojů energie** nejsou dostatečně aplikovány. Ve městě jsou využívány doplňkově **obnovitelné zdroje energie**, zejména sluneční kolektory na nemovitostech, tepelná čerpadla, příp. další.

2.6.5 Zásobování teplem

Dodávka tepla či způsob **vytápění** je zajišťován dálkově z centrálních zdrojů (systém CZT) i z lokálních zdrojů (průmyslové, blokové a domovní kotelny) nebo zemním plynem. Město Chrudim je zásobeno ze soustavy centralizovaného **zásobování teplem** (CZT) z International Power Opatovice, a.s., která vlastní většinu stávajících horkovodních a teplovodních sítí. Soustava zásobování teplem (dálkové teplo) je tvořena hlavním zdrojem – elektrárnou Opatovice, záložními zdroji, horkovodními napáječi, primárními rozvody, předávacími stanicemi a sekundárními rozvody. Na ty pak navazují otopné soustavy jednotlivých objektů. Dodávka tepla do systému CZT je zajišťována horkovodním přivaděčem 2 DN 600 z International Power Opatovice, a.s. Napáječ pro město Chrudim navazuje na pardubickou větev A v oblasti Černé za Bory. Do Chrudimi je napáječ veden dvěma potrubími o jmenovité světlosti 600 mm. International Power Opatovice, a.s. vybudovala v Chrudimi záložní zdroj o výkonu cca 35 MW pro případ výpadku centrálního zdroje tepla pro systém centrálního vytápění, s využitím lehkých topných olejů a zemního plynu a „zokruhování“ primárních rozvodů tepla kolem města.

Mimo systém CTZ je výroba tepla (pro potřebu vytápění i pro výrobní technologii) realizována prostřednictvím průmyslových zdrojů, blokových a domovních kotel, tedy spalováním pevných, plyných či kapalných paliv. Samotné centrum města je, kromě budovy městského úřadu, vytápěno převážně zemním plynem.

2.6.6 Informační a komunikační síť, informovanost občanů

V Chrudimi jsou **digitální ústředny** Stromovka (pro východní část města, pro část Topol, obce Kočí a Tuněchody), Rozhledna (západní část, za železnicí Pardubice, sídliště Skřivánek) a Transporta (Markovice a Medlešice). Katastrálním územím Chrudim prochází dvě radioreléové trasy: RKS Pardubice (Krásné) – RS Hradec Králové (Hoděšovice) a televizní RKS Pardubice (Krásné) – TKB Hradec Králové. Na území města provozuje **telekomunikační služby** Telefónica Czech Republic, a.s. působí zde také mobilní operátoři (Telefónica Czech Republic, a.s., T-Mobile Czech Republic a.s. a Vodafone Czech Republic a.s.). Nabízejí přenos hlasu, dat a poskytování internetu. České Radiokomunikace a.s. zajišťují přenos radiového signálu, telekomunikační služby multifunkční síť, internet, hlasová data, **televizní a rozhlasové vysílání**. Území města je pokryto bezdrátovým obecním **rozhlasem**, jehož ústředna je v budově MěÚ v Resselovo nám. čp. 77. Šíření a přenos **televizního a rozhlasového signálu** je zajišťováno digitálně, což nahradilo analogové vysílání. **Pevné telefonní linky** postupně ustupují do pozadí vlivem velkého nárůstu mobilních telefonů.

Město využívá **informační a komunikační systém** (ICT), prostřednictvím kterého komunikují odbory městského úřadu a městský úřad vůči veřejnosti. V rámci nové služby CzechPoint (přístupné např. na městském úřadě, v hospodářské komoře, na České poště) lze

na jednom místě získat výpisy nebo ověření dokladů z Katastru nemovitostí, ze Živnostenského úřadu, z Obchodního rejstříku nebo výpis z Rejstříku trestů. Telekomunikační a informační sítě a inovační ICT zpřístupňují informace firmám i občanům za účelem naplňování principu informační společnosti. Efektivní komunikace a výměna informací prostřednictvím informačních technologií zrychlí a zkvalitní poskytované služby. Výsledkem je komunikace podnikatelských subjektů a veřejnosti s různými institucemi prostřednictvím moderních komunikačních systémů. Investice do moderních informačních a komunikačních technologií (ICT) a jejich vzájemné propojení představují jeden z klíčových faktorů „smart administration“. Budování telekomunikačních a informačních sítí a zavádění inovačních ICT za účelem kvalitnějšího a celoplošného šíření informací bude mít pozitivní dopady na ekonomiku města (rozvoj elektronického podnikání) i na rozvoj lidských zdrojů (zvyšování informační gramotnosti občanů).

Město Chrudim je napojeno na **hlavní optickou síť**, která propojila města Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Metropolitní síť umožní přenos datových, hlasových a další služeb pro potřeby města a jeho občanů. Tato síť poskytuje městu a jeho organizacím prostředí pro zavádění moderních služeb (telemetrie, kamery, e-government, apod.) a privátní sféře nabídne svoji kapacitu pro poskytování komerčních služeb (internet, TV, telefonování, atd.). Cílovými skupinami by měly být Městský úřad a organizace města (Chrudimská beseda, Sportovní areály města Chrudim s.r.o., Městská knihovna, Centrum sociálních služeb a pomoci, Technické služby Chrudim 2000 spol. s r.o., Městské lesy Chrudim s.r.o.), občané, provozovatelé telekomunikačních služeb, aj.

Město Chrudim informuje své obyvatele prostřednictvím různých informačních zdrojů. Nejčastěji se jedná o webové stránky města, úřední desky, zpravodaje – Chrudimský zpravodaj, bezdrátový obecní rozhlas, sms. Ve městě je budována soukromá optická síť s dalším potenciálem rozvoje, a to s cílem pokrytí celého města.

2.7 Ekonomika a trh práce

2.7.1 Ekonomická situace ve městě

Město Chrudim tvoří společně s blízkými městy Pardubice a Hradec Králové napříč krajskými hranicemi velmi významnou **městskou aglomeraci a rozvojový pól**, a to i v rámci České republiky, což pro Chrudim představuje významnou příležitost. V Zásadách územního rozvoje Pardubického kraje je dále definovaná rozvojová osa krajského významu Chrudim – Chrást – Skuteč – Hlinsko.

K 31. 1. 2012 bylo v Chrudimi evidováno 6 002 **ekonomických subjektů**. Převažují subjekty v oblasti velkoobchodu, maloobchodu, oprav a údržby motorových vozidel (23 %), následují subjekty z oblasti stavebnictví (14 %), průmyslu (13 %) a profesní, vědecké a technické činnosti (12 %). Podle právní formy převažují živnostníci (61 %). Podnikatelská aktivita k 31. 12. 2012 představovala 259 podnikatelských subjektů na 1 000 obyvatel, což odpovídá průměru ČR. Zároveň lze mluvit o **zvyšování ekonomické aktivity** ve městě, neboť od roku 2007 počet podnikatelských subjektů neustále narůstá, s výjimkou roku 2013, kdy k 31. 12. 2013 nastal mírný pokles počtu ekonomických subjektů.

Chrudim je významným **průmyslovým centrem** Pardubického kraje. Z průmyslových odvětví dominuje ve městě **strojírenský průmysl** (např. firmy SIAG s. r. o., TMT spol. s r. o.), **stavebnictví** (např. firmy První stavební a. s. a PREZIPP, s. r. o.) a **textilní průmysl** (EVONA a.s.).

V oblasti dopravy a logistiky jsou významné společnosti České dráhy, a. s., Arriva Východní Čechy a. s. a Nika Chrudim s. r. o. Důležitou firmou je firma BASF Stavební

hmoty Česká republika s. r. o., která se zabývá výrobou omítkových směsí. Ve městě působí i **firmy s inovačním potenciálem**, a to především v oblasti elektrotechnického a strojírenského průmyslu, IT technologií (například Conductic-Wampfler, s.r.o., Kaiser Data, s.r.o., Kybertec, s.r.o., Protonix, s.r.o.), ale i v dalších oborech (například Bioanalytika CZ, s.r.o., Vodní zdroje Ekomonitor, s.r.o., Ego 93, s.r.o.).

Největšími zaměstnavateli ve městě jsou nevýrobní organizace Chrudimská nemocnice, a.s., Vodafone Czech Republic a.s. (zákaznické centrum), strojírenská firma SIAG s.r.o. a Město Chrudim. Významnými zaměstnavateli jsou také obchodní řetězce. V oblasti obchodu jsou nejvýznamnější firmy Ahold Czech Republic, a. s. se svým hypermarketem Albert, Kaufland Česká republika v. o. s. a Tesco STORES a. s. Jedním z dalších významnějších zaměstnavatelů v oblasti obchodu je internetová firma Vivantis a. s.

Ve městě se nachází **dvě průmyslové zóny**. **Průmyslová zóna Sever** s celkovou rozlohou 6,38 ha je již téměř obsazena, a to firmami především z oblasti elektrotechnického, strojírenského průmyslu a velkoobchodu, volný je poslední pozemek. Volné pozemky jsou v **průmyslové zóně Západ**. Tato průmyslová zóna o rozloze 33 ha navazuje na tradiční průmyslovou zónu bývalé Transporty a.s., jejíž rozloha je 40 ha. Dle informací z Úřadu práce v této průmyslové zóně působí zhruba 47 podnikatelských subjektů. V roce 2013 byla zahájena stavba závodu společnosti KYB CHITA Manufacturing Europe s.r.o. na výrobu automobilových komponentů, který přinese do Chrudimi stovky pracovních míst v oblasti strojírenství. Propagace průmyslových zón probíhá na webových stránkách města, v Chrudimském zpravodaji a na mezinárodních veletrzích.

Město Chrudim rovněž disponuje dalšími **rozvojovými plochami** a připravuje i nové v územním plánu. Jedná se zejména o bývalé vojenské DEPO, Sladovny, a také plochy určené pro zástavbu. Prozatím se nepodařilo intenzivněji využít další či nové rozvojové plochy dle územního plánu pro rozvoj místního podnikání a zaměstnanosti (např. ve směru k plánované trase východního obchvatu s předpokladem vzniku administrativního a komerčního centra v prostoru nového vjezdu do města ve směru od Pardubic). Území není ve vlastnictví města a stávající vlastníci prozatím nemají zájem pozemky prodávat či zainvestovat, dokud nebude vybudován obchvat.

Město Chrudim má zřízenou **komisi pro hospodářský rozvoj**, jakožto poradní a konzultační orgán Rady města. V rámci této komise je diskutována průběžně problematika hospodářského rozvoje města s vazbou na soukromé podnikání.

Podpora podnikatelů ze strany města probíhá v rámci jednání o koupi pozemků v průmyslových zónách, resp. poskytování informací investorům tak, aby jejich investice byla realizována k oboustranné spokojenosti a tak, aby vstup do podnikatelského prostředí v Chrudimi proběhl co nejsnazším způsobem. Město pořádá 1 x ročně setkání s podnikateli.

Dále město podporuje zaměstnanost prostřednictvím možnosti zaměstnání a praxe ve vlastních institucích a příspěvkových organizacích, a to především se zaměřením na znevýhodněné skupiny na trhu práce. Lze zmínit praxe studentů v městských organizacích, podporu neziskových organizací zaměřených na skupiny znevýhodněné na trhu práce (ženy po mateřské dovolené), organizování kurzů pro dlouhodobě nezaměstnané.

Co se týče **brownfields**, v současné době jsou všechny objekty a plochy na území města ve vlastnictví soukromých majitelů. Některé objekty již prošly či procházejí revitalizací za účelem jejich podnikatelského využití, pro jiné jsou připraveny projektové záměry. Revitalizace brownfields probíhá v souladu s nově vydaným územním plánem města.

2.7.2 Dojíždka za prací

Chrudim má kladné **saldo dojíždky** za prací. Ze SLDB 2011 vyplynulo, že za prací z města vyjíždělo v roce 2011 celkem 2 325 osob a naopak do města dojíždělo 3 501 osob. Silná pracovní vazba je mezi Chrudimí a Pardubicemi, nejvýznamnější vyjíždkový tok do zaměstnání je z Chrudimi do Pardubic (1 150 v roce 2011 osob a zároveň nejsilnější dojíždkou tok do Chrudimi je z Pardubic (501 osob v roce 2011). Druhý nejsilnější dojíždkový tok je ze Slatiňan do Chrudimi. Chrudim je silné spádové centrum z hlediska dojíždky pro celý okres Chrudim, je zde tedy **silná závislost území okresu na pracovních místech v Chrudimi**.

2.7.3 Nezaměstnanost

Okres Chrudim byl v období 2012 - 2013 okresem s druhou nejvyšší mírou nezaměstnanosti (resp. podílem nezaměstnaných osob) v Pardubickém kraji a nejnižším či druhým nejnižším počtem volných míst. S tímto souvisí nejvyšší počet uchazečů připadajících na jedno pracovní místo, k 31. 12. 2012 tento poměr činil 34,8 uchazečů na jedno volné místo a k 31. 12. 2013 tento poměr činil 13 uchazečů na jedno volné místo. Srovnání s ostatními okresy Pardubického kraje je zachyceno v Tab. 6 a Tab. 7.

Tab. 6 Územní rozložení registrované nezaměstnanosti v Pardubickém kraji k 31. 12. 2012

Název okresu	počet obyvatel k 1. 1. 2012	počet uchazečů		Míra		počet volných míst	počet uchazečů na 1 volné místo
		celkem	dosažitelní	z celk. počtu uch.	z dosaž. uchazečů		
Svitavy	105 112	6 265	6 221	11,6	11,5	279	22,5
Chrudim	104 371	5 645	5 489	10,5	10,3	162	34,8
Ústí nad Orlicí	139 178	6 799	6 673	9,2	9,0	669	10,2
Pardubice	167 750	6 555	6 383	7,4	7,2	747	8,8

Zdroj: Úřad práce v Pardubicích

Tab. 7 Územní rozložení registrované nezaměstnanosti v Pardubickém kraji k 31. 12. 2013

Název okresu	počet obyvatel k 1. 1. 2013	počet uchazečů		Podíl nezaměstnaných osob v %	počet volných míst	počet uchazečů na 1 volné místo
		celkem	dosažitelní			
Chrudim	104 206	6 037	5 899	8,4	463	13,0
Pardubice	168 237	7 090	6 954	6,1	835	8,5
Svitavy	104 971	6 623	6 593	9,3	195	34,0
Ústí nad Orlicí	139 026	6 621	6 509	7,0	900	7,4

Zdroj: Úřad práce v Pardubicích

Nezaměstnanost v ORP Chrudim činila 8,1 % v prosinci 2013. Jednalo se o 5. nejvyšší nezaměstnanost ve srovnání s ostatními ORP Pardubického kraje. Ve stejném období roku 2012 činila nezaměstnanost 10,8 %.

Přímo ve městě Chrudim činila k 31. 12. 2013 nezaměstnanost 7,7 % a ve stejném období roku 2012 činila 7,0 %.² Nezaměstnanost zaznamenala výrazný nárůst v roce 2009,

² Jedná se o ukazatel počtu dosažitelných uchazečů k počtu obyvatel ve věku 15 – 64 let. Od ledna 2013 došlo ke změně metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti. Údaje podle této nové metodiky se sledují od října 2012. Z důvodu zachování konzistence dat jsou v analýze nezaměstnanosti uvedeny údaje pouze za období 2012 a 2013.

což byl obecný důsledek ekonomické krize, který se dotkl plošně české ekonomiky. Od té doby se míra nezaměstnanosti v Chrudimi opět postupně snižuje.

Pokud vezmeme v úvahu strukturu nezaměstnanosti v okrese Chrudim dle profesního zařazení (dle číselníku CZ-ISCO), nejvíce volných míst v okrese Chrudim je k dispozici pro kategorii řemeslníků a opravářů, ve službách a prodeji, pro technické pracovníky a technické a odborné pracovníky. Nejvíce uchazečů je v kategorii řemeslníků a opravářů, pracovníků ve službách a prodeji a obsluhy strojů, zařízení a montérů.

Tab. 8 Počty uchazečů a počty volných míst v hlavních třídách dle číselníku CZ – ISCO v okrese Chrudim

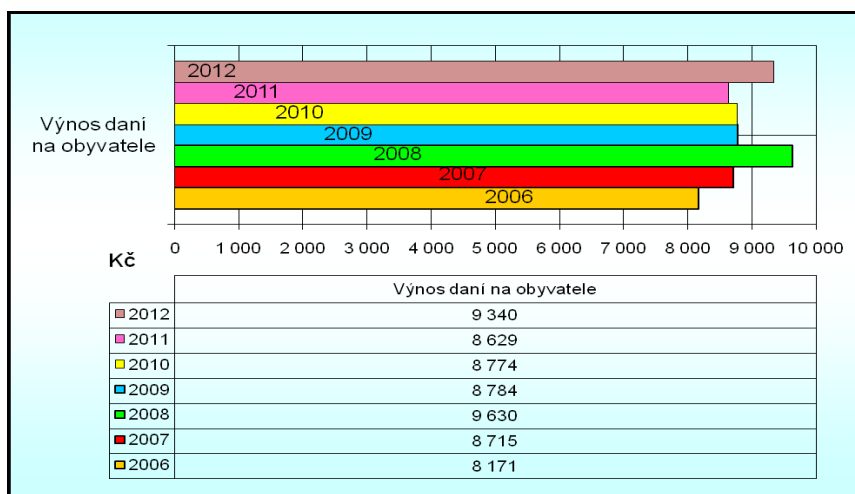
CZ - ISCO	Celkem	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Počty uchazečů	6 037	3	32	235	365	527	1188	107	1401	712	1448
Počty volných míst	463	0	3	47	56	47	62	3	131	32	8

Zdroj: Úřad práce v Pardubicích

1 Zákodníci a řídicí pracovníci, 2 Specialisté, 3 Techničtí a odborní pracovníci, 4 – Úředníci, 5 – Pracovníci ve službách a prodeji, 6 Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství, 7 Řemeslníci a opraváři, 8 Obsluha strojů a zařízení, montéři, 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, 0 Zaměstnanci v ozbrojených silách

2.7.4 Ekonomické ukazatele města

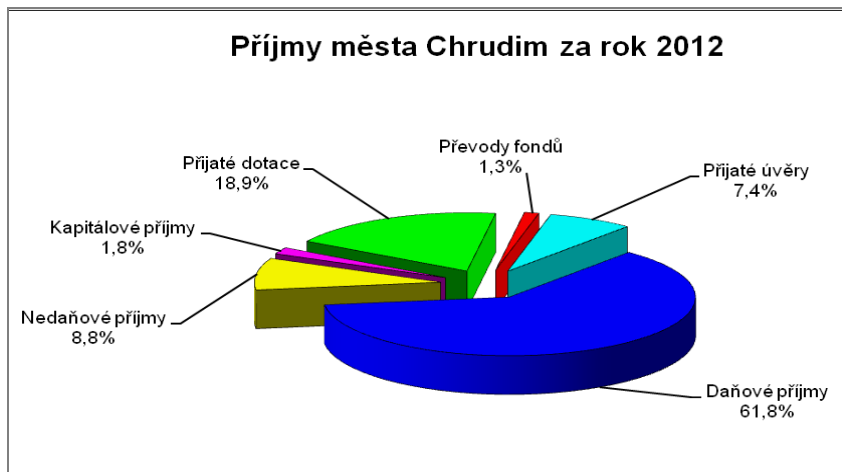
Graf 2 Výnos daní na obyvatele 2006 - 2012

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Od roku 2009 - 2011, kdy se nejvíce projevil dopad finanční a hospodářské krize, nastartoval postupný růst výnosu daní na obyvatele a tento trend pokračoval i v roce 2013 (dopad pozvolné stabilizace ekonomického propadu). Průměrný koeficient růstu za období 2011 – 2012 činí 3,2 %. V roce 2013 se výnos daně na obyvatele vrátí na úroveň roku 2008, není to však vlivem vyšší výnosnosti daní, ale vlivem změny zákona o rozpočtovém určení daní, který zvýšil podílové koeficienty obcí na jednotlivých daních. Město Chrudim je z hlediska výnosnosti v daních na obyvatele v celorepublikovém žebříku někde ve 2. třetině.

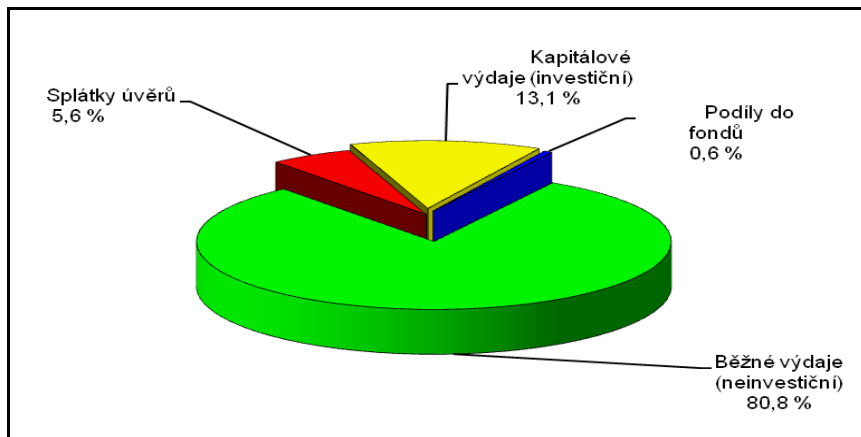
Graf 3 Příjmy města Chrudim za rok 2012

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Z porovnání jednotlivých oblastí je jasné, že největším zdroje příjmů jsou podíly na výnosu daní (včetně daní z hazardu) a správních a místních poplatků (místní daně). Přijaté dotace postupně v roce 2012 klesaly (necelá 1/5 všech zdrojů). Kapitálové a nedaňové příjmy mají nízký podíl – zde se nejvíce projevují dopady finanční a hospodářské krize, protože došlo ke stagnaci trhu s nemovitostmi a pozemky a sociální dopady (nezaměstnanost...) se promítly u nedaňových příjmů (placení nájemného, pokut atd...). Použití cizích zdrojů (úvěr činil 7,4 % z objemu příjmů) bylo určeno na předfinancování velkého investičního projektu spolufinancovaného ze zdrojů EU (IPRM).

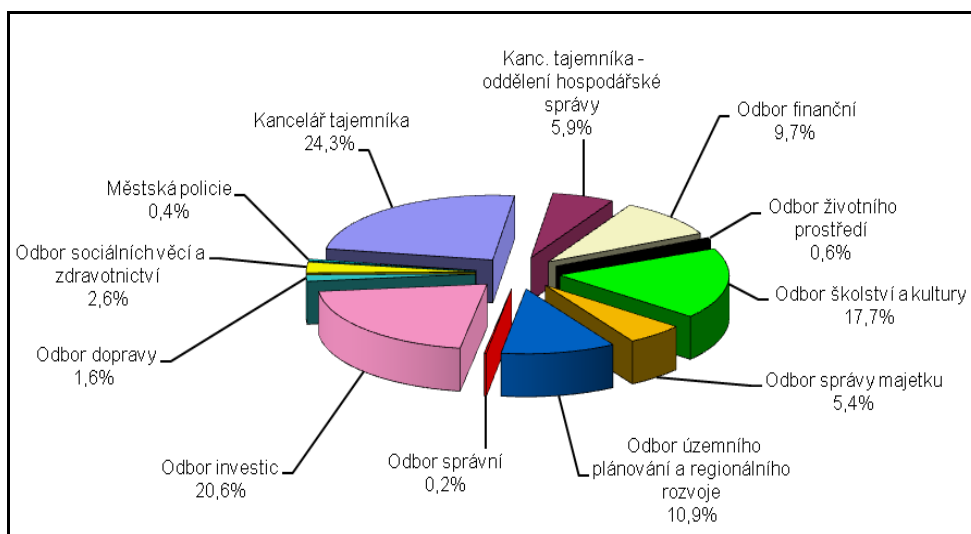
Graf 4 Výdaje města Chrudim za rok 2012

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Z grafu vyplývá, že téměř 4/5 výdajů jsou běžného a neinvestičního charakteru (v tom, jsou zahrnuty i opravy a údržba městského majetku, provoz městských zařízení a organizací, činnost MěP, provoz samotného úřadu atd.) Investiční výdaje ve výši 13,1 % pak představuje nové stavby či generální rekonstrukce. Na splátky dluhů město vydalo necelých 6 % objemu rozpočtu (jde o splácení celkem 5 běžících úvěrů).

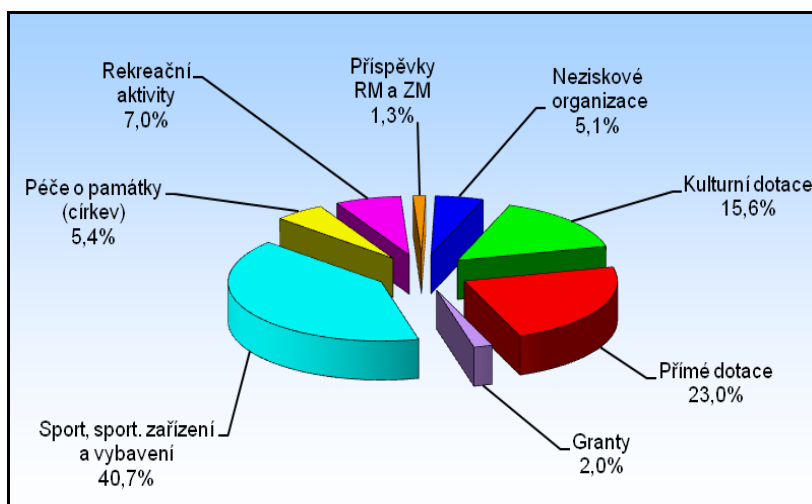
Graf 5 Výdaje města Chrudim v roce 2012 dle odborů

Zdroj: Městský úřad Chrudim

V tomto grafu je možné vysledovat, které odbory (dle okruhů činnosti realizovaných městem) vydaly nejvíce prostředků. Jde jednak o kancelář tajemníka – proto, že z této kapitoly jsou hrazeny veškeré mzdové a provozní náklady na činnost úřadu, volených představitelů města, Městské policie a zaměstnanců na dohodu. Jinak jako vždy je nejvíce prostředků směřováno na odbor investic, který zajišťuje opravu, údržbu a péči o městský majetek a vše co s tím souvisí, včetně městské zeleně. Druhou největší výdajovou kapitolou je odbor školství, kultury, sportu a památkové péče, kterým protékají zdroje na činnost příspěvkových organizací a veškeré dotace v oblasti veřejné podpory. Třetí nejvyšší objem prostředků pak vydává odbor územního plánu a regionálního rozvoje (zajišťuje činnosti související s péčí o úklid a pořádek ve městě prostřednictvím Technických služeb, oblast územního rozvoje a plánu, strategické a rozvojové dokumenty, dotační politiku).

Graf 6 Veřejná podpora v roce 2012 dle oblastí

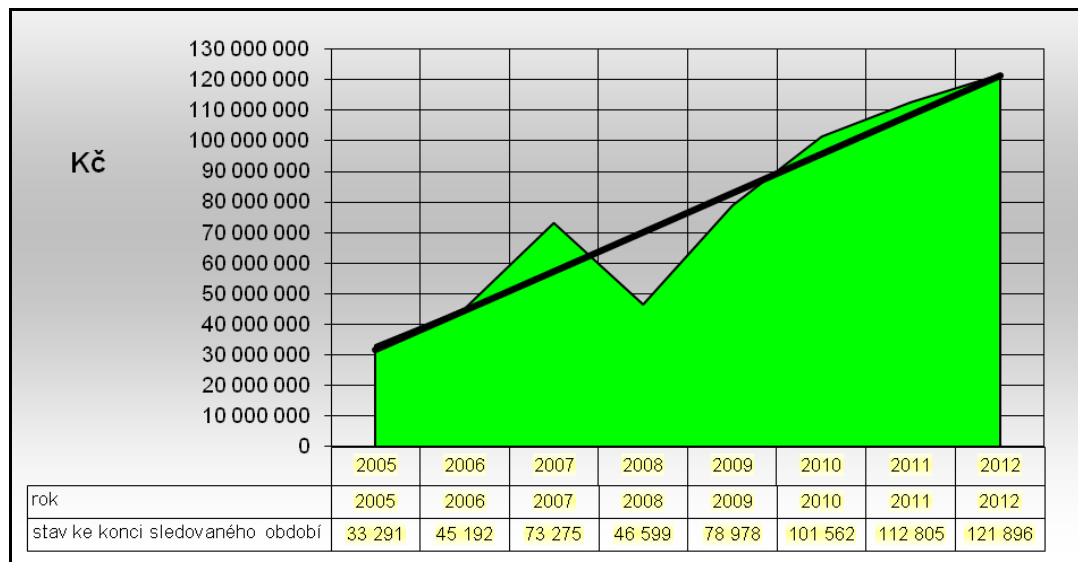

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Z grafu lze vyčíst do jakých oblastí směřovaly zdroje veřejné podpory. Tradičně se nejvíce prostředků vynakládá do sportu (41 %), dále na oblast tzv. přímých dotací – tj. pro organizace jak sportovní, kulturní tak sociální, které mají sídlo na území města a fungují

především pro chrudimskou veřejnost (23 %). Z hlediska dalšího pořadí pak následují dotace do kultury (15,6 %), rekreačních aktivit (např. činnost městských rekreačních lesů, lanového centra...) 7 %, dotace pro neziskové organizace 5,1 % a pro církve (pomoc při opravě církevních památek (5,4 %).

Graf 7 Vývoj úvěrové zadluženosti 2005 - 2012

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Od roku 2008 došlo k postupnému růstu dluhu města, což souvisí se zapojením se do velkých projektů financovaných ze zdrojů EU, kde bylo nutné provést předfinancování. Byly tak přijaty 2 velké revolvingové úvěry, které se po skončení projektů uzavřely a zahájilo se jejich splácení. První se splácí od roku 2011, druhý od 1.1.2014, takže ve sledovaném období byl ještě jako revolving otevřen a čerpán. Výše dluhů při zohlednění důvodu úvěrování odpovídá nižšímu průměru v republice. Od roku 2012 město Chrudim cíleně urychluje splácení úvěrů mimořádnými splátkami.

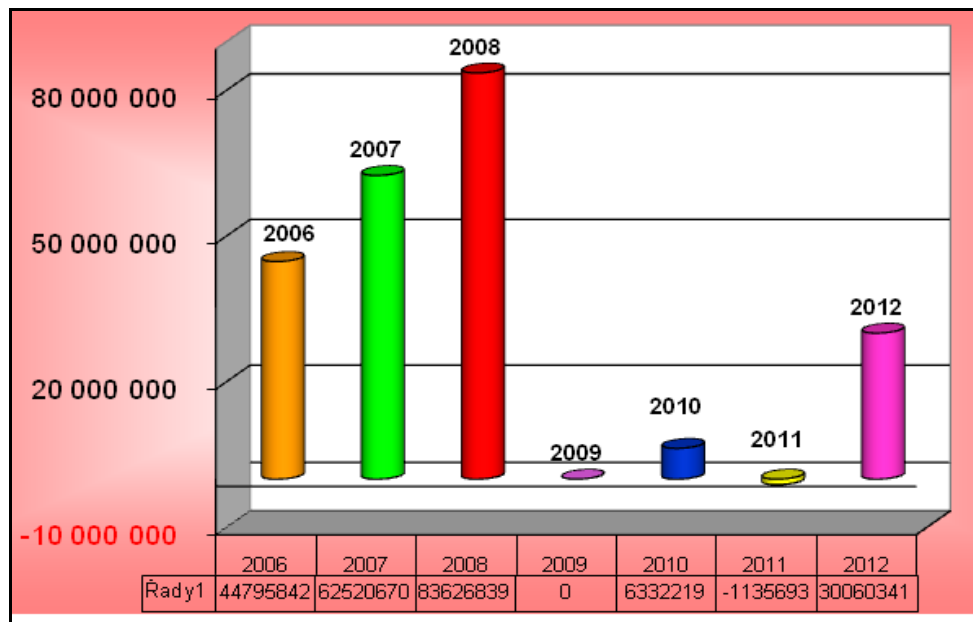
Graf 8 Vývoj dluhové služby za období 2005 - 2012

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Ukazatel dluhové služby splňuje kriteria (maximální možná hodnota je 30 %). Mírný růst do roku 2011 byl zapříčiněn způsobem financování projektů spolufinancovaných z EU (revolvingové úvěry, výplaty dotací= splátky a ty se promítaly v dluhové službě). I přesto je ukazatel v hranici do 20 % možného limitu, což je velmi dobrý výsledek.

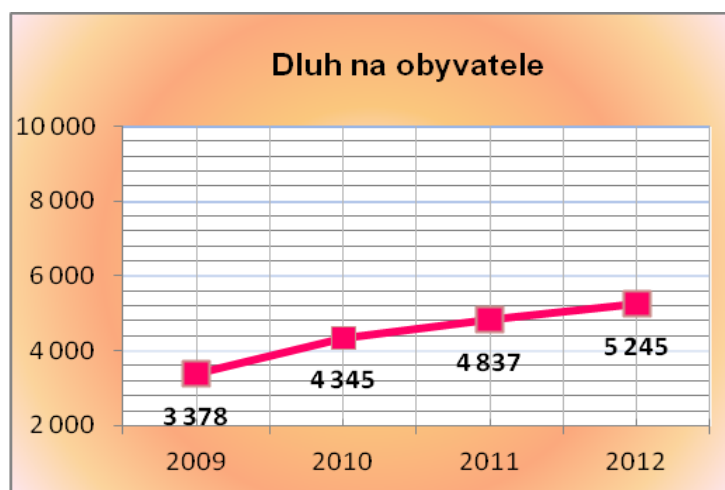
Graf 9 Vývoj výsledku hospodaření 2006 - 2012

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Vývoj výsledku hospodaření jednoznačně dokládá dopady hospodářské krize (roky 2009-2011). Od roku 2012 město znovu nastartovalo zlepšený trend výsledku hospodaření – trvá i v roce 2013.

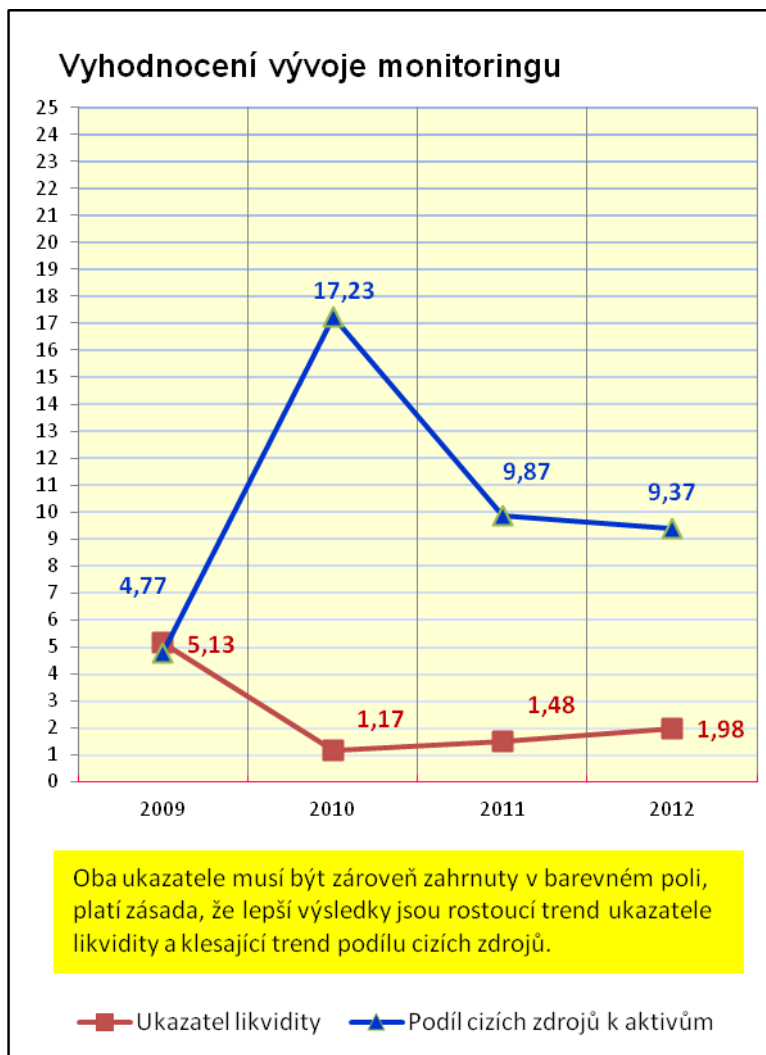
Graf 10 Dluh na obyvatele

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Dluh na obyvatele dosahuje zhruba 35 – 40 % hladiny v České republice. Město má svými vnitřními pravidly pro zadlužování stanovenou nepřekročitelnou hranici dluhu na obyvatele v částce 10 000 Kč.

Graf 11 Vyhodnocení vývoje monitoringu

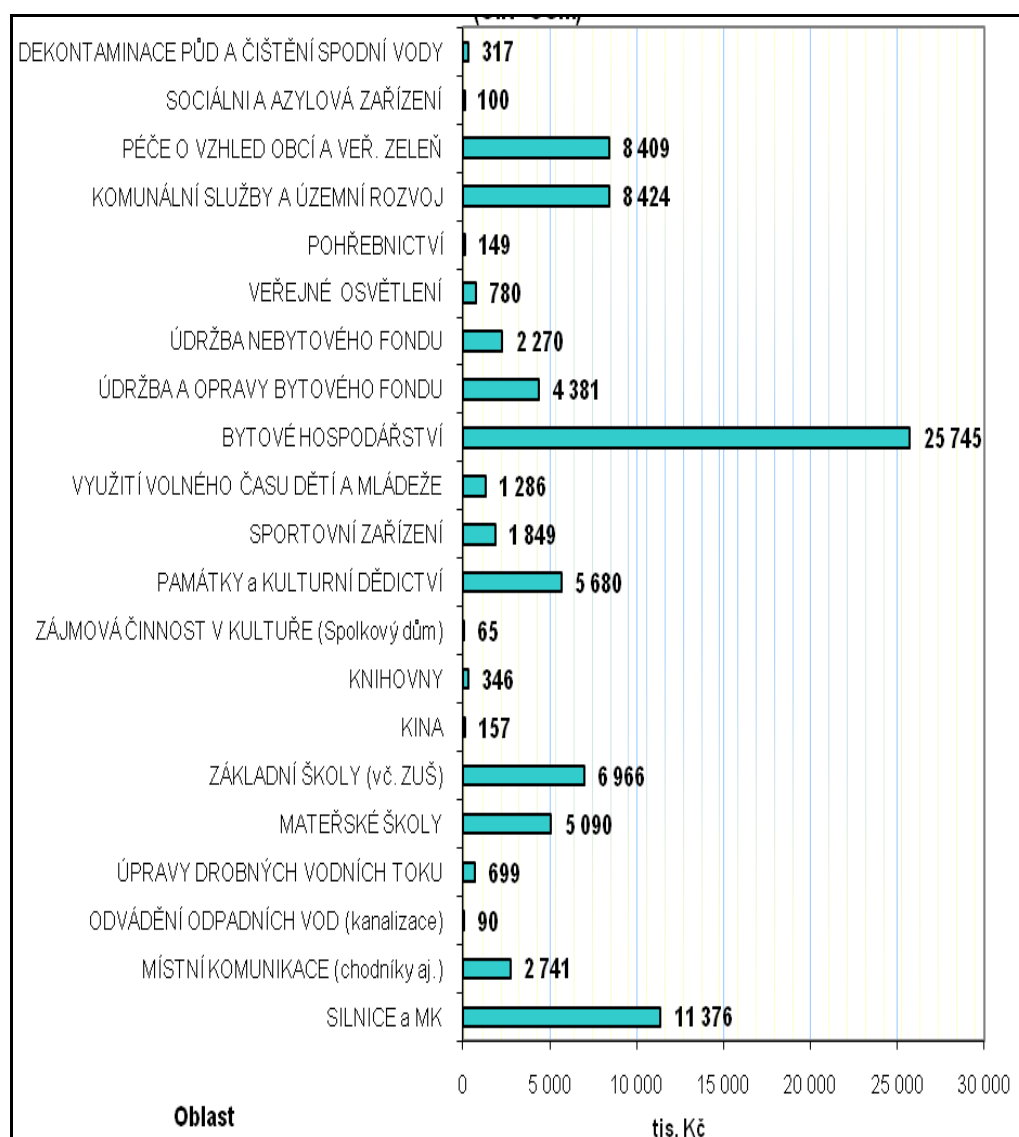

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Monitoring hospodaření – ukazatel, který zjišťuje MF ČR pro hodnocení finanční situací obcí, vykazuje od roku 2009 zlepšující se tendenci – tzn. zvyšuje se likvidita a klesá podíl cizích zdrojů k aktivům města. Pokud oba ukazatele směřují k sobě, jedná se o zlepšující trend. Ten přetrvává i pro rok 2013.

Graf 12 Prostředky vynaložené na investice a údržbu v roce 2012 dle jednotlivých oblastí (OIN, OSM)

Zdroj: Městský úřad Chrudim

Graf sumarizuje jednotlivé oblasti péče o opravy, údržbu a rozvoj majetku. V roce 2012 bylo nejvíce prostředků alokováno do oprav bytového fondu (souvisí s projektem IPRM) a dále na opravy silnic a místních komunikací. Přibližně stejně (kolem 8,5 mil.) pak bylo věnováno na péči o veřejnou zeleň a komunální rozvoje (tj. především oblast projektové přípravy pro další období). Následují školská zařízení a péče o památky.

2.8 Školství

Vzdělávací zařízení ve městě jsou zřizována **různými zřizovatelskými subjekty**. Zřizovatelem mateřských škol, základních škol, domu dětí a mládeže a základní umělecké školy je město Chrudim. Středních školy zřizuje Pardubický kraj. Na území města působí ještě dva školské subjekty soukromého zřizovatele, a to Mateřská škola a Základní škola Na Rovině V Chrudimi a Základní škola a Střední škola Bohemia s.r.o.

Ze strategického hlediska rozvoje školství ve městě hraje subjekt zřizovatele zásadní roli, neboť právě od toho, o jaký typ zřizovatele se jedná, se odvíjí míra možnosti města rozhodovat o rozvoji, případně útlumu škol na svém území. Veškeré kroky týkající se rozvoje či útlumu MŠ a ZŠ má obec plně ve své kompetenci. Zcela jinak je tomu v případě SŠ zřizovaných Pardubickým krajem. Zde lze hovořit pouze o možnosti jisté míry koordinace postupů obou samospráv (obecní a krajské) spíše na politické úrovni. Ještě méně, v naprosto zanedbatelné míře může město ovlivňovat rozvoj škol soukromých zřizovatelů. Z uvedeného je patrné, že možnosti obecní samosprávy zásadně ovlivňovat kvalitu, úroveň a charakter vzdělávacích institucí na svém území mají své limity.

Na území města se nachází **šest mateřských škol**. Jejich síť je **optimálně rozložená** a školy jsou pro obyvatele dobře **dostupné**. Ve dvou MŠ (Strojařů a Svatopluka Čecha) jsou speciální třídy, které zajišťují předškolní vzdělávání pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Vzestup populace se v MŠ ve městě výrazněji projevil v roce 2008. Na vrcholící demografický boom dětí v předškolním věku reagovalo město v roce 2010 rozšířením stávající kapacity o nové dvě třídy. V současné době jsou MŠ v Chrudimi naplněny z cca 94 %. Počty žáků a kapacity jednotlivých MŠ zachycuje Tab. 9. Z demografického vývoje je zřejmé, že počty dětí v MŠ dosahují v současné době vrcholu. Současná kapacita MŠ je tedy těsně dostačující a **do budoucna nároky města pokrývá**, zároveň od září 2014 bude rozšířena síť MŠ ve městě o soukromou MŠ Na rovině.

Tab. 9 Počty žáků a kapacity MŠ

Název MŠ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Kapacita MŠ	Naplněnost v % *
MŠ Strojařů	137	137	139	138	138	135	135	165	81,8
MŠ Sv. Čecha	130	130	130	130	129	130	128	135	94,8
MŠ Na Valech	150	150	150	201	201	202	202	202	100
MŠ U stadionu	83	124	140	139	139	140	140	140	100
MŠ V. Nejedlého	100	106	111	111	111	110	110	120	91,7
MŠ Dr. Malíka	149	160	162	160	160	161	161	170	94,7
Celkem	749	807	852	879	878	878	876	932	94

Zdroj: Město Chrudim, * naplněnost školy se vztahuje k roku 2013

Ve městě se nacházejí **čtyři základní školy** zřizované městem, které sídlí v sedmi budovách. Tento stav je výsledkem organizačních opatření, ke kterým město přikročilo v roce 2010 v důsledku demografického vývoje, kdy populační křivka vykazovala dlouhodobý pokles. Původně šest základních škol bylo zredukováno na školy čtyři. Od školního roku 2011/2012 přicházejí na ZŠ silnější ročníky a počty žáků ZŠ ve městě se celkově zvyšují. Ve školním roce 2013/14 jsou základní školy v Chrudimi naplněny přibližně ze 70 % své kapacity. Síť základních škol je doplněna dvěma základními školami soukromých zřizovatelů a základní školou speciální, která vzdělává žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, zřízená Pardubickým krajem. Pardubický kraj je zřizovatelem **Pedagogicko-psychologické poradny Chrudim**, jejíž náplní práce je poradenská péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami včetně kariérového poradenství.

Počty žáků a kapacity základních škol zřízených městem zachycuje Tab. 10. Přestože v současné době do ZŠ přicházejí silnější ročníky a i s ohledem na to, že tento stav bude ještě několik let trvat, jsou kapacity ZŠ v Chrudimi dostatečné a tento segment škol lze vzhledem k předpokládanému populačnímu vývoji považovat za stabilizovaný.

Všechny ZŠ v Chrudimi zajišťují výuku na prvním i na druhém stupni základní školy. Základní škola U Stadionu zřizuje od šestého ročníku třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy se zaměřením na atletiku a fotbal. Základní škola Dr. Malíka je známá moderními a inovativními trendy ve výuce a výchově a dlouhodobě se tak vymyká běžnému standardu.

Tab. 10 Počty žáků a kapacity v ZŠ

Název školy	Počet žáků 2011/2012	Počet žáků 2012/2013	Počet žáků 2013/2014	Kapacita školy	Naplněnost v % *
ZŠ Školní nám.	480	477	472	1000	47,2
ZŠ Dr. Peška	563	580	605	850	71,2
ZŠ U Stadionu	550	557	551	700	78,7
ZŠ Dr. Malíka	476	480	481	500	96,2
Celkem	2069	2094	2109	3050	69,1

Zdroj: Město Chrudim, * naplněnost školy se vztahuje k roku 2013/2014

Mozaiku školských zařízení ve městě doplňují dva další subjekty zřizované Městem Chrudim. Je to **Dům dětí a mládeže Chrudim**, který je samostatným subjektem a který nabízí volnočasové zájmové vzdělávání dětem a mládeži od 6 do 18 let, a **Základní umělecká škola Chrudim**, která poskytuje základy vzdělání v řadě uměleckých oborů (hudební, výtvarný, taneční, dramatický).

Budovy mateřských a základních škol, které jsou všechny ve vlastnictví města Chrudim, **vyžadují** vzhledem ke svému stáří **časté rekonstrukce a trvalou údržbu**. Město průběžně monitoruje úroveň vlhkosti, stav střech, oken, opláštění budov i stavy vnitřních rozvodů a investice do rekonstrukcí a oprav považuje za jednu ze svých priorit. Aktuálně **je plánováno zateplení** budovy U Stadionu 756 vzhledem k výskytu plísní, dále pak úprava vnější stěny budovy v Husově ul. 9. Řešit bude třeba vysokou energetickou náročnost i kapacitní nedostatečnost budovy Domu dětí a mládeže. **Žádná z budov není v havarijním stavu**. Na druhou stranu vzhledem k tomu, že např. polovina střech je za horizontem své životnosti, je v příštích letech třeba s dalšími investicemi počítat. Město každoročně vynakládá finanční prostředky do rekonstrukcí a údržby **školních zahrad MŠ**, rekonstrukce probíhají v přírodním a ekologickém duchu. Všechny mateřské školky a dvě základní školy jsou zapojené do projektu EMAS.

Ve městě Chrudim se nachází šest **středních škol** zřizovaných Pardubickým krajem, které svojí nabídkou pokrývají základní oborovou orientaci středoškolského studia. Vzdělávací nabídku ve městě doplňují dva školské subjekty, Hotelová škola Bohemia a Základní a Střední škola Bohemia, které jsou zřízeny soukromým zřizovatelem. Přehled středních škol a jejich naplněnost zachycuje Tab. 11.

Střední školy zřizované Pardubickým krajem sídlí v budovách patřících Pardubickému kraji. Jedná se o budovy starší nebo staré **vyžadující rekonstrukce, opravy a údržbu**. Jde o snižování energetické náročnosti budov, rekonstrukce střech, rozvodů, nutnost dostat hygienickým předpisům u kuchyní, jídelen, sociálních zařízení apod.

Tab. 11 Přehled středních škol v Chrudimi a jejich naplněnost

Název školy	Počet žáků šk. rok 2013/2014	Kapacita školy	Naplněnost v %
Gymnázium Josefa Ressela	468	720	65
Středná zdravotnická a sociální	204	300	68
Střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola	215	490	43,9
Střední průmyslová škola	444	932	47,6
Obchodní akademie	283	330	85,8
SOŠ a SOU obchodu a služeb	512	780	65,6
Hotelová škola Bohemia	124	290	42,8
Základní a Střední škola Bohemia	145	216	67,1
Celkem	2395	4058	59

Zdroj: Pardubický kraj

Celkově lze hovořit o výborné dostupnosti celé širší oborů středoškolského studia pro obyvatele a město tak stále naplňuje svoji **tradiční vzdělanostního centra regionu**. Soustava středních škol ve městě je ohrožena nepříznivým demografickým vývojem. Vzhledem k tomu, že zřizovatelskými kompetencemi vůči SŠ disponuje Pardubický kraj, je třeba důsledky nepříznivého populačního vývoje mládeže ve věku 15 – 18 let sledovat v celokrajském kontextu. Během posledních čtyř let se počet žáků na středních školách Pk snížil o 4 921 žáků. Demografický pokles povede i v dalších letech k prohlubování rozdílu mezi počtem žáků a kapacitními nabídkami středních škol. **Nenaplněnost středních škol** znamená ve stávajícím systému tzv. „financování na žáka“ zhoršování jejich ekonomické situace. Pardubický kraj jako zřizovatel středních škol je nucen reagovat snižováním počtu tříd a slučováním školských subjektů. Kapacita SŠ ve městě je výrazně vyšší, než aktuální počty žáků a školy jsou naplněné z necelých 60 %. V budoucnu lze tedy ze strany zřizovatele očekávat další opatření vedoucí k redukci středních škol, která by se případně mohla dotknout i škol ve městě. Udržet stávající současný stav pestré nabídky středoškolského studia ve městě Chrudimí, tj. udržet současný počet středních škol a udržet nebo i rozšířit současný stav studia (rozšířit o obory prodavač, aranžér apod.) je velkou výzvou pro veřejnou správu města.

Výrazný rozdíl ve městě je mezi naplněností všeobecně, ekonomicky a humanitně orientovaných středních škol na straně jedné a škol technicky orientovaných na straně druhé. Tento známý fenomén současnosti je typický nejen pro město a region, ale i pro Českou republiku jako celek. **Struktura absolventů středních škol tak neodpovídá požadavkům zaměstnavatelů na trhu práce**, kde chybí kvalifikovaní pracovníci technických profesí všech úrovní, dále ve městě chybějí službové profese (prodavač, aranžér). Na druhé straně stoupá počet nezaměstnaných absolventů humanitně a ekonomicky orientovaných oborů.

Změnit způsob myšlení rodičů i žáků při volbě povolání, popularizovat technické vzdělávání, motivovat žáky ke studiu technických předmětů patří k velkým výzvám současnosti. Musí na ně reagovat nejen školy samotné, ale i oblast veřejné správy.

Oblast vzdělávání nezahrnuje jen počáteční vzdělávání, ale tzv. **další vzdělávání** prosazující se jako zásadní fenomén v rámci celoživotního učení. To je chápáno jako veškeré vzdělávací aktivity člověka realizované po celý život s cílem zlepšit znalosti, dovednosti a kvalifikovanost. Střední školy a vyšší odborná škola ve městě nabízejí a realizují aktivity

zaměřené na další vzdělávání, jako jsou různé typy rekvalifikačních kurzů, školení a seminářů včetně oborů dálkového a večerního studia. Přesto lze v této oblasti spatřovat rezervy ve **využívání škol jako center vzdělanosti ve smyslu celoživotního učení.**

2.9 Sport a volnočasové aktivity

Sport zastává ve společnosti nezastupitelnou roli a jeho význam neustále narůstá. Je cenným nástrojem prevence a ochrany zdraví, je klíčovou volnočasovou aktivitou, má efektivní výchovnou roli. Od roku 2012 se na základě novelizace loterijního zákona příjem do obecních rozpočtů výrazně zvýšil.

Město Chrudim má zpracovanou **Koncepci podpory sportu a Koncepci rozvoje sportovišť města**. Sportovní aktivity podporuje **systémem dotací dle stanovených pravidel**. Rada města opírá svá rozhodnutí o návrhy a doporučení sportovní komise. Podpora sportu a volnočasových aktivit se ve městě uskutečňuje v těchto klíčových oblastech:

- příspěvky na podporu sportu a tělovýchovy
- příspěvky na podporu prioritních sportů,
- dotace na provoz a investiční dotace pro Sportovní areály města Chrudim, s.r.o.; investiční dotace pro Městské lesy Chrudim, s.r.o.,
- granty Zdravého města a místní agendy 21,
- dotace ostatní a kulturní,
- přímé dotace.

Město Chrudim spravuje následující sportoviště – zimní stadion, sportovní halu, fotbalové stadiony, halu na stolní tenis, dětské dopravní hřiště, hokejbalové hřiště, krytý bazén, letní koupaliště. Všechna tato sportoviště zajišťují možnost a prostory sportování pro registrované i rekreační sportovce. **Sportoviště jsou plně využita, naopak v některých případech převažuje aktuální poptávka nad kapacitou.**

Město Chrudim má celkem 60 hřišť. Z toho je 34 dětských hřišť a 26 sportovních hřišť. Dětská hřiště na území města jsou budována a obnovována ve spolupráci s veřejností, snahou je také vytvářet plochy pro všechny věkové skupiny (např. venkovní posilovna pro seniory). Všechna tato hřiště jsou volně přístupná veřejnosti.

Kvalitu sportování ve městě zásadně ovlivňuje stav místních sportovišť. Vzhledem k nedostatku finančních prostředků musela být odložena plánovaná rozsáhlá rekonstrukce Sportovní haly Chrudim. Naproti tomu proběhla rekonstrukce přízemí tribuny Letního stadionu, byla otevřena v pořadí druhá venkovní tělocvična. Další rekonstrukce se připravují, plánuje se propojení areálu plaveckého bazénu s letním koupalištěm a rozšíření městských cyklostezek. Dosud byla zbudována cyklostezka do Medlešic a podél řeky Chrudimky ve směru do Slatiňan (blíže o cyklostezkách a cyklotrasách pojednává kapitola Doprava).

Síť městských sportovišť doplňují **sportovní zařízení soukromých provozovatelů** – především fitness centra, soukromé tenisové kurty, ke sportovním aktivitám jsou využívány také sportoviště základních a středních škol ve městě.

Vzhledem k trendu snižování pohybové aktivity dětí ve volném čase a zároveň i vzhledem k nárůstu obezity dětí bude nutné zaměřit se na co největší dostupnost sportovních aktivit pro široké skupiny dětí a jejich vedení ke sportu, které působí zároveň i jako prevence sociálně-patologických jevů.

Možnosti volnočasových aktivit nabízejí obyvatelům města další instituce zřizované městem. **Dům dětí a mládeže Chrudim** zajišťuje výchovné, vzdělávací, zájmové a rekreační akce pro děti a mládež. V jeho nabídce jsou kroužky sportovní, taneční, estetické, jazykové apod., dále pak jednorázové akce, soutěže, přehlídky, letní tábory. Mezi důležitá zařízení pečující ve městě o mladší i starší žáky v jejich volném čase patří školní družiny a školní kluby při základních školách. Ty slouží jako významný nástroj prevence proti rizikovému chování dětí a mládeže.

Ke smysluplnému trávení volného času dětí a mládeže přispívají i neziskové a dobrovolnické organizace ve městě (např. Junák - svaz skautů a skautek ČR, Bzuk, o. s., Občanské sdružení Altus, Zálesák – Táborníci Chrudim, Kroužky ČR východ, o.p.s. atd.) V oblasti volného času slouží obyvatelům města i **Městská knihovna Chrudim a Chrudimská beseda**.

Na cílovou skupinu seniorů ve věku nad 65 let jsou zaměřeny zájmové, vzdělávací a aktivizační činnosti **Centra sociálních služeb a pomoci Chrudim**.

2.10 Kultura

Město Chrudim disponuje širokou škálou **kulturních zařízení** a lze konstatovat, že zázemí pro konání kulturních akcí je ve městě dostatečné. Z hlediska technického stavu je třeba dořešit budovy Muzea, městského kina a pobočky knihovny v Topolské ulici. V příštích letech budou nutné investice do vnitřního vybavení kulturních zařízení. Mezi nedávné investiční akce patřilo otevření Spolkového domu, Muzea barokních soch a digitalizace kina. Kulturní zařízení ve městě jsou bezbariérová a dostupná městskou hromadnou dopravou.

Město zřizuje pro oblast kultury příspěvkovou organizaci – **Chrudimskou besedu**, která zajišťuje kulturní akce ve městě a provoz některých kulturních zařízení ve městě. Chrudimská beseda je financovaná městem.

Město podporuje kulturu formou grantů Zdravého města a MA21, kulturních dotací, a ostatních dotací. Granty reagují na aktuální potřeby v daném roce. **Výdaje na kulturní zařízení a služby na jednoho občana mají v rozpočtu města rostoucí tendenci.**

Co se týče nabídky **kulturních akcí**, rezervy jsou v nabídce kulturních akcí pro mládež. Pro seniory je naopak organizována dostatečně široká škála akcí – např. univerzita třetího věku, zájezdy, taneční odpoledne apod.

Mezi **nejnavštěvovanější kulturní akce** patří divadelní předplatitelské skupiny, plesy, antidiskotéky J. Černého, v knihovně jsou oblíbené noci s Andersenem a pasování prvňáčků na čtenáře. Méně navštěvované jsou produkce vážné hudby. Akce pro seniory vykazují kolísavou návštěvnost. Oblíbené jsou akce Dny otevřených památek při příležitosti Dne evropského dědictví. Nejvýznamnějšími **festivaly** ve městě jsou **Loutkářská Chrudim**, hudební festival **Atény Východních Čech**, folklórní festival **Obžínky** a postupové přehlídky školních pěveckých sborů a festival Mateřinka. Chrudim v oblasti kultury čerpá z **místních tradic** i využívá **nadregionální i mezinárodní spolupráce**.

Ve městě existuje dostatečné zázemí i podpora pro dobrovolnickou kulturu a spolky a město v této oblasti spolupracuje i s neziskovým sektorem. Spolky a neziskové organizace mohou zdarma vyvíjet svoji činnost ve Spolkovém domě. Město Chrudim prostřednictvím své příspěvkové organizace Chrudimská beseda poskytuje všem chrudimským spolkům či neziskovým organizacím prostory i materiální vybavení, pouze za provozní náklady, bez účtování komerčního nájmu. Podobná spolupráce probíhá se školami.

Prezentace a propagace kulturních akcí je dostatečná, probíhá prostřednictvím kulturního přehledu Chrudim Dnes, který je distribuován od domácností společně s Chrudimským zpravodajem a je k dispozici také na internetu, na informačním webu kultury Chrudim Dnes, v internetové televizi, výleповých plochách atd. Ve městě jsou využívány na některá představení rodinné pasy a zlevněné vstupenky.

Město vede ohledně kultury, stejně jako v jiných oblastech, dialog s občany a sleduje spokojenost obyvatel s kulturními zařízeními a nabídkou kulturních akcí.

2.11 Památková péče

Historické centrum Chrudimi je vyhlášeno za **městskou památkovou zónu (dále jen MPZ)**, která je jednou z největších MPZ v Čechách. 98 nemovitostí v území MPZ je zapsáno na seznamu nemovitých kulturních památek, z toho 60 objektů je ve vlastnictví města. Město Chrudim má zpracovaný **Plán regenerace městské památkové zóny** na období 2013 – 2023 s přímým užitím v praxi památkové péče na území města. V tomto dokumentu jsou definovány priority pro regeneraci konkrétních objektů a prostranství na uvedené období. Město má dále zpracovaný **Regulační plán městské památkové zóny**, přičemž v roce 2014 byly zahájeny práce na novém regulačním plánu.

Technický stav nemovitých památek i ostatních objektů městské památkové zóny odpovídá historickému charakteru zástavby a finančním možnostem jednotlivých vlastníků. Nejnaléhavější je nutnost opravy severní části hradeb, pokračování oprav kostela Nanebevzetí Panny Marie a zahájení oprav kostelů sv. Michala, sv. Kateřiny a barokní brány u Wiesnerovy vily. Na druhou stranu je na území MPZ větší množství staveb opravených odpovídajícím, ohleduplným způsobem, a to zejména v posledních letech.

Město se pravidelně snaží pravidelně zpřístupňovat či otevírat nové památkové objekty. Významným počinem v nedávné době byla rekonstrukce kostela sv. Josefa a Klášterních zahrad, zároveň byly restaurovány barokní sochy z bývalého kapucínského kláštera.

V současné době nejsou využívány všechny prostory **zámku v Medlešicích** pro jejich nedobry technický stav. Byl vyhotoven kompletní stavebně-historický průzkum a na jeho základě se zpracovává projektová dokumentace celkové opravy objektu včetně studie možných způsobů využití. Doposud není využíván dům č. p. 4 zvaný Na Puši (v soukromém vlastnictví), který je postupně rekonstruován. Po dokončení opravy bude sloužit k bydlení a v přízemí má být otevřena kavárna.

U vlastních kulturních památek využívá město k jejich opravě a údržbě zejména **vlastních finančních prostředků**, doplňovaných podle možností a dostupnosti z jiných zdrojů. Těmito zdroji mohou být zejména **dotační programy** Ministerstva kultury ČR a granty Pardubického kraje. Dále se město snaží získávat prostředky formou čerpání dotačních programů EU. Pro občany je otevřen Fond rozvoje bydlení, ze kterého mohou získat finanční prostředky na opravy památkově chráněných objektů k bydlení i v soukromém vlastnictví. Pro občany byl zároveň vydán materiál, který popisuje správný přístup k ochraně památek.

Kromě obecného **problému permanentního nedostatku finančních prostředků** lze konstatovat, že limitujícím faktorem pro zajištění efektivní péče o architektonické dědictví minulosti je **míra kulturní vyspělosti populace**. Z té se odvíjí přístup vlastníků historických objektů k odpovídajícím kulturním způsobům jejich užívání, oprav a průběžné péče. Námětem, který vyplynul z auditu udržitelného rozvoje v roce 2012, je stylové sladění reklamních poutačů na Resselově náměstí.

Pro potřeby památkové péče na katastru města zpracována studentská práce - **podrobná evidence drobné architektury**.

Další oblastí památkové péče je aktivní **péče o hroby významných osobností** a o vojenské pohřebiště. Hroby bez soukromého vlastníka jsou postupně převáděny do majetku města tak, aby mohla být prováděna jejich oprava a údržba. **Vojenské pohřebiště** pak čeká celková rekonstrukce tohoto prostoru.

Z oblasti **movitých kulturních památek** je nutné restaurování zejména mobiliáře v kostelech sv. Kateřiny a sv. Michaela.

Kulturní program ve městě je provázán i na oblast památkové péče. Jedná se zejména o přednášky, sbírkové prezentace a výstavy, semináře a konference. Tyto aktivity se váží na různé instituce a probíhají zejména v prostorách historické budovy Muzea barokních soch, Regionálního muzea, Muzea loutkářských kultur, budovy firmy Vodní zdroje s.r.o., knihovny aj. Důležitá je také aktivní účast města v projektech dobrovolného svazku **Královských věnných měst a Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska**.

2.12 Cestovní ruch

Město má zpracovanou **Koncepci rozvoje cestovního ruchu** města pro období 2009 – 2018, kterou postupně realizuje a naplňuje. V době zpracování strategického plánu je schválen akční plán k této koncepci na období 2014 – 2018.

Chrudim jakožto turistickou destinaci je nutné vnímat v kontextu širšího území a jeho turistických atraktivit (Železné hory, Slatiňany, Hlinecko apod.). Město úzce spolupracuje v oblasti cestovního ruchu s Mikroregionem Chrudimsko a dalšími subjekty v turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko, v rámci které řeší možnosti cestovního ruchu v širším území.

Chrudim láká návštěvníky především svými **kulturními památkami** v městské památkové zóně, muzei, **festivaly**, mezi nimiž je nejvýznamnější festival Loutkářská Chrudim a **kulturními akcemi**. Loutkářská tradice je významným kulturním i turistickým atributem města.

Turistickou atraktivitou jsou také Rekreační lesy Podhůra, sportovní zázemí města je vhodné pro cestovní ruch orientovaný na sport (soustředění kolektivů apod.). Město má vypracované **bezbariérové trasy** procházející městskou památkovou zónou, zároveň je většina kulturních a památkových objektů bezbariérově přístupných, s výjimkou kostela Nanebevzetí Panny Marie. V informačním centru lze sjednat prohlídku města s průvodcem a zapůjčit audioprůvodce. Zejména díky Muzeu loutkářských kultur, Festivalu Loutkářská Chrudim a atraktivitám v Rekreačních lesích Podhůra je Chrudim vhodným cílem pro **rodiny s dětmi a dětské kolektivy**. V roce 2013 byly v rámci projektu **Chrudim – město tří muzeí** spuštěny zábavné a vzdělávací programy zaměřené přímo na rodiče s dětmi (Tři klíče k pokladu) a na školní kolektivy (Poznáváme Chrudim). Jedná se o společné programy města, Muzea loutkářských kultur, Regionálního muzea v Chrudimi a Muzea barokních soch.

Vzhledem k přítomnosti mnoha významných firem ve městě je třeba zmínit i **obchodně orientovaný cestovní ruch**.

Město je vzhledem ke své turistické nabídce ovlivněno sezónností v cestovním ruchu, většina návštěvníků přijíždí v letním období. Charakteristická je zároveň silná závislost návštěvnosti na pořádaných akcích a festivalech.

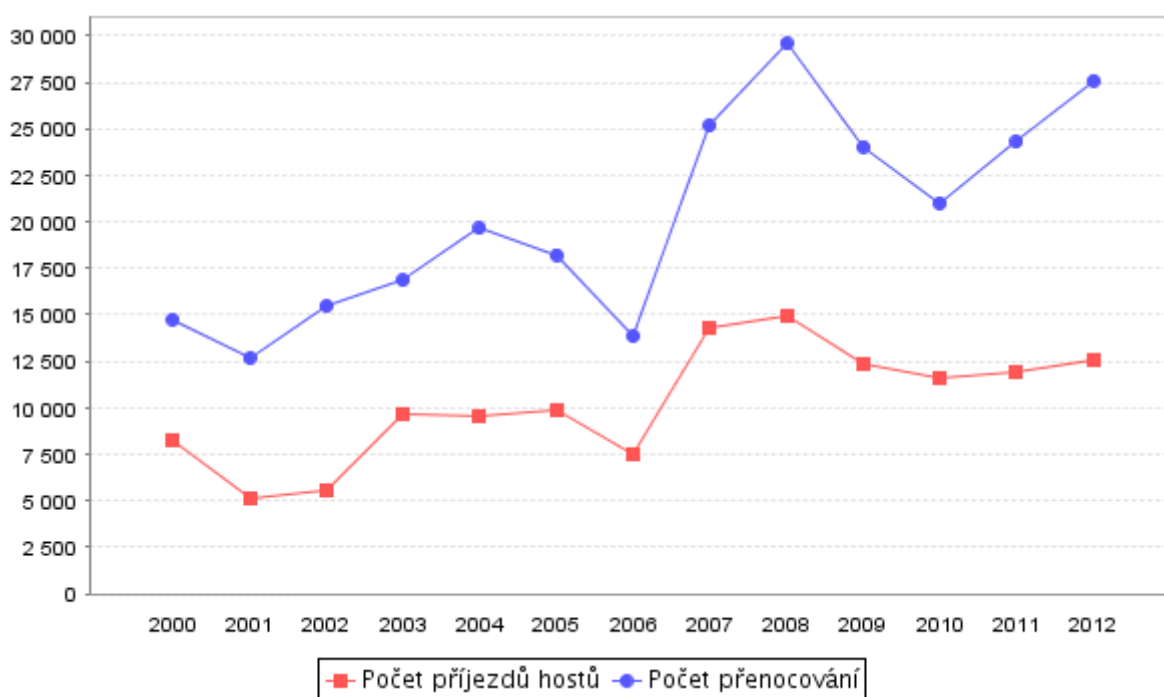
Celková kapacita **hromadných ubytovacích zařízení** se za posledních 10 let více než zdvojnásobila. Nejvíce frekventovaným typem ubytovacího zařízení ve městě je **penzion**

(v roce 2012 celkem 7 zařízení), **nejvíce lůžek však nabízejí hotely**. Ve městě se nacházejí tři hotely v kategorii ** - *****) a jeden hotel garní³. Dále jsou v Chrudimi k dispozici turistické ubytovny a ubytování v soukromí, které není statisticky sledováno. V Chrudimi se nenachází kemp, chatová osada ani další typ ubytovacího zařízení. Nouzové nocoviště, které je možné využít k bezplatnému přenocování (ve stanu), je zřízeno v Rekreačních lesích Podhůra. Lze říci, že v Chrudimi je **dostatek ubytovacích kapacit**. V době zpracování strategického dokumentu je však uzavřen Hotel Bohemia Chrudim, který představuje největší ubytovací zařízení ve městě, což představuje pro Chrudim významný výpadek v ubytovacích možnostech ve městě. Zároveň je nejasné opětovné otevření hotelu po změně vlastníka, která nastala v průběhu jeho rekonstrukce.

Vybavení ubytovacích zařízení pro volnočasové aktivity ubytovaných hostů je spíše minimální, rozšíření možností bude nabízet Hotel Bohemia Chrudim, pokud dojde k jeho znovuotevření.

Graf 13 Vývoj příjezdů hostů a počet přenocování v HUZ Chrudimi

Zdroj: ČSÚ

Graf 13 ukazuje, že počet návštěvníků vykazuje v posledních letech poměrně setrvalý stav, počet přenocování však vykazuje stále rostoucí tendenci. Tuzemští návštěvníci se na celkovém počtu hostů HUZ podílejí 70 – 75 % v jednotlivých letech.

Turistické informační centrum je využíváno také převážně domácími návštěvníky, následují tuzemští turisté, návštěvnost zahraničních turistů je v TIC minimální (v roce 2012 tvořili pouze 1,6 % obslužených přítomných návštěvníků centra). Ze statistik HUZ i TIC vyplývá, že Chrudim je destinací zejména **pro domácí návštěvníky**.

Stravovacích zařízení je v Chrudimi **dostatek**, avšak například vegetariánské restaurace jsou otevřeny pouze v pracovní dny. Postupně se rozšiřují i restaurace s dětským

³ Zdroj: ČSÚ

koutkem, chybí stále ale ještě restaurace s letní zahrádkou a venkovním koutkem pro děti (pískoviště apod.). Město připravilo projekt **Nekuřácké provozovny**, jehož cílem je certifikovat a označit provozovny, které vytvoří místo ve svém zařízení, kde budou občané chráněni před vlivy pasivního kouření – vymezí minimálně samostatnou místnost určenou výhradně nekuřákům po celou dobu provozu, do které je zajištěn přístup přes nekuřácké prostředí.

Ke **kongresové turistice** bude mít nejlepší předpoklady ve městě hotel Bohemia Chrudim, pokud dojde k dokončení rekonstrukce dle původních plánů. Na firemní akce a teambuilding je zaměřena nově Residence Arx a akce tohoto typu probíhají i v hotelu Fortna. Ovšem tyto subjekty nedisponují kapacitami pro větší akce typu kongres. Budovy Muzea jsou využívány příležitostně při pořádání společenských akcí, seminářů a podobných akcí městem nebo spolky. Pro větší využití chybí ubytování v objektu muzea, avšak ostatní ubytovací zařízení ve městě se nacházejí nedaleko, proto není tato skutečnost na překážku, stravovací zařízení se nachází přímo v objektu muzea. Propagace provozovatele Chrudimské Besedy jako možného organizátora takových akcí je minimální a omezuje spíše na možnost pronájmu.

V Chrudimi chybí větší **parkoviště pro autobusy**, ideálně v blízkosti centra, nedostatečný je i počet parkovacích míst pro návštěvníky města. Po optimalizaci veřejné dopravy v Pardubickém kraji se zlepšilo spojení Chrudimi s turistickými cíli v okolí, o víkendech je v provozu cyklobus propojující Chrudim a Železné hory. Nereprezentativní je stav autobusového nádraží ve městě. Ve městě schází **veřejná WC**, která by byla otevřená i mimo pracovní dny.

Z pohledu cestovního ruchu schází **cyklostezka** spojující město s Rekreačními lesy Podhůra, které nabízejí širokou škálu atraktivit pro obyvatele města i turisty. Nevýhodou je nedokončená cyklostezka, která by propojila Chrudim s Pardubicemi a zvýšila tak potenciál Chrudimi jakožto výletního místa i v návaznosti na vybudovanou stezku do Slatiňan podél Chrudimky. Chrudimí prochází několik značených cyklotras, které jsou nejčastěji vedeny po silnicích II. a III. třídy⁴. Chrudim je zároveň východiskem tří **značených turistických tras**. Historickou Chrudimí prochází **naučná stezka** Modrá osa. Územní plán navrhuje realizovat „**Zelenou stezku**“ kolem Chrudimky s vazbou na okolní obce, stezku využívat pro jogging, in-line bruslení, doplnit ji i o areály novodobých sportů. Nevhodně situované areály (Sběrné suroviny, skládka materiálu SÚS), vymístit do průmyslových zón a nahradit je zelení.

Pro zvýšení atraktivity Chrudimi z pohledu cestovního ruchu je **záměrem** vybudovat na Podhůře Vzdělávací a návštěvnické centrum s expozicí Národního geoparku Železných hor, CHKO a Městských lesů. Mezi další **projektové záměry města** patří rekonstrukce turistické ubytovny Klobásov v bezprostřední blízkosti zimního stadionu, která by byla využitelná zejména pro sportovní skupiny a sloužila i pro ubytování hendikepovaných osob, využití budovy Staré radnice, využití konventu a rekonstrukce záměčku v Medlešicích a jeho následné alespoň částečné využití v cestovním ruchu.

Město Chrudim se účastní pravidelně veletrhů cestovního ruchu, vydává Turistické noviny, **k informování návštěvníků** slouží turistický portál Návštěvník a v širším kontextu také portál Východní Čechy spravovaný Destinační společností Východní Čechy. **K propagaci** jsou využívány propagační tiskoviny a předměty. V Chrudimi je využíváno zlevněné vstupné pro děti a seniory, slevu na vstupné do některých objektů lze uplatnit při předložení rodinných pasů. V rámci již zmíněného projektu Chrudim – město tří muzeí byla vytvořena společná zlevněná vstupenka do chrudimských muzeí. K této vstupence mohou jako bonus návštěvníci získat průvodce hrou určeného především pro rodiny s dětmi a

---

⁴ Cyklotrasy jsou blíže popsány v kapitole Doprava

zúčastnit se programu Tři klíče k chrudimskému pokladu. K motivaci návštěvníků slouží také další soutěže – v současnosti se jedná o Putování po pověstech Chrudimska-Hlinecka a Quest Národním geoparkem Železné hory. Záměrem je zavést slevovou, příp. bonusovou kartu pro návštěvníky turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko.

Spolupráci města s ostatními aktéry cestovního ruchu lze hodnotit jako dobrou, potenciál spočívá v rozvoji spolupráce s podnikatelským sektorem.

2.13 Sociální služby

Město Chrudim má velmi rozvinutou a stabilní **sít' sociálních služeb**. Ve městě působí velké množství poskytovatelů sociálních služeb pro různé cílové skupiny obyvatel (osoby v obtížné situaci, aktuální krizi, osoby bez přístřeší, osoby sociálně vyloučené, etnické menšiny, osoby vedoucí rizikový způsob života, osoby ohrožené závislostí na návykových látkách, rodiny s dětmi a mládež, osoby se zdravotním onemocněním, chronickým onemocněním, senioři). Sociální sféra ve městě zahrnuje služby sociální péče, sociální prevence a sociálního poradenství. Sociální rozvoj ve městě je určován nejen politikou státu a činností státních institucí, ale je také utvářen místní samosprávou a místními poskytovateli služeb.

Město Chrudim se cíleně zaměřuje na **rozvoj a optimalizaci sociálních služeb** na svém území, již od roku 2005 sociální služby **komunitně plánuje** a sociální služby jsou plánovaně rozvíjeny v souladu s potřebami uživatelů služeb a ve shodě s poskytovateli služeb. Cílem plánování rozvoje sociálních služeb ve městě je vytvořit funkční systém, do kterého budou zapojeni nejen poskytovatelé sociálních služeb nebo zástupci města, ale také uživatelé služeb jako důležití partneři při plánování a přípravě potřebných služeb. V rámci komunitního plánování byly pro občany města vytvořeny materiály usnadňující orientaci obyvatelům města v poskytovaných sociálních službách - katalog vybraných organizací působících v sociální oblasti ve městě Chrudimi a mapa vybraných organizací působících v sociální oblasti ve městě Chrudimi.

Město Chrudim se sociální oblasti věnuje také v rámci realizace **Projektu Chrudim – zdravé město a místní Agenda 21**, komunitního projektu zaměřeného na zvyšování kvality života obyvatel města v souladu s principy udržitelného rozvoje.

Do problematiky sociálních služeb a plánování sociálních služeb se také zapojuje sociální a zdravotní komise Rady města Chrudim. Podpora plánování a poskytování sociálních služeb, aktivity v oblasti péče o rodinu a dítě, sociální prevenci a sociálního poradenství je zajištěno Odborem sociálních věcí Městského úřadu Chrudim.

Ve městě Chrudim působí také organizace, které neposkytují registrované sociální služby dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, ale které nabízejí jiné služby v sociální oblasti, služby pro cílové skupiny sociálních služeb nebo související a návazné služby.

Zdravotně-sociální služby poskytuje vedle registrovaných sociálních služeb **Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim** (domácí a zdravotní ošetřovatelská péče KIRKÉ, půjčovna kompenzačních pomůcek), zdravotně-sociální charakter mají také aktivity **Oblastního spolku Českého červeného kříže Chrudim** (sociální šatník, zdravotnické dozory, výuka první pomoci, pobyty pro zdravotně oslabené děti a seniory, výuka první pomoci, humanitární pomoc).

V Chrudimi působí **Probační a mediační služba České republiky**, jejíž činnost se zaměřuje na kontrolu pachatelů trestných činů, podporu a pomoc obětem trestných činů,

na zapojení komunity do řešení následků trestné činnosti, vytváření podmínek pro alternativní postupy v trestním řízení, nebo na řešení sporů mezi obviněným a poškozeným.

Ve městě sídlí **Dětský domov se školou Chrudim**, který zajišťuje péči o děti s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou. Na děti a mladistvé s negativními jevy v chování, školními nebo rodinnými problémy se zaměřuje **Středisko výchovné péče pro děti a mládež Archa**, které je součástí Dětského domova se školou Chrudim. Zabývá se výchovným poradenstvím, preventivně výchovnou péčí, řešením výchovných, psychických nebo osobnostních problémů dětí, nabízí dále diagnostiku, skupinovou a individuální terapii, besedy, přednášky a prevence. Pro děti, mládež a jejich rodiče je ve městě Chrudim k dispozici také **Pedagogicko-psychologická poradna Pardubice**, která poskytuje komplexní psychologické a speciálně pedagogické služby, metodickou pomoc pedagogům a zabývá se prevencí sociálně nežádoucích jevů. Pro maminky s malými dětmi je k dispozici rodinné centrum **Mama klub Chrudim**.

Sociální služby a služby v sociální oblasti jsou ve městě Chrudim zajišťovány v převážné většině neziskovými organizacemi, ale také organizacemi zřízenými městem Chrudim (Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim), Pardubickým krajem (Poradna pro rodinu Pardubického kraje, Pedagogicko-psychologická poradna Pardubice), resortními ministerstvy (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – Dětský domov se školou Chrudim) nebo jsou organizační složkou státu (Probační a mediační služba Chrudim).

Obyvatelé města Chrudim mohou využívat některé **specializované sociální služby mimo území města Chrudim**, např. azylový dům pro těhotné ženy v tísní v Hamrech u Hlinska, azylový dům pro ženy a matky s dětmi v Pardubicích, azylový dům pro muže v Pardubicích, dům na půl cesty v Hrochově Týnci nebo v Pardubicích, ambulantní centrum a kontaktní centrum pro osoby závislé nebo ohrožené závislostí v Pardubicích, intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím v Pardubicích, Most pro lidská práva – poradnu pro cizince v Pardubicích, zařízení Fondu ohrožených dětí Klokánek v Pardubicích pro děti, které nemohou zůstat ve svém dosavadním prostředí. Pro osoby s mentálním nebo kombinovaným postižením jsou k dispozici služby nabízené Domovem sociálních služeb Slatiňany (denní stacionář, chráněné bydlení, odlehčovací služby, domov pro osoby se zdravotním postižením), podporu rodiny a podporu vývoje dítěte raného věku (0-7 let) s ohroženým vývojem nebo tělesným, mentálním či kombinovaným postižením nabízí Sdružení pro ranou péči v Pardubicích – Středisko rané péče v Pardubicích, k dispozici je také nonstop telefonická krizová pomoc Linky důvěry v Ústí nad Orlicí.

Financování sociálních služeb ve městě Chrudimi

Financování sociálních služeb je pro poskytovatele sociálních služeb ve městě Chrudim stejně jako jinde v České republice vícezdrojové a podílí se na něm stát (dotace MPSV, účelové dotace ze státního rozpočtu), město a kraj (účelové dotace z rozpočtu obce či kraje, příspěvky na provoz příspěvkových organizací), uživatelé sociálních služeb (vlastní zdroje, příspěvek na péči vyplácený ze státního rozpočtu uživateli), zdravotní pojišťovny (úhrady za zdravotní úkony provedené pracovníky poskytovatele sociálních služeb hrazené z veřejného zdravotního pojištění), dotace strukturálních fondů EU, další fondy, nadace, donátoři. Podíl jednotlivých zdrojů financování se liší dle skupiny a typu sociální služby. Státní dotace je nejvýznamnějším zdrojem financování u služeb sociální prevence (např. noclehárny, terénní programy) a služeb sociálního poradenství, u služeb sociální péče jsou nejpodstatnějším zdrojem úhrady od uživatelů služeb (např. domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, domovy pro zdravotně postižené atd.).

Významným zdrojem financování sociálních služeb ve městě Chrudim jsou projekty Pardubického kraje financované z OP LZZ - Individuální projekt Pardubického kraje na sociální služby a navazující Individuální projekt Pardubického kraje na sociální služby II, zaměřené na zajištění rozvoje a dostupnosti služeb sociální prevence a projekty Podpora integrace příslušníků sociálně vyloučených romských lokalit v Pardubickém kraji a navazující projekt Podpora integrace příslušníků sociálně vyloučených romských lokalit v Pardubickém kraji II (nyní před zahájením realizace), které jsou zaměřeny na terénní práci v sociálně vyloučených romských lokalitách.

Připravuje se zásadní **změna systému financování sociálních služeb**, od 1. 1. 2015 přejde financování sociálních služeb na kraje, kraje převezmou zodpovědnost za dotační řízení na sociální služby, **posílena tak bude důležitost plánování sociálních služeb na krajské a místní úrovni.**

Město Chrudim podporuje organizace působící v sociální oblasti formou přímých dotací na činnost, prostřednictvím ostatních dotací a grantů v rámci programu Zdravé město a MA 21, které město vypisuje. **Na rok 2014 byla z rozpočtu města přidělena následující podpora neziskových organizací působících ve městě Chrudim v sociální oblasti -** přímé dotace 6, grantů 4, ostatní 1. Město každoročně také přispívá na provoz své příspěvkové organizace Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim cca 12 milionů Kč a přiděluje také neinvestiční dotaci pro Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s. na úhradu nákladů spojených s poskytováním sociální služby v azylovém domě.

Dle pravidel pro přidělení přímých dotací nemohou žádat o přímé dotace organizace, které poskytují potřebné služby ve městě Chrudim, ale nemají zde své sídlo (např. Amalthea, o.s., TyfloCentrum Pardubice, o.p.s., Péče o duševní zdraví, Laxus, o.s.). Pro tyto organizace je vyčleněna částka v rozpočtu na Odboru sociálních věcí.

Město finančně podporuje **neziskové organizace při poskytování sociálních služeb** a doplňuje tak další zdroje financování těchto služeb. Pro občany města využívající služby je finanční podpora poskytovatelů dostatečná, problematickým je využívání sociálních služeb spolufinancovaných z rozpočtu města také občany jiných obcí, pro které je Chrudim přirozenou spádovou obcí, a to bez toho, aniž by se obce na financování služeb pro své občany podílely.

Zhodnocení stávajících sociálních služeb, jejich kapacit, předpokládané potřeby

Vzhledem k prognóze demografického vývoje pro příští desetiletí, která nasvědčují stárnutí populace, je nutné provádět odpovídající opatření také v oblasti plánování sociálních služeb vzhledem k **podpoře služeb pro seniory**. Dle projekce ČSÚ se počet obyvatel nad 70 let do roku 2015 zvýší o 16 %, do roku 2020 dokonce o 49 %. Zároveň dojde k výraznému navýšení počtu osob starších 90 let, které jsou v průměru až z 80 % závislé na pomoci druhých osob. **Podporovány by tak měly být především terénní služby pro seniory**, které umožňují jejich setrvání v přirozeném domácím prostředí (terénní pečovatelská služba, ošetřovatelské služby), odlehčovací služby, pobytové služby (domovy pro seniory) a služby domů s pečovatelskou službou. V souvislosti s demografickou projekcí, ze které vyplývá zvýšení podílu obyvatel důchodového věku, je dále potřeba **podpořit rozvoj sociálních vazeb mezi seniory v pobytových zařízeních sociální péče a širokou veřejností**, zajistit tak zapojení seniorů do běžného života a podpořit mezigenerační soudržnost, čímž se eliminuje potenciální sociální segregace.

Město Chrudim vytvořilo soubor terénních a ambulantních služeb pro seniory, které mají za cíl co nejdéle umožnit pobyt v přirozeném prostředí. Také dlouhodobě usilovalo o vytvoření dostatečných kapacit pro seniory podporou výstavby domova pro seniory.

Senioři, kteří nemohou žít v domě s pečovatelskou službou nebo a z různých důvodů nemohou nebo nechtějí být v domácím prostředí, hledají ve městě Chrudim odpovídající ubytování. Přestavbou bývalého pivovaru vzniklo v Chrudimi centrum pro seniory, které má současnou kapacitu 20 lůžek domova pro seniory a 40 lůžek pro seniory se stařeckou demencí, Alzheimerovou chorobou a ostatními typy demencí. V současné době je ale existence a budoucnost tohoto zařízení nejistá (exekuce vlastníka zařízení, vrácení dotace z EU). Město Chrudim na financování provozu tohoto zařízení nepřispívá. Ve výstavbě je nový **domov pro seniory se zvláštním režimem**, který bude vybudován v prostorách bývalé LDN v Čáslavské ulici.

Se zachováním stávající kapacity lůžek v domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem a podporou vzniku nových kapacit domova pro seniory (30 lůžek) a domova se zvláštním režimem (40 lůžek) v obci s rozšířenou působností Chrudim počítá Akční plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na rok 2014, tato potřeba je definována také v komunitním plánu sociálních služeb ve městě Chrudim pro období 2012 – 2015.

V roce 2009 byla dokončena stavba **Hospice Chrudim** a v říjnu 2009 byl zahájen provoz zařízení. Hospic je určen pro pacienty s pokročilým a postupujícím nevléčitelným onemocněním, kteří se pro závažnost svých příznaků nemohou léčit doma. Nejčastěji se jedná o postupující nádorové onemocnění. Kapacita zařízení je 27 lůžek, spádovou oblastí zařízení je Pardubický kraj a toto zařízení je svoji kapacitou dostačující pro potřeby celého Pardubického kraje. Vybudování hospice bylo dlouhodobě podporováno Pardubickým krajem, spolu s ním se na financování výstavby zařízení podílelo Ministerstvo zdravotnictví, města Chrudim a Pardubice, na výstavbu přispěla také některá další města v Pardubickém kraji, sponzoři a drobní dárci.

Vzhledem k výše popsaným demografickým prognózám, kdy obyvatelstvo České republiky stárne a v souvislosti s tím se také zvyšuje počet osob se zdravotním postižením, by mělo být zváženo, zda není potřeba posílit terénní **služby pro zdravotně postižené**, např. službu osobní asistence, která je dosud poskytována Farní charitou Chrudim a Centrem pro zdravotně postižené a seniory Pardubického kraje, rozšířena by měla být rozšířena nabídka odlehčovacích služeb. Pro zabránění sociální exkluze je nutné sociální začlenění zdravotně postižených do běžného života, zejména zapojením do pracovního procesu a integrací mezi vrstevníky. **Pro osoby se zdravotním postižením jsou k dispozici služby** s dostatečnou kapacitou a širokou nabídkou aktivit a činností, které podporují jejich pracovní schopnosti a dovednosti se zaměřením na případné uplatnění na trhu práce, jsou podporovány služby sociální rehabilitace, sociálně terapeutické dílny (Rytmus Chrudim, o.p.s., Péče o duševní zdraví – region Pardubice, Momo Chrudim, o.p.s. atd.).

V Akčním plánu rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na rok 2014 je také vyjádřena potřeba zachovat stávající kapacitu **nocleháren a nízkoprahových denních center pro osoby bez přístřeší**. V noclehárně, kterou provozuje SOPRE CR o.p.s., je kapacita 23 lůžek (pro muže 12 lůžek, pro ženy a rodiče s dětmi 11 lůžek) a tato kapacita je v současné době dostačující, poptávka je rovna nabídce. Důležité je **rozšířit aktivity nízkoprahového denního centra** při noclehárně a zacílit sociální práci s klienty v zařízení ve směru k aktivizaci klientů. Ve stejném objektu, ve kterém je noclehárna a nízkoprahové denní centrum, je umístěna také **ubytovna města Chrudim** pro neplatiče nájemného, která umožňuje dlouhodobé bydlení celým rodinám. Objekt má charakter sociálně vyloučené lokality umístěním na okraji města v průmyslové zóně a kumulací nepřizpůsobivých obyvatel a obyvatel s problémovou minulostí. Toto soustředění nepřizpůsobivých nebo problémových obyvatel města na jednom místě je nevhodné pro další budoucnost obyvatel lokality, prostředí a problémoví obyvatelé negativně působí na osoby, které mají snahu změnit svoji

životní situaci, snižuje se tak jejich šance dostat se ze sociálně vyloučené lokality a dochází spíše k prohlubování sociálního vyloučení.

V Chrudimi je nově vybudovaný azylový dům, který nabízí služby osobám ve věku 18 - 26 let které odcházejí z dětského domova, výchovného ústavu nebo z prostředí, kde se necítí dobře, nemají podporu v rodině nebo okolí. Osamělým rodičům s malými dětmi, kteří se nacházejí v tíživé situaci, kterou nejsou schopni zvládnout vlastními silami. Dále obětem domácího násilí. Služby zde poskytuje vybraná organizace Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s.

Město dále vyvíjí značné úsilí v zavádění programu prevence a zmírňování chudoby. V rámci města působí řada neziskových organizací a dalších subjektů, které pomáhají lidem v nouzi a lidem předluženým. V současnosti kapacita zařízení odpovídá poptávce, ale se stoupajícím trendem předlužování domácností a následných exekucí lze předpokládat nutné zvyšování kapacit těchto zařízení a služeb. Ve městě dochází vlivem ekonomické krize **k nárůstu počtu sociálně potřebných obyvatel** a počtu předlužených domácností, což koreluje s celostátním trendem. V souvislosti s tímto negativním trendem se objevil také nový fenomén, **komerční ubytovny pro sociálně slabé**, na jejichž kontrolu nebo regulaci nemá město účinný nástroj, hrozí tak nekontrolovaný a neregulovaný **vznik sociálně vyloučených lokalit**.

Městem Chrudim je postupně připravován a realizován **systém prostupného bydlení**, který by mohl pomoci rodinám na městské ubytovně změnit dosavadní způsob života a vytvořit jim perspektivu, že se mohou dostat zpět do normálního nájemného bydlení v běžné zástavbě mimo vyloučenou lokalitu. Jeho základem je **třístupňový systém**, který poskytuje sociálně vyloučeným či hendikepovaným šanci osvojit si znalosti a dovednosti nezbytné k získání a udržení trvalého bydlení. Prvním stupněm je krizové bydlení (např. ubytovna, azylový dům), druhý stupeň představují tréninkové byty a třetí stupeň je samostatné bydlení formou komerčního nájmu, ve vlastním bytě apod. Třetí stupeň předpokládá, že organizace, která s konkrétním klientem pracuje, mu bude poskytovat v případě potřeby terénní službu. **Tréninkové byty** jsou ve vlastnictví města a budou se pronajímat poskytovateli sociální služby. Poskytovatel tento byt bude dále pronajímat vybraným klientům na základě podnájemní smlouvy. Současně je bude sociální práci podporovat v získání a udržení trvalého bydlení. Pokud klient organizace nesplní stanovené podmínky, klesne na nižší stupeň.

Nabídka **sociálních služeb pro rodiny a děti nebo pro ohrožené rodiny a děti** je dostatečná, ve městě působí poskytovatelé, kteří se přímo zaměřují služby pro tuto cílovou skupinu (Šance pro Tebe, Amalthea, o.s., SOPRE CR, o.p.s., Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s. a další), ve městě jsou 3 nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.

Pro podporu ohrožených dětí a rodin je **nezbytné udržet a dále podporovat sociálně aktivizační služby pro rodiny** s dětmi, především pak v jejich terénní formě v rodinách klientů se zaměřením na osoby ohrožené sociálním vyloučením nebo osoby sociálně vyloučené (řešení problematiky zadlužení rodin, exekucí, výchovných problémů dětí, pomoc s vedením domácnosti, řešení problémů s bydlením, pomoc při hledání zaměstnání, podpora sociálních dovedností), včetně terénní práce v sociálně vyloučených lokalitách se zaměřením a zvýšeným důrazem na řešení problematiky sociálně vyloučených romských lokalit. Pro prvotní prevenci je také vhodné rozšířit terénní práci s neorganizovanou mládeží a v souvislosti s tímto také rozšířit nabídku nízkoprahových zařízení pro děti a mládež.

2.14 Neziskový sektor

Na území města Chrudim působí velké množství neziskových organizací (NNO) různých právních forem, různé velikosti, s různou náplní činnosti a s různými cílovými

skupinami. Nejčastější právní formou NNO ve městě Chrudim je občanské sdružení, což koresponduje s celkovou situací v ČR. Naopak nejméně častou formou je nadace a zájmové sdružení právnických osob.

Tab. 12 NNO organizace ve městě Chrudim podle právní formy

Právní forma	Nadace	Obecně prospěšná společnost	Občanské sdružení	Organizační jednotka sdružení	Zájmové sdružení právnických osob	Církevní právnická osoba
Počet organizací	1	14	200	90	4	7

Zdroj: Administrativní registr ekonomických subjektů, stav k 16. 2. 2014

NNO a jejich aktivity významným způsobem přispívají k charakteru města a vnímání města jeho obyvateli. Ve městě Chrudim působí velké množství NNO v různých odvětvích, které dostatečně pokrývají poptávku a potřeby obyvatel města Chrudimi v oblasti sportu, kultury, volnočasových aktivit, vzdělávání nebo v oblasti sociálních služeb.

Nejvíce NNO působí **v oblasti sportu a tělovýchovy**. Pro oblast sportovních a volnočasových aktivit existuje ve městě pozoruhodná základna NNO. Jedná se zejména o tělovýchovné jednoty a sportovní kluby. Kapacita a rozmanitost sportovních zařízení je dostačující a umožňuje sportovní vyžití ve velkém množství sportů, **materiálně-technické zázemí NNO je však často nedostatečné**.

Město Chrudim disponuje kvalitní sítí poskytovatelů sociálních služeb z řad NNO. Tyto organizace poskytují širokou škálu různých typů potřebných sociálních služeb pro všechny skupiny obyvatel města (senioři, děti a rodiny, osoby bez přístřeší, osoby se zdravotním postižením, etnické menšiny atd.). Významně je také zastoupena oblast volnočasových aktivit pro děti a mládež i NNO působící **v oblasti kultury**. Činnost mnoha organizací vychází z historických tradic města, NNO výrazně obohacují a ovlivňují kulturní a společenský život města, mnohé kulturní a společenské akce pořádané NNO mají hlubokou historickou tradici a jsou obyvateli města Chrudimi tradičně navštěvovány. Město Chrudim má příspěvkovou organizaci Chrudimská beseda, která zajišťuje kulturní akce ve spolupráci s městem a také ve spolupráci s NNO.

Ve městě Chrudim působí NNO dále v oblastech zdravotnictví, vzdělávání a poradenství, zemědělství, rozvoj venkova, ekologie, doprava, působí zde dále sdružení rodičů při středních a základních školách, odborová sdružení, církevní organizace, sbory dobrovolných hasičů nebo mnoho zájmových a profesních sdružení. Přehled vybraných NNO je uveden v příloze.

Neziskový sektor ve městě Chrudimi ale **trpí velkou roztržitostí**, pouze v minimální míře je využíváno financování aktivit ze soukromého sektoru a NNO mají také omezenou schopnost vícezdrojového financování také vzhledem k tomu, že často není jejich činnost dostatečně personálně zajištěna. Není také zajištěna dostatečná informovanost NNO např. o změnách zákonů, možných zdrojích financování, možnostech spolupráce s dalšími organizacemi. Problémem je dále **předávání informací mezi NNO** (případně mezi NNO a zástupci samosprávy) a často **nedostatečná informovanost obyvatel města Chrudim o aktivitách a službách nabízených NNO**. Je tedy nutné soustředit relevantní a aktuální informace o neziskovém sektoru pro využití samosprávy, cílových skupin, samotných NNO, veřejnosti, apod.

Absentuje **systematické plánování rozvoje a koordinace aktivit NNO**. Situace se v posledních letech začíná postupně měnit, příkladem je zavedení komunitního plánování

v sociálních službách nebo zapojování NNO do realizace projektu Zdravé město Chrudim a MA 21.

Pro zkvalitnění fungování neziskového sektoru ve městě, pro lepší koordinaci neziskového sektoru a směřování finančních prostředků města by bylo **dobré zpracovat podrobnou analýzu potřeb občanů souvisejících s činností NNO, zmapovat NNO ve městě a existující nabídku služeb a aktivit neziskového sektoru na území města pro obyvatele města.**

NNO jsou ve městě Chrudim financovány stejně jako v celé České republice. **Financování NNO je vícezdrojové**, příjmy NNO tvoří příjmy z vlastní činnosti, dále pak dotace z ministerstev a státních fondů, z rozpočtu města, ze strukturálních fondů Evropské unie, z Pardubického kraje, z výběru členských příspěvků, příspěvky a dary od firem, nadací a nadačních fondů, od individuálních dárců, příjmy ze sbírek. Organizace zaměřené na oblast sociální a zdravotní nebo na volnočasové aktivity jsou vysoce závislé na veřejných rozpočtech. U ostatních organizací stoupá podíl soukromých zdrojů nebo příjmů z vlastní činnosti.

Město Chrudim podporuje NNO na svém území vedle spolupráce a podpory jejich činnosti také systémem dotací a grantů. Činnost těchto subjektů je dále podporována např. formou bezplatného poskytování prostor pro jejich činnost, formou zařazení do propagace a reklamy jejich činnosti na webu města a na stránkách měsíčníku Chrudimského zpravodaje.

Město Chrudim má také **dohodu o partnerství s vybranými NNO**, se kterými dlouhodobě úzce spolupracuje. Město také podporuje partnerství mezi organizacemi. Přípravuje i společná setkání škol, NNO a dalších organizací. Spolupráce s NNO působícími v sociální oblasti probíhala a dále probíhá v rámci komunitního plánování sociálních služeb. Problematikou NNO se zabývá komise Rady města Chrudim pro neziskový sektor.

2.15 Zdravotní péče

Významným subjektem, od kterého se odvíjí úroveň, kvalita a podoba zdravotní péče ve městě, je **Chrudimská nemocnice, a.s.**, jejímž zřizovatelem je Pardubický kraj. Ten v rámci svých zřizovatelských kompetencí rozhoduje o jejím dalším rozvoji. Nemocnice představuje v současnosti okresní centrum akutní lůžkové péče se základními obory, jako jsou chirurgie včetně cévní, plastické, traumatologické, ortopedické, ORL a urologické péče, dále interna, gynekologie a porodnictví, dětské a novorozenecké oddělení, neurologie. Součástí nemocnice jsou čtyři jednotky JIP a ARO. Kapacita akutní péče činí 227 lůžek. Nemocnice dále zajišťuje i následnou péči v rozsahu 93 lůžek.

V areálu nemocnice se nacházejí desítky ambulancí různých zdravotnických specializací. Některé z nich jsou soukromé. Komplexní péči doplňuje nemocniční komplement - hematologicko-transfúzní oddělení, klinická biochemie, mikrobiologie. Pacientům jsou dále k dispozici externí zdravotní služby poskytované soukromými subjekty. Jedná se o dialýzu Fresenius Medical Care, onkologickou ambulanci MULTISCAN, s.r.o., radiodiagnostiku a nukleární medicínu DIMED, s.r.o.

Ke stabilizaci Chrudimské nemocnice, a.s. přispěla rekonstrukce centrální sterilizace, která byla realizována a nově otevřena v roce 2012. Její existence byla a je pro zachování stávajícího rozsahu nemocniční péče pro obyvatele města zásadní. Koncepce zdravotnictví v Pardubickém kraji předpokládá v Chrudimské nemocnici, a.s. zachování základních oborů akutní péče jako jsou chirurgie včetně nadstavbových oborů, dále interna, gynekologie, dětské oddělení. V případě neurologie se její další rozvoj posuzuje. Perspektivním oborem a příležitostí k dalšímu rozvoji nemocnice z nadregionálního hlediska je rozvoj miniinvazivní

chirurgie. Areál nemocnice je v majetku Pardubického kraje a celý je řešen bezbariérově s výjimkou oční ordinace a optiky a ředitelství nemocnice.

V areálu nemocnice sídlí lékařská dětská pohotovost a lékařská pohotovost dospělí. Zubní pohotovost v Chrudimi chybí, obyvatelé města mají možnost využít zubní pohotovost v Pardubicích. V Chrudimi má sídlo jedna ze šestnácti výjezdových základů Zdravotnické záchranné služby Pardubického kraje.

Vedle Chrudimské nemocnice, a.s. je páteřním článkem zdravotní péče v Chrudimi **poliklinika Chrudim** provozovaná Sdružením lékařů polikliniky I a II, s.r.o. Provozují ordinace základních i specializovaných odborností včetně diagnostického komplementu - rentgenu, ultrazvuku a biochemické laboratoře s odběrem biologického materiálu. Budovy polikliniky jsou přístupné bezbariérově s výjimkou 2. podlaží budovy Palackého 211. V budovách polikliniky sídlí také většina praktických lékařů.

Zdravotní služby ve městě doplňuje Rehabilitace a regenerace RS, Centrum lékařské kosmetiky ESTHERDERMA, zdravotní středisko SALERGO a praktický lékař pro děti a dorost v Havlíčkově ulici. Všechna zařízení mají bezbariérový přístup.

Z uvedeného vyplývá, že **obyvatelé města mají dostupnou zdravotnickou péči všech relevantních specializací**. Město ale nemá dle platné legislativy v případě uvedených klíčových zdravotnických zařízení kompetence zásadně ovlivňovat rozsah a úroveň zdravotnické péče ani stav budov. Na daný stav může působit jen okrajově, na úrovni komunikace a z ní vyplývající případné spolupráce s představiteli těchto zařízení. Přesto i v této situaci město výsledků dosahuje. Po složitých jednáních s představiteli Pardubického kraje bylo dosaženo rekonstrukce centrální sterilizace v Chrudimské nemocnici, výsledkem spolupráce s obvodními lékaři jsou např. projekty zaměřené na výskyt alergií – Epidemie 21. století nebo projekty zaměřené na prevenci vadného držení těla u dětí.

Správa města realizuje řadu aktivit a projektů, kterými napomáhá a doplňuje funkční a spravedlivou zdravotní péči pro své obyvatele. V rámci příspěvkové organizace Centra sociálních služeb a pomoci zajišťuje různé druhy terénních služeb pro občany, které jsou spojovacím článkem mezi veřejnou správou města a zdravotnickými zařízeními. Cílovou skupinou jsou senioři, osoby se zdravotním postižením bez omezení věku nebo rodiny s dítětem/děti, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci.

Jako příklad dobré praxe lze uvést službu Signál v tísni, což je nepřetržitá telefonická služba osobám, u nichž je stále vysoké riziko ohrožení zdraví nebo života.

Ve městě zcela **chybí** zařízení pro předškolní děti mladší tří let - **jesle**. Mateřské školy ve městě mají kapacitu naplněnou dětmi ve věku od tří do šesti/sedmi let a děti mladší přijímat nemohou a nejsou pro to ani určeny.

Město Chrudim je zapojeno do prestižního mezinárodního projektu **Zdravé město**. Hlavním cílem je vytvoření a dlouhodobé zajištění co nejlepších podmínek pro život obyvatel. Jednou z nejdůležitějších agend je **zdraví obyvatel a péče o něj**. Jako východisko k dalšímu postupu ve zdravotní politice posloužila **Analýza zdravotního stavu obyvatel**, kterou si město Chrudim nechalo vypracovat. Jasně z ní vyplývá, že řadě nemocí lze předejít, případně účinnou prevencí zmírnit průběh chorob. Proto se uskutečňování preventivních opatření stalo základním strategickým cílem při koncipování Zdravotních plánů města, které jsou průběžně pravidelně aktualizovány. **Prevence onemocnění a zdraví obyvatel** je také tématem při veřejném projednávání Desatera problémů města Chrudim. Při řešení problematiky zdraví obyvatelstva spolupracuje město na místní úrovni s lékaři, Krajskou hygienickou stanicí, Zdravotním ústavem, se školami i neziskovými organizacemi.

V souladu s platným Zdravotním plánem města je podporována a organizována **řada projektů, aktivit a kampaní** v oblasti zdravého životního stylu, snížení výskytu infekčních i neinfekčních onemocnění, bezpečnosti, zdravého a aktivního stárnutí, protidrogové prevence, prevence a snižování kuřáctví apod. Většina aktivit a kampaní se každoročně opakuje a jsou veřejností pozitivně vnímány a hodnoceny. Nejvyšší rating doslaly od občanů Dny zdraví, Biojarmark a Den země. Velmi efektivní je např. projekt Nekuřácké provozovny ve městě Chrudim, jehož výsledkem je celá řada nekuřáckých restaurací, kaváren, cukráren a penzionů.

2.16 Místní disparity – kriminalita, drogy, lichva, gamblerství, prostituce

Sociálně patologické jevy mají negativní dopad na zdraví obyvatel a jeho sociální strukturu, na výchovu dětí a mládeže a jejich zapojování do společnosti. Prevence sociálně patologických jevů má být zaměřena na zachovávání zdraví obyvatel, na udržení integrity sociální struktury obyvatelstva a na odstraňování nerovností mezi skupinami obyvatelstva, dále na zachovávání hodnot, na ochranu majetku a na eliminaci kriminality, také na co nejvyšší eliminaci rizika či příležitosti sociálně patologického chování dětí a mládeže a v neposlední řadě také na zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči těmto jevům.

Na Městském úřadu Chrudim působí v rámci Oddělení sociální prevence a pomoci na Odboru sociálních věcí **manažer prevence kriminality, protidrogový koordinátor** a kurátorka pro mládež (řeší záškoláctví, úteky z domova, toxikomanii, aj.) či kurátor pro dospělé. **Komise prevence kriminality** je poradním a iniciativním orgánem Rady města, který shromažďuje informace od zástupců organizací a občanů města.

Poradenství v oblasti prevence sociálně patologických jevů zajišťuje v Chrudimi Pedagogicko-psychologická poradna. Poradenství formou morální, psychologické a právní pomoci poskytuje v Chrudimi např. obětem šikany Středisko výchovné péče pro děti a mládež ARCHA. Dalšími organizacemi, které se v řešeném území zabývají sociálně patologickými jevy, jsou AMALTHEA o.s., Centrum J.J. Pestalozziho, o.p.s. a další organizace. Závislosti (alkohol, drogy, gamblerství, apod.) a s tím spojené psychické problémy pomáhá řešit také Centrum psycho-sociální pomoci, Rodinná a manželská poradna. Otázkou rasismu a xenofobií se zabývá v rámci sociálního poradenství Most pro lidská práva V rámci organizace Šance pro tebe, o.s. funguje v Chrudimi nízkoprahová služba Kopretina pro děti ohrožené sociálním vyloučením z lokality u chrudimského nádraží ve věku 5-11 let.

Pro oblast kriminality má město zpracovanou **Koncepci prevence kriminality** na léta 2012 – 2016, která byla zpracována v souladu vládou schválenou Strategií prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2016 a také ve spolupráci s Policií ČR, s Městskou policií a s jinými organizacemi zabývajícími se sociálně patologickými jevy.

Pro naplnění cílů a opatření stanovených v koncepci kriminality je využíváno finanční podpory Pardubického kraje, státu a dalších možných zdrojů tak, aby byly zajištěny komplexní a efektivní aktivity pro tyto cílové skupiny:

- **veřejnost** - každý občan města se může teoreticky stát obětí trestného činu či jiného patologického chování,
- **pachatelé trestných činů**, především nezletilí a mladiství,
- **oběti trestných činů**, především dětské oběti šikany a domácího násilí a senioři,
- **rizikové skupiny a jedinci v postavení potenciálních pachatelů nebo obětí** a to především rodiny, děti a mládež, sociálně vyloučené skupiny – bezdomovci, senioři.

Všeobecně jsou rizikovou skupinou senioři. Na území Chrudimska by se daly pojmenovat 4 druhy ohrožení seniorů kriminální činností:

- podomní prodejci nabízející nekvalitní zboží za přemrštěné ceny, pro něž se staří lidé stávají snadnou kořistí,
- podvodníci a zloději, kteří pod jakoukoliv záminkou vnikají do bytů a okrádají seniory,
- telefonní a jiné výherní soutěže, které nabízejí výhru za „určitých“ podmínek,
- sociálně nepřizpůsobiví občané, kteří zneužívají jedinců v sociálně znevýhodněném postavení (osoby s demencí, omezené ve způsobilosti k právním úkonům, s nižší mentální úrovní).

Vývoj kriminality v Chrudimi v letech 2002 – 2011 přibližují Tab. 13. - Tab. 16. Mezi nejzávažnější problémy v Chrudimi patří **majetková kriminalita**.

V roce 2011 bylo na území města podle analýzy OOP Chrudim šetřeno celkem 584 trestných činů a procento objasněnosti činů 52,23 %. V roce 2010 zaznamenala statistika 630 trestných činů, objasněno bylo 49,21 % případů. Kriminalita v Chrudimi v roce 2011 poklesla, procento objasněnosti se zvýšilo. Od roku 2010 se snížil počet krádeží vloupáním do obchodů. V roce 2010 policie evidovala 12 případů, v roce 2011 to bylo 7 případů. Tento trend byl zaznamenán i u krádeží vloupáním do bytů a rodinných domů. V roce 2008 došlo k 20 vloupáním do bytů a rodinných domů, v roce 2011 bylo šetřeno jen 11 případů. Celkový počet trestných činů krádeže vloupáním do objektů oproti roku 2008 (122) poklesl na 93 v roce 2011. Krádeží motorových vozidel bylo ve městě v roce 2011 evidováno 17 případů (v roce 2008 – 31). Na kriminalitě se nejvíce podíleli recidivisté a dále i pachatelé z řad mladistvých (15 – 17 let) a nezletilých (do 14 let).

Tab. 13 Vývoj kriminality dle jednotlivých druhů trestné činnosti OOP Chrudim v letech 2002 – 2011

Trestná činnost	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Trestné činy celkem	767	650	704	736	634	702	705	669	630	584
Majetková TČ	468	368	433	504	353	364	399	315	340	289
- vloupáním	173	124	157	176	129	103	122	97	138	93
- krádeže prosté	282	222	260	300	203	230	245	194	178	173
Hospodářská TČ	105	107	103	98	110	105	92	105	82	72
Násilná TČ	51	50	36	25	26	34	23	34	46	32
Mravnostní TČ	4	4	5	1	3	10	6	7	8	4
Zbývající TČ	73	84	85	64	115	152	152	154	119	130

Zdroj: Koncepce prevence kriminality na léta 2012 -2016 města Chrudim

Tab. 14 Trestná činnost nejvíce zatěžující město z pohledu OOP Chrudim v letech 2002 – 2011

Trestná činnost	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Loupeže	4	8	12	3	6	7	6	6	12	6
Úmyslné ublížení na zdraví	17	22	19	8	8	9	4	11	8	12
Krádeže vloupáním do obchodů	18	22	22	35	19	6	10	5	12	7
Krádeže vloupáním do restaurací	22	11	9	11	5	12	8	7	15	2
Krádeže vloupáním do bytů a RD	14	22	25	19	26	15	20	17	13	11
Krádeže vloupáním do chat	20	10	2	14	4	2	4	7	5	3
Krádeže vloupáním do ostatních objektů	89	51	83	81	69	65	72	50	82	68
Krádeže motorových vozidel	45	36	37	41	17	38	31	12	20	17
Krádeže věcí z automobilů	118	79	111	120	65	54	72	53	46	32
Krádeže jízdních kol	30	23	33	24	31	42	35	33	20	18
Krádeže na osobách	10	17	20	25	14	20	20	19	20	18
Krádeže v jiných objektech	55	37	28	51	35	42	53	55	56	64
Dopravní nehody	35	26	41	20	30	39	53	49	37	33
Sprejerství	3	0	2	1	0	1	3	2	2	3
Výtržnictví	27	13	7	10	5	10	3	6	6	4

Zdroj: *Koncepce prevence kriminality na léta 2012 -2016 města Chrudim*

Tab. 15 Struktura pachatelů trestné činnosti OOP Chrudim v letech 2002 – 2011

Struktura pachatelů	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Recidivisti	88	83	71	127	85	143	202	202	213	197
Nezletilí (do 14 let)	18	3	5	2	12	5	4	7	3	8
Mladiství (15 – 17 let)	18	9	29	11	11	18	13	18	10	13

Zdroj: *Koncepce prevence kriminality na léta 2012 -2016 města Chrudim*

Tab. 16 Objasněnost trestné činnosti OOP Chrudim v letech 2002 – 2011

Trestná činnost	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celkově trestné činy	767	650	704	736	634	702	705	669	630	584
Počet objasněných TČ	375	311	324	333	303	346	324	365	310	305
Úspěšnost objasnění TČ (%)	48,89	47,85	46,02	45,24	47,79	49,29	45,96	54,56	49,21	52,23

Zdroj: *Koncepce prevence kriminality na léta 2012 -2016 města Chrudim*

Účinná prevence kriminality je základním faktorem při podpoře udržitelného rozvoje. Městská policie Chrudim v rámci preventivní činnosti přispívá ke snižování kriminality ve městě např. prostřednictvím práce s mládeží (besedy, bezpečnostní akce na dopravním hřišti, informování přes články v tisku, apod.). V rámci programu prevence kriminality je podporována činnost nízkoprahového klubu Futur, činnost Občanské poradny, jejímž

realizátorem je Farní charita Chrudim a další. Od roku 2002 disponuje město Chrudim městským kamerovým systémem vybudovaným v rámci prevence kriminality, a to z prostředků města Chrudim s příspěvím dotace z prostředků Ministerstva vnitra ČR, který je napojen na operátorské středisko Městské policie.

Město Chrudim od roku 2002 realizovalo projekty jako je kamerový systém, pult centrální ochrany, skatepark, služby nízkoprahových zařízení, víkendových pobytů, sanace rodiny atd. Na řadě projektů se podílí samo město Chrudim tím, že prostřednictvím komisí a rady města na celou řadu projektů přispívá finančními dotacemi a i prostředky z grantů.

V rámci prevence kriminality je řešena také **drogová problematika** s cílem předcházet a minimalizovat rizika vzniku drogové závislosti u dětí a mladých lidí nebo pomáhat mladým lidem v krizových životních situacích a na cestě ze závislosti (ambulantní péče). V současné době působí ve městě v oblasti drogové problematiky např. Pedagogicko-psychologická poradna (zabývá se primární prevencí drogových závislostí), LAXUS o.s. (poskytuje služby pro uživatele drog a jejich blízké, a to nejen na území města, ale i celého Pardubického kraje) nebo KONTAKT, o.s. (telefonická krizová pomoc a linka důvěry s nepřetržitým provozem s nadregionálním dosahem).

Ve městě ani jeho okolí **není Protialkoholní léčebna**, nejbližší je mimo kraj. **Kapacita zdravotnických ambulancí zaměřených na léčbu závislostí** (na alkoholu i drogách) **je v kraji nedostatečná**, v kraji neexistuje jediné zařízení, které by poskytovalo systematicky substituční léčbu.

V Chrudimi se vyskytují další negativní jevy, jako je **gamblerství, lichva, prostituce**. Většina těchto jevů probíhá skrytě a nekontrolovaně. Lichva je rozšířena převážně v romském etniku a v rámci Městského úřadu Chrudim působí v této oblasti kurátor pro dospělé. Policie kontroluje gamblerství a alkohol u mladistvých.

2.17 Životní prostředí

2.17.1 Ovzduší

Město Chrudim nemá významné problémy se znečišťováním **ovzduší** lokálními průmyslovými zdroji ani domácími topeništi na tuhá paliva, tudíž nikdy nebylo zařazeno do „Oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší“. Vytápění je ve většině případů realizováno napojením na horkovod s odpadním teplem (Elektrárny Opatovice a.s.) nebo řešeno zdroji na zemní plyn. Mezi **hlavní zdroje znečišťování ovzduší** na území města patří **doprava** a problematická dopravní situace ve městě. V roce 2013 byla zahájena stavba obchvatu, po jeho dokončení se očekává zlepšení stavu. V okrajových částech města, kde není dořešeno připojení na horkovod nebo plynofikace, se na emisích také podílejí malé zdroje, které využívají pevná paliva. V případě těchto lokálních topenišť je prováděna především v topné sezóně osvěta obyvatelstva (Chrudimský zpravodaj apod.) Stav ovzduší v Chrudimi je částečně ovlivňován blízkými znečišťovateli nejen z celého okresu Chrudim, ale též okresu Pardubice (Paramo, Alliachem-Synthesis), případně velkými energetickými zdroji – Elektrárny Opatovice, a.s., Elektrárna Chvaletice a.s. Mezi **hlavní znečišťovatele dle počtu látek uniklých do ovzduší** v okrese Chrudim v ohlašovací roce 2012 patří společnosti ČKD Kutná Hora, a.s. – Slévárna a strojírna Chrudim a Holcim (Česko) a.s., člen koncernu – závod Prachovice.

Pro ověřování stavu ovzduší se v Chrudimi od roku 2007 do roku 2012 provádělo měření kvality ovzduší pomocí měřicího vozu HORIBA a to v ulicích Požárníků a Husova. Jednorázově bylo provedeno měření v historické části města a v nejzatíženější ulici

Palackého. V roce 2008 bylo jednorázově provedeno měření v ulici Široká a v ulici Palackého v místě zvaném „na Borzně“.

Při měření se sledovaly koncentrace SO₂, CO, NO_x, PM₁₀ a troposférického ozónu. U žádné z těchto látek **nebyly překročeny** po dobu měření **limitní hodnoty**. Od 1. 1. 2013 je měření prováděno pomocí stacionární stanice umístěné na parkovišti u budovy Městského úřadu v Pardubické ulici. Zde je vhodný referenční bod pro posouzení stavu ovzduší na základě vlivu dopravy. Výsledky daného měření jsou pravidelně aktualizovány na webových stránkách města.

2.17.2 Zeleň

Na území města se nachází **několik typů veřejné zeleně**, které jsou udržovány a obnovovány.

Zeleň na veřejných prostranstvích (ZV) - veřejně přístupné parkově upravené plochy zeleně (Městský park, park Střelnice, Michalský park, park na Školním náměstí, zámecký park v Medlešicích, plochy u divadla K. Pippicha, plochy na ulici Husově, Klášterní zahrada, plochy u kostela v Markovicích, plochy v centru místní části Topol). Nově se významnější plocha zeleně na veřejných prostranstvích navrhuje k odclonění nákupních center v ulici SNP od navrhovaných ploch bydlení, Pumberka, Pišťovy, u gymnázia Josefa Ressela a u Transporty.

Zeleň soukromá a vyhrazená (ZS) - zahrnuta do jiných typů ploch (jako samostatná je vymezována tam, kde je většího rozsahu). Nachází se jak v zastavěném území, tak i mimo zastavěné území, ale vždy na zastavěném území navazuje. V řešeném území se jedná o Školky a výsadby Vaněk s.r.o. Navrhované plochy jsou zahrádky bez objektů v Markovicích.

Zeleň ochranná a izolační (ZO) - pohledově a akusticky odclouňuje plochy se stavbami rušivého charakteru (průmyslovými, dopravními apod.) od ploch s jiným funkčním využitím. Nachází se jak v zastavěném území, tak i mimo zastavěné území, ale vždy na zastavěném území navazuje. Nově se navrhuje zejména v blízkosti dopravních staveb (podél železnic a hlavních silničních tahů).

Zeleň se specifickým využitím (ZX) – vyskytuje se na významných, pohledově či jinak exponovaných plochách soukromých zahrad, které nesmí být zastavěny. Např. Wiesnerova zahrada, zahrady pod ulicí Václavská, Na Výsluní, Na Větrníku a Na Kopci atd. Navrhované plochy nejsou.

Zeleň přírodní - funkčně samostatné plochy zeleně (rozvoj je řízen především přírodními procesy). Převážně se nalézá v nezastavěném území sídel, v zastavěném území pouze v ekologicky cenných územích. Zásadními navrženými plochami zeleně přírodního charakteru v zastavěném území města je většina ploch přírodní památky Ptačí ostrovy a některé plochy v regionálním biokoridoru v nivě Chrudimky (souvislý pás od ulice Rubešova až po Hyksovo peklo).

Dalšími navrhovanými plochami jsou niva v oblasti na Skřivánku v západním sektoru města, v prostoru jižně od silnice II/340 do obce Topol a lesopark u Sobětuch.

Stávající **zalesněné části krajiny** se v dotčeném území nacházejí v lokalitách Podhůra, Janderov, Habrov a Hyksovo peklo. Celková plocha lesů na území města je cca 162 ha, což představuje cca 5 % rozlohy řešeného území. Z celkové výměry vlastní město 83 %, 13 % je majetkem soukromých osob a 4 % jsou majetkem státu. Převažují lesy smíšené, v PR Habrov se jedná konkrétně o habrové porosty. **Lesy nejsou abnormálně ohroženy abiotickými ani biotickými činiteli.**

V řešeném území se lesy dělí na **lesy zvláštního určení** a **lesy hospodářské**. Lesy zvláštního určení tvoří největší souvislý lesní komplex Podhůra v jižní části území (součást CHKO Železné hory). Jedná se o lesy příměstské a lesy se zvýšenou rekreační funkcí. Další les zvláštního určení se nachází v k.ú. Topol z důvodu existence PR Habrov. Téměř všechny lesy v území jsou nebo se navrhuje jako součást ekologicky významných prvků (chráněná území, územní systém ekologické stability). Proto je lesní hospodářství zaměřené v první řadě na podporu **mimoprodukčních funkcí lesa**. Lesy v majetku města Chrudim jsou certifikovány systémem PEFC, který zaručuje dosažení trvale udržitelného hospodaření v lesích v České republice a zároveň usiluje o zlepšení všech funkcí lesů ve prospěch životního prostředí.

Nové plochy lesa v řešeném území nejsou navrženy. Alternativně je možno pojmout jako plochy lesů některé stávající navržené přírodní plochy (především v rámci biocenter). Dle územního plánu města Chrudim se předpokládá **záběr pozemků**, které jsou určeny k plnění funkcí lesa pro přeložku silnice II/340 o výměře 0,08 ha v jihozápadní části řešeného území.

Údržbu a zalévání veřejné zeleně na území města zajišťují soukromé odborné zahradnické firmy a Technické služby Chrudim 2000 spol. s r.o. Na zálivku se využívá voda z vodního toku Chrudimky.

2.17.3 Vodstvo

Hydrologicky patří řešené území města Chrudim do povodí Labe. **Hlavním vodním tokem** je na území řeka **Chrudimka** (dle vyhl. č. 470/2001 Sb. - významný vodní tok). Dotčeným územím dále protéká Markovický potok, potok Podhůra a Kočský potok a jejich bezejmenné přítoky, popř. náhony. Je zde několik menších vodních ploch, a to rybník ve Vlčnově a na Podhůře, nádrže se zpevněnými břehy v Medlešicích a v místní části Topol. Z Markovického potoka je napájena vodní nádrž Markovice, jejímž uživatelem je Český rybářský svaz (ČRS).

Chrudimka teče územím od Slatiňan k severozápadu a kolem historického jádra města se stáčí k obci Tuněchody. V řešeném území přijímá potok Podhůru (mezi Slatiňany a Chrudimí). V zastavěné části města je upravena v pravidelném korytě. Součástí toku jsou větší náhony v zastavěné části města, na kterých byla vodní díla. Ta jsou však nyní mimo provoz a náhony jsou udržované a tvoří součást turistických tras. Na řece je několik pevných jezů. Stupeň znečištění Chrudimky je II. – III. třídy.

Vodnatost ostatních toků je nízká. Průtoky kolísají dle ročního období. Všeobecně nejvíce vody odteče v jarních měsících, nejméně koncem léta a na podzim, kdy většina toků obvykle vysychá. Dále dochází ke znečišťování těchto toků odpadními vodami. Stupeň znečištění toků je II. – III. tř. (kromě potoku Podhůra, jehož znečištění je na úrovni stupně I).

Menší vodní nádrže jsou v místních částech Medlešice, Topol, na jihu řešeného území včetně koupaliště u stadionu a připravuje se revitalizace stávající vodní plochy ve Vlčnově. **Vodní nádrž Markovice** o obsahu cca 100.000 m³ slouží s ohledem na stupeň znečištění (IV. tř.) především k závlahám. Je rovněž mimo katastr města, ale má na něj přímou vazbu. Extravilánové vody (splachy z polí) se v řešeném území vyskytují jen v omezeném rozsahu a nemají podstatný vliv na kanalizaci a vodní toky či nádrže. Výjimku tvoří plocha jižně od sídliště Stromovka, kde dochází ke splachům do kanalizace.

2.17.4 Chráněná území

Na území města se nacházejí dvě **maloplošná zvláště chráněná území (ZCHÚ)** – Přírodní rezervace Habrov a Přírodní památka Ptačí ostrovy.

Důvodem ochrany PR Habrov jsou vzácná teplomilná rostlinná společenstva (lilie zlatohlavá, dymnivka dutá, sasanka hajní aj.) v hajním dubohabrovém porostu, doplněném na okrajích doprovodnými lemy keřů, lučnými enklávami i mokřadními stanovišti. Území je bohaté na výskyt různých druhů bezobratlých i obratlovců. V jižní části památkově chráněné pravěké hradiště z konce neolitického období.

V roce 2012 byla získána dotace pro úpravu a obnovu dřevin v sousedství PP Ptačí ostrovy. Tato lokalita původně sloužila pro pěstování jedle obrovské, douglasky a smrků pichlavých. Část jedlí byla v místě ponechána a bude probíhat jejich postupná výměna za domácí druhy. Dále byla vybudována stezka vedoucí do parku Střelnice. Tím došlo k propojení a zvýšení biodiverzity v území. Péče o tato území je realizována na základě schválených plánů péče a zajišťuje ji krajský úřad ve spolupráci s městem.

Do jižního lesnatého cípu katastru zasahuje **velkoplošné zvláště chráněné území** - severní část CHKO Železné hory.

Jako **evropsky významná lokalita** byla zařazena nařízením vlády 132/2005 Sb. v platném znění lokalita CZ0534052 **Dolní Chrudimka** o výměře 65,581 ha, která zasahuje na území města okrajově u osady Kalousov.

Na katastrálním území Chrudimi je vyhlášeno pět **památných stromů**, z toho tři buky, jeden platan a jeden jasan.

Plochy s výskytem **invazních druhů rostlin** nejsou velké. Z tohoto hlediska je situace ve městě dobrá. Místa, kde se invazivní druhy vyskytují, jsou ve spolupráci s vlastníky postupně upravovány.

2.17.5 Územní systém ekologické stability (ÚSES)

Prvky nadregionálního ÚSES nejsou v zájmovém území zastoupeny. Zastoupeny jsou pouze prvky **regionálního a lokálního ÚSES**.

Dotčeným územím prochází **hydrofilní větev regionální úrovně ÚSES** - RBK 1343 Habrov – Presy, jehož základ tvoří tok Chrudimky a přilehlá niva. V jižní části zájmového území je vymezeno **regionální biocentrum** s označením RBC 912 Presy, které přechází do katastrálního území Slatiňany. Mezi další regionální biocentrum se řadí Habrov s označením RBC 1950 Habrov, jenž je vymezeno severně od Chrudimi v lesních porostech PP Habrov a nivě Chrudimky v katastru obce Vestec, Topol, Tuněchody. Dále jsou součástí regionálního ÚSES dvě vložená biocentra v lokálních parametrech (LBC 3 Meandr Chrudimky a LBC 4 Ptačí ostrov) a tři úseky regionálního biokoridoru. Úsek regionálního biokoridoru procházející mezi RBC 912 Presy a LBC 4 Ptačí ostrov nevyhovuje z důvodu polohy mezi zástavbou města prostorově funkčním nárokům. Tento úsek biokoridoru je nutné považovat za omezeně funkční.

Lokální úrovně ÚSES jsou založeny především na tvorbě ucelených větví ÚSES, sestávajících ze vzájemně navazujících lokálních biocenter (LBC) a biokoridorů (LBK).

Lokální ÚSES na území města Chrudim dělíme do dvou základních typů:

- ÚSES reprezentující stanoviště s významným ovlivněním podzemní vodou – hydrofilní
- ÚSES reprezentující stanoviště ovlivněné pouze vodou srážkovou – mezofilní

V zájmovém území jsou vymezeny celkem **tři lokální hydrofilní větve** (větev reprezentující podmáčená stanoviště sledující tok a nivu potoka Kočí, větev reprezentující podmáčená stanoviště sledující tok a nivu potoka Podhůra, větev reprezentující podmáčená stanoviště sledující tok a nivu Markovického potoka) a **tři mezofilní větve** (větev vycházející

z mezofilní části RBC Habrov a směřující k jihu, větev vycházející z mezofilní části LBC Podhůra, větev propojující mezofilní stanoviště na severu města Chrudimi – nespojitá).

Větev propojující mezofilní stanoviště na severu města Chrudimi je nejproblematictější. I když posílení ekologické stability a migračních koridorů v tomto přírodě vzdáleném území se jeví vysoce žádoucí, ucelený a propojený systém ekologické stability je obtížné v současné době navrhnout, zejména pro navrhované významné bariéry migrace organismů, kterými je navržený silniční obchvat Chrudimi a navržená přeložka železnice. Pokud se zde nepodaří realizovat prostupnost migračních tras při křížení s komunikacemi, jeví se budování uceleného biokoridoru v této trase značně problematické.

2.17.6 Protierozní opatření

Jelikož jsou pozemky v okolí města převážně rovinaté, **nedochází k zásadním půdním erozím**. V místech, kde se svažité pozemky vyskytují např. mezi stezkou pod hradbami (za Klášterní zahradou) a řekou Chrudimkou (směrem k ulici Střelecká), dále mezi ulicemi Pod Kopcem a Na Kopci, též nedochází k problémům s erozí, neboť tyto pozemky jsou porostlé souvislou vegetací. V případě zemědělsky obhospodařovaných pozemků je navrženo **organizační opatření**, což představuje pěstování plodin s lepší vegetační ochranou nebo dodržování vhodného osevního postupu.

Jako technické opatření proti případné vodní erozi by sloužily **odvodňovací příkopy** u cest. Na zmírnění větrné eroze (pokud by byla zaznamenána) a případných účinků větrné eroze by se podílelo případné **liniové ozelenění cest, doplnění ozelenění silnic, vodotečí a realizace popřípadě založení lokálních biocenter a biokoridorů**.

K omezení splachů z polí je navržen **suchý poldr** nad ulicí Topolskou a na všech zemědělských plochách s větším sklonem se doporučuje upravit způsob hospodaření (např. obnovovat meze, orba po vrstevnicích, vyloučení plodin, které omezují vsakování atd.

2.17.7 Protipovodňová opatření

V **povodňovém plánu** města Chrudimi jsou uvedeny max. průtoky a území, která nejsou na vyšší povodňové stavy upravena. (zejména oblasti od divadla Karla Pippicha – ul. Čs. partyzánů po bývalý Telecom – ul. Lazeňská, od Stromovky po Vestec – včetně ČOV). Do řeky jsou vyústěny odtoky z odlehčovacích komor a z ČOV. Většina mostů ve městě není osazena 50 cm nad Q100 a vyžadují proto ochranu při povodních. Město pod přehradami patří do oblasti záplav při mimořádných událostech (poruchy na hrázích) a v evakuačních plánech je nutno s tímto počítat.

V územním plánu je navržen **poldr**, který by měl v případě potřeby zachytit vodu z nadměrných srážek nebo odtávajícího sněhu tak, aby nedocházelo k lokálním záplavám. Dále k protipovodňovým opatřením patří vodohospodářská opatření, která mají napomáhat ke zvýšení retenčních schopností krajiny. K odvodu povrchových vod z území budou sloužit odvodňovací příkopy u cest (pozemkově projektovány jako součást komunikací a po návrhu nových pozemků budou převedeny do majetku).

Pro území obcí s rozšířenou působností Chrudim jsou v Plánu oblasti povodí Horního a středního Labe uvedena protipovodňová opatření. Návrh protipovodňových opatření sestává z úprav objektů na řece Chrudimce a náhonu, úprav koryta řeky Chrudimky a náhonu a úprav (zvýšení) břehové linie na Chrudimce a náhonu. Tímto bude zajištěna protipovodňová ochrana města Chrudimi až do průtoku Q100. Pouze v úseku km 19,860 – 20,460 je ponechána pravobřežní inundace – dochází k zaplavení pozemků od průtoku Q20. V této části se jedná o průmyslovou zónu.

2.17.8 Zemědělství a těžba nerostných surovin

Jelikož se řešené území nachází v oblasti zemědělsky (intenzivně) využívané krajiny, dochází k rozptýlení zeleně s nízkým zastoupením lesů. Vysoké zornění území dále snižuje ekologickou stabilitu a estetiku krajiny i její rekreační využití. Živočišná výroba se podílí na emisích amoniaku a v případě chovu přežvýkavců i na produkci metanu. Na druhou stranu má zemědělství pozitivní vliv z hlediska zmírnění skleníkového efektu (CO₂ – fixace vegetací). V daném území hospodaří následující zemědělské subjekty:

- Oseva Agri Chrudim a.s. - rostlinná výroba, areál živočišné výroby Vlčnov (v současnosti nevyužíván),
- Školní statek Chrudim (rostlinná výroba kombinovaná se živočišnou, areál Vestec),
- První zemědělská Tuněchody a.s., rostlinná výroba Medlešice,
- Farma Miroslava Zítka, Vlčnov,
- VEMA a.s. Chrudim - chov prasat a drůbeže,
- Zahradnictví Mikan, Blehovsko,
- Zahradnictví v ulici Obce Ležáků,
- VESPO s.r.o., zahradnictví Medlešice a další hospodařící zemědělci na menších výměrách.

2.17.9 Staré ekologické zátěže

Na základě průzkumu, byly v Chrudimi vytipovány lokality, které představují možné riziko pro složky životního prostředí. V zájmových územích lze očekávat znečištění horninového prostředí a podzemních vod, způsobené v minulosti úniky škodlivin při výrobě, skladování a dalších manipulacích.

Na území města se nacházejí následující ekologické zátěže:

- Evona s.p. – bývalá kalová pole (přítomnost ropných látek).
- Bývalá Tramontáž Chrudim (území v současné době zastavěno prodejnou Penny Market) - při průzkumných pracích se zjistila kontaminace těkavými chlorovanými uhlovodíky; sanace podzemních vod nebyla navržena, ale byl doporučen po dobu min. 2 let monitoring za účelem ověření trendu zjištěné kontaminace. Dle dostupných údajů sledování vývoje kontaminace nebylo provedeno a ani požadováno.
- Areál VCES Chrudim – kontaminace podzemních vod především chlorovanými uhlovodíky, a to hodnotách řádově jednotek.
- Bývalé zemědělské středisko školního statku Vestec - látky v nesaturované zóně, se kterými se v tomto zemědělském areálu v minulosti nakládalo. Na lokalitě doposud neproběhl za účelem ověření případné kontaminace žádný hydrogeologický průzkum, a ani inženýrsko-geologický průzkum.
- Bývalá Transporta s.p. Chrudim areál nový závod – znečištění těkavými chlorovanými uhlovodíky. Na lokalitě byly v roce 2013 zahájeny sanační práce.

2.17.10 Odpadové hospodářství

Systém nakládání ve městě je upraven příslušnou obecně závaznou vyhláškou o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů vznikajících na jeho katastrálním území včetně systému nakládání se stavebním odpadem. Nakládání s odpady je též v souladu s Plánem odpadového hospodářství Pardubického kraje. Ve městě je umístěno cca 368 kontejnerů seskupených do 99 separačních hnízd. Hnízda jsou tvořena základními třemi druhy kontejnerů – papír, sklo, plasty, někde i

kontejner na sběr elektroodpadu (v roce 2012 byla se společností ASEKOL uzavřena smlouva o spolupráci při zajištění zpětného odběru elektrozařízení). Dále jsou uzavřeny smlouvy s dalšími provozovateli kolektivních systémů jako je EKO-KOM, Ekolamp a Elektrowin a s provozovatelem odběru textilu Revenge. Ve městě se dále nachází sběrný dvůr, kam je možné odevzdávat biologický, nebezpečný a objemný odpad, elektrozařízení z domácností určená ke zpětnému odběru a od roku 2013 též solární panely. Odpady od občanů jsou odebírány zdarma, pouze jsou zpoplatňována nadlimitní množství vybraných druhů odpadu. Od podnikatelských subjektů jsou odpady odebírány za úplat. **Mobilní svoz nebezpečného odpadu** je prováděn 2 x ročně. O harmonogramu svozu jsou občané informováni v Chrudimském zpravodaji a na webových stránkách města. „Dále ve městě fungují tři provozovny sběrných surovin, ve fázi přípravy je provozovna čtvrtá“. Biologický odpad je likvidován v **kompostárně** Dražkovice. Potřebou města je nalézt řešení týkající se třídění a svozu bioodpadu v obytných čtvrtích.

Svoz, třídění, využívání a zneškodňování komunálního odpadu v řešeném území a okolních obcích zajišťují Technické služby Chrudim 2000 spol. s r.o. (jediným společníkem je město Chrudim). **Skládkování komunálního odpadu** probíhá na skládce Nasavrky, kterou provozuje společnost AVE Nasavrky a.s. Ročně je na skládku uloženo více než 4 000 tun směsného komunálního odpadu z Chrudimi a např. dalších 350 t objemného odpadu, 22 000 t směsného komunálního odpadu od jiných subjektů, celkově asi přes 47 000 t všech odpadů. Projektová kapacita dané skládky činí 250 000 m³ a její životnost se odhaduje na 10 – 15 let. Jelikož je skládka umístěna v blízkosti hranice CHKO Železné hory, další rozšíření může být limitováno. Od 1. ledna 2012 došlo k utlumení skládkového režimu na skládce inertních odpadů Podhůra.

2.18 Urbanismus

Tato kapitola byla převzata z dokumentu Řešení ÚP, územní plán Chrudim (atelier URBI s.r.o.)

Územní plán města plně respektuje:

- nedotknutelnost vyhlášených maloplošných chráněných území a jejich ochranných pásem,
- ochranné podmínky jednotlivých zón CHKO Železné Hory,
- významné krajinné prvky vyjmenované zákonem ve vymezených hranicích,
- nedotknutelnost navržené evropsky významné lokality CZ0534052 Dolní Chrudimka,
- vyhlášené památné stromy včetně jejich ochranných pásem,
- navržené prvky územního systému ekologické stability.

Vyšší kvalita ochrany přírodní památky Ptačí ostrovy je řešena návrhem nové zábavní a rekreační plochy Stromovka ve východním sektoru města.

Zlepšení kvality životního prostředí spočívá v odvedení nadmístní dopravy na silniční obchvaty východně a severně města, které jsou v ÚP doplněny o západní tangentu. Řeka Chrudimka je pojata jako „zelená páteř“ města, která je významně posílena a z níž jsou vyvedeny zelené odbočky do zástavby.

Koncepce rozvoje města vychází z posouzení jeho rozvojového potenciálu. Územně je potenciál města vymezen navrženým silničním skeletem a skýtá možnosti rozvoje i po návrhovém období ÚP (územní rezervy). Hlavní směry rozvoje města jsou možné severním a jihovýchodním směrem. ÚP upřednostňuje rozvoj severním směrem, který lze označit za strategický. Důvodem jsou klady urbanistického řešení (území za nádražím

Chrudim – město bude koncipováno kolem osy směřující na věže kostela, do práce lze dojít pěšky), klady dopravního řešení (hlavní příjezd do rozvojového území je ze severu, spojením ulic Pardubické a Dašické je odlehčen městský okruh, zejména jeho nejpřetíženější úsek) i klady řešení technické infrastruktury (vazba na inženýrské sítě, blízkost ČOV). Z hlediska využití ploch bude ve městě převažovat zóna bydlení a zóna smíšená obytná. Z ekonomického hlediska významná průmyslová území jsou rozvíjena v severní a severovýchodní části města, jižně města ve směru k Železným Horám budou posíleny lokality využívané k rekreaci.

Ve městě budou rozvíjeny všechny jeho funkce -územní plán tak vytváří předpoklady pro omezení vysoké monofunkčnosti některých čtvrtí, vedoucí k efektu „mrtvého města“ (historické jádro ve večerních hodinách, průmyslové oblasti o víkendech i ve večerních hodinách).

Navržená koncepce rozvoje města je postavena na novém dopravním skeletu:

- nadmístní doprava bude vedena po přeložkách silnic I/37 a I/17 a bude doplněna o západní tangentu,
- vnitřní městský okruh bude doplněn o vnější úroveň tam, kde to zástavba umožňuje (propojení Pardubická – Dašická nad nádražím ČD Chrudim - město, propojení Topolská – Václavská prodloužením ulice V Malecku), dále bude propojena místní komunikací ulice Čáslavská s ulicí Škroupovou za nádražím ČD Chrudim,
- silnice II. třídy č. 340 bude vedena jižní částí vnitřního městského okruhu a v prodloužení ulice Novoměstské zapojena do mimoúrovňové křižovatky silnic I/37 a I/17, dále bude na k.ú. Kočí peážovat se silnicí I/17 a do stávající II/340 v obci Topol bude zapojena novým úsekem, nová trasa II/340 je navržena rovněž jihozápadně letiště Chrudim ve směru na Rabštejnskou Lhotu,
- ostatní silniční propojení vedená zástavbou města budou racionalizována.

Navržená koncepce rozvoje města vychází ze zásad:

- rozvíjet především jádrové území Chrudimě a to severním, doplňkově jihovýchodním směrem od stávající zástavby, přičemž územní plán musí respektovat také územně připravený rozvoj jižním směrem,
- v okrajových místních částech se omezit na nekapacitní dostavbu,
- neumožnit rozptýlenou výstavbu rodinných domů v krajině, a to ani přestavbou chatových nebo zahrádkářských lokalit, neboť je z hlediska řešení dopravy a inženýrských sítí neekonomická,
- podporovat rekreační využití území podél Chrudimky, zejména zde vymístit nevhodně situované výrobní a skladové areály a nahradit je plochami přírodního charakteru, zprůchodnit území kolem toku a doplnit zde plochy územního systému ekologické stability, v záplavových územích zamezit situování nových staveb,
- zatraktivnit město z hlediska turistického ruchu doplněním sportovních a rekreačních ploch nadmístního charakteru na plochách mezi Chrudimí a Železnými Horami vč. autokempinku Podhůra, ve výhledu zde zvážit i situování golfového hřiště,
- umožnit rozvoj komerčních aktivit a administrativních center firem, situovat je na hlavních příjezdových trasách do města (Dašická, prodloužení ulice Novoměstské) a také jižně průmyslové zóny Transporta,
- rozvoj průmyslové výroby s negativním dopadem na okolní zástavbu omezit na dosud nevyčerpané plochy stávajících průmyslových zón, zónu nadmístního významu při ulici

Dašické řešit jako územní rezervu (pro případného strategického investora) vč. možnosti zavlečkování.

Koncepce řešení inženýrských sítí:

- zásobování vodou – město bude i nadále zásobováno ze skupinového vodovodu Chrudim, bude rozšířen vodojem Skřivánek, zdroj v Koči zůstane záložní,
- odkanalizování - na dostatečně kapacitní ČOV Chrudim budou napojeny i místní části Medlešice (čerpáním), Topol a Vestec a další obce v souladu s PRVK Pardubického kraje. Stávající kanalizace se postupně rozšíří včetně rekonstrukcí starších řadů,
- energetika, spoje – zásobení plynem z VTL řadů a RS, STL řešeno ve dvou tlakových úrovních, STL a NTL řady v zástavbě budou postupně rekonstruovány. Teplovody budou v zástavbě města postupně překládány do země (kapacity zdrojů a rozvodů jsou dostačující i pro rozvoj). Hlavní přívod VVN je řešen východně města volným vedením, které prochází i zástavbou. Rozvodna v jižní části města bude rozšířena, dále budou řešeny přeložky venkovních vedení VN v severní a východní části města pro uvolnění ploch pro výstavbu.

Urbanistická koncepce, vymezení zastavitelných ploch, ploch přestavby a systému sídelní zeleně:

Vychází z posouzení potenciálu města a vyhodnocení nejvhodnějšího (strategického) směru rozvoje města. Jádrové území je jím město Chrudim včetně Markovic, tedy území Chrudim I – Chrudim IV. Dle ÚP budou zachovány jak charakter, tak měřítko zástavby historického města a jeho situování v krajině. ÚP respektuje dosud připravované rozvojové záměry: záměr na výstavbu bytů pod nemocnicí (Chrudim II), záměr na výstavbu bytů jižně areálu Tesco a záměr na výstavbu bytů a rodinných domů v lokalitě Skřivánek II (Chrudim III). ÚP navrhuje rozvíjet zejména území Chrudim IV.

Historické jádro města

Historické jádro města leží na území Chrudim I, části území Chrudim II, III a IV. Na plochách smíšených v historickém jádru města je navržena dostavba objektů bydlení i občanského vybavení (zázemí Masarykova náměstí, dostavba ulice Pobřežní a Radoušovy s promenádou mezi ulicemi Čs. partyzánů a Radoušovou, přemostění Chrudimky do prostoru za Regionálním muzeem). Prostor bývalého letního kina za regionálním muzeem bude dle zpracované Studie letního kina upraven a využit pro malé letní slavnosti, omezené parkování a parkovou zeleň. Je navržena dostavba ploch v ulici Opletalově, přestavba sportovně rekreačního areálu na Tyršově náměstí s možností využití parteru hřiště pro parkovací dům, prostor Tyršova náměstí bude nově upraven. Areál drobné výroby za klášterem sv. Josefa bude revitalizován a využit pro občanskou vybavenost, klášterní zahrada je zpřístupněna. Podmínkou zklidnění dopravy na Resselově náměstí je nové dopravní připojení historického jádra města z ulice Topolské do ulice Na Valech. Varianta dle platného RP MPZ (rampa podél Topolské ulice) je v ÚP doplněna o územní rezervu pro výhledové všesměrné připojení přemostěním Topolské. Toto řešení bude nutno prověřit podrobnou dopravní studií.

Dále je navržena přestavba areálu Dřevovýroby Ficek a dostavba ulice Koželužské jako smíšené městské zóny. S tím souvisí zprůchodnění mlýnského náhonu od areálu Dřevovýroby po stadion. Ve stávající zástavbě Nového Města bude upraven areál hřiště v Novoměstské ulici a doplněn o parkovací garáže. V místě zahrádek na ulici Václavské je navržena dostavba rodinnými domy s přístupem z ulice Václavské. Na Václavském náměstí je navržena úprava dopravního uzlu. Podél ulice Slovenského Národního Povstání je v sousedství nákupního

centra Family navržena plocha pro veřejnou vybavenost (školství, sociální služby). V prodloužení ulice Novoměstské (příjezd do města od východu z obchvatu silnice I/37) je na obchodně atraktivních plochách navržena zóna smíšená komerční a smíšená městská. Dále jsou v sousedství mimoúrovňové křižovatky I/37 a I/17 navrženy plochy pro silniční dopravu (možné je umístění čerpací stanice pohonných hmot, autoservisů, prodejen automobilů apod.).

Při ulici Topolské je respektován záměr na zřízení poldru, ve výhledu doplněný o menší sportovně rekreační plochy oddělené od dopravních tahů pásy ochranné zeleně. Plochy mezi poldrem a nákupními centry Kaufland a Hypernova jsou územní rezervou pro výstavbu bytových domů do 4 NP. Od nákupních center je bude oddělovat pás veřejné zeleně.

Ve výhledu bude zástavba ukončena dopravním propojením ulic Novoměstské a Václavské v prodloužení ulice V Malecku.

V ÚP je navržena revitalizace sídlištní zástavby (na př. sídliště U Stadionu a sídliště Na Dukle). Pro revitalizaci sídliště Husova již byla zpracována studie, kterou ÚP přebírá.

Klíčové jsou plochy, situované mezi historickým jádrem města a vlakovým a autobusovým nádražím Chrudim. Areál EVONA a.s. je vyhodnocen jako přestavbové území s budoucím využitím pro stavby občanského vybavení, event. i stavby pro bydlení, tedy pro plochy smíšené obytné městské SM či malá komerční zařízení OM (občanské vybavení). Do doby přestavby, tedy do doby přesunu výroby firmy Evona do průmyslové zóny, bude areál využíván ke stávající funkci (pro výrobu a skladování bez stavebních omezení). ÚP navrhuje využití industriální architektury na obchodně společenské centrum, kterým prochází pěší trasa z historického jádra města k uzlu integrované dopravy (s využitím výškového rozdílu mezi areálem firmy Evona a ulicí Čs. Armády, který se nabízí pro podchod spojený s nádražním provozem).

Východně od Evony – za Palackého třídou – navrhuje ÚP přestavbu nesourodého bloku občanského vybavení a panelových domů, také tímto blokem prochází navržená pěší trasa od historického centra města k nádraží. Posouzení možností přestavby bloku je třeba prověřit podrobnější dokumentací. Zástavbu, přiléhající ke kostelu sv. Kateřiny je navrženo revitalizovat.

Z dopravního hlediska je důležité propojení ulice Obce Ležáků s ulicí Na Ostrově přes areál ČSAD BUS Chrudim, a.s. a přemostění Chrudimky do prostoru před městským stadionem (alespoň mostem pro pěší). ÚP navrhuje vymístění neefektivních a rušivých provozů z areálu ČSAD BUS Chrudim, a.s. do průmyslové zóny. Doporučuje se racionálnější využití objektu ČSAD BUS (např. pro administrativní výukové a relaxační centrum). Podmínkou řešení je uložení horkovodu podél ulice Na Ostrově do země.

Prostor kolem Palackého třídy a ulice Obce Ležáků navrhuje ÚP řešit jako městskou třídu s doplněním zástavby podél ulic a úpravou parkovacích ploch i zeleně. Podmínkou je realizace přeložek silnic I/37 a I/17. Řešení nelze v rámci ÚP (který je koncepčním dokumentem v měř. 1:5000) zobrazit.

V území Chrudim III se připravuje výstavba obytného souboru Skřivánek II, na území bude zpracována územní studie. Jedná se o výstavbu bytů a rodinných domů za železniční tratí. Jelikož se plocha nachází v hlukovém pásmu pro vojenský vrtulníkový provoz letiště Chrudim, je nutno řešit protihluková opatření na objektech.

Plochy za železniční tratí jsou v současné době dopravně přístupné z ulice Škroupovy, přes úrovnňový železniční přejezd se závorami. ÚP navrhuje ponechání současného stavu s výhledovou možností zřízení podjezdu, vyústěného do ulice U Vápenky. Záměr je nutno

prověřit studii, výhody tohoto řešení převyšují nevýhody ztraceného spádu v ulici U Vápenky a uslepení ulice Čs. Armády.

V ulici Škroupově se za železniční tratí nachází dopravně špatně dostupný areál firmy Bramac. V ÚP je navrženo jeho vymístění do průmyslové zóny a zároveň přestavba území včetně řadových garáží na smíšenou městskou zónu. Část území v terénní depresi (bývalý hliník cihelny) je navrženo využít pro halové garáže.

ÚP navrhuje zatraktivnit město z hlediska turistického ruchu doplněním sportovně rekreačních ploch nadmístního významu vč. autokempinku v lokalitě Podhůra (výhledově zvážit i situování golfového hřiště).

Centrálním prostorem je Masarykovo náměstí, které bude upraveno. Ulice Poděbradova – městská třída, která pokračuje východním směrem jako ulice Tovární s velmi nesourodou zástavbou, na severní straně ulice Tovární se nachází areál sladoven. V ÚP je navržena přestavba území, sledující prodloužení městské třídy. Problematiku je nutno řešit podrobnější dokumentací.

V současné době je zpracována dokumentace na I. etapu přestavby areálu VCES v ulici V Hliníkách na obytnou zónu (bydlení v bytových domech) -ÚP dokumentaci přebírá. Za tratí ČD navrhuje ÚP přestavbu areálu bývalého vojenského depa na plochy smíšené obytné městského typu doplněné o plochy drobné výroby. Dosud nezastavěné plochy severně nádraží Chrudim -město jsou v ÚP určeny rovněž pro výstavbu bytů, dále občanského vybavení a smíšené zóny pro bydlení a podnikání. Nová městská čtvrť bude koncipovaná na osu, vedenou přes dopravní uzel nádraží Chrudim – město a Nerudovu ulici do centra, pohledově je zakončená dominantou věží kostela Nanebevzetí p. Marie v historickém jádru města. Z hlediska dopravního řešení je přínosem navržené propojení ulic Pardubické a Dašické, odlehčující dopravní zátěž v kritickém úseku městského okruhu v Poděbradově ulici.

Podmínkou realizace nové městské čtvrti je redukce vyhlášeného hygienického ochranného pásma drůbežárny VEMA v ulici Dašické realizací technických opatření v areálu, ve výhledu vymístění areálu do některé z okrajových místních částí města.

ÚP přebírá regulační plán Pumberka. RP je plošně respektován s výjimkou centrální části, kde jsou navrženy menší změny. Jelikož jsou z území impozantní panoramatické pohledy na historické jádro města, je navrženo rozšířit plochu komerční občanské vybavenosti a doplnit ji o plochy pro veřejnou vybavenost OV.1 (objekt mateřské školy, využitelný i jako stacionář pro seniory).

Chrudim IV – Markovice jsou svébytné sídlo s dominantou kostela sv. Marka. Je navrženo sjednotit poněkud nesourodý celek původní osady pod kostelem a pozdější zástavby rodinných domů východně kostela výstavbou RD na volných plochách severně kostela. Je možné doplnění občanského vybavení podél silnice do Heřmanova Městce (komerční objekty) i v zástavbě u hřiště (víceúčelový objekt pro MŠ případně stacionář pro důchodce).

Převážná část průmyslové výroby v průmyslových areálech se ve městě nachází na území Chrudim IV. ÚP přebírá připravené rozšíření průmyslové zóny Transporta a ve směru na Markovice navrhuje přechodovou zónu formou ploch pro drobnou výrobu. Dopravně bude zóna přístupná z obchvatu silnice I/17, v I. etapě výstavby je nutno realizovat propojení od III/32239 po stávající I/37 do Pardubic.

Východně ulice Dašické je řešena průmyslová zóna pro strategického investora (záměr byl sledován v ÚP VÚC Pardubického kraje). S ohledem na nedostatečně využívané stávající průmyslové zóny v Chrudimi je v územním plánu města tato zóna časově odsunuta – v ÚP je z velké části zakreslena jako územní rezerva.

Medlešice - místní část Chrudimě severně jádrového města, v ÚP oddělená od jádrového území stávajícími a navrhovanými dopravními trasami. Pěší a cyklistické spojení je převzato z připravovaného záměru na cyklotrasu, vedenou od Pardubické ulice v Chrudimi po polní cestě k pivovaru v Medlešicích. Dle ÚP bude doplněna o rekreační pěší trasu po tělese železniční tratě do Pardubic (po jejím zrušení).

Nová zástavba je v ÚP navrhována převážně v jižní části obce: postupnou přestavbou zahrádkářské lokality se zahradními domky na rodinné domy venkovského typu. U hlavní silnice, procházející zástavbou, jsou navrženy plochy smíšené venkovské vč. územních rezerv (plochy smíšené venkovské, plochy komerční občanské vybavenosti). Dopravně špatně přístupné plochy u pivovaru a střediska zemědělské výroby Medlešice jsou zpřístupněny novou komunikací v jižní části obce. Obec postrádá větší náves, ÚP zlepšuje stav návrhem veřejných prostranství s možností pořádání společenských akcí a hřiště jižně rybníka (s vazbou na novou vodní plochu a přírodní zeleň v údolnici).

Topol - místní část Chrudimě východně jádrového města, v ÚP oddělená od jádrového území budoucí přeložkou silnice I/37 a I/17. Obec je z jádrového území dopravně přístupná po silnici II. třídy č. 340.

Územní plán navrhuje omezenou dostavbu rodinných domů, počítá spíše s intenzifikací stávajících ploch venkovského bydlení (na místě hospodářských částí zemědělských usedlostí) a s dostavbou na plochách smíšených venkovských SV (vedle hostince). Dále je navržena přestavba objektu prodejny smíšeného zboží. Pěší spojení s Chrudimí je řešeno přes Stromovku, nadchodem nad přeložkou silnice I. třídy. Ve výhledu je možno pokračovat s výstavbou rodinných domů na severovýchodním okraji obce.

Vestec - místní část Chrudimě, ležící severovýchodně jádrového města, v ÚP oddělená od jádrového území budoucí přeložkou silnice I/37 a I/17. Obec je z jádrového území dopravně přístupná po silnici III. třídy č. 34038. Územní plán ve Vestci nenavrhuje žádnou novou obytnou výstavbu. Jádro obce je navrženo k revitalizaci dle podrobnější dokumentace, kterou je třeba na prostor připravit. Zástavbu zemědělského střediska Školního statku lze intenzifikovat.

Vlčnov - místní část Chrudimě, ležící jihovýchodně jádrového města, v ÚP oddělená od jádrového území budoucí přeložkou silnice I/37. Obec je z jádrového území dopravně přístupná po silnici III. třídy č. 3589. Územní plán navrhuje ve Vlčnově novou výstavbu rodinných domů venkovského typu v obytném bloku východně návsi. Jako územní rezervu navrhuje výstavbu v severovýchodní části obce. Za potřebné považuje posílení centrální části obce o veřejnou vybavenost, proto zde u vodoteče navrhuje plochy pro tělovýchovu a sport. Kumulované provozovny autoopraven na návsi jsou doplněny o návrh ploch smíšených. Situaci je možno zlepšit dodržováním regulace činností v plochách drobné výroby a také úpravou a ozeleněním návsi. Středisko zemědělské výroby Osevy navrhuje ÚP využít i pro drobnou výrobu nebo útulek pro psy.

Zóna bydlení

Rozvojové plochy pro bydlení v bytových domech:

- Z1 připravená lokalita: přestavba VCES v ulici v V Hliníkách, rezidence Chrudim Park, dle DÚR 4 NP+ ustupující podlaží,
- Z3 návrh ÚP: severně nádraží Chrudim – město, lokalita je o něco níže položena vůči sousedním plochám vojenského depa. Návrh ÚP max. 3 NP, podmínkou výstavby je omezení hygienického OP drůbežárny VEMA a přeložka teplovodu,
- Z4 připravená lokalita: RP Pumberka (Stromovka), 4 + 1 NP,

- Z6 připravovaná lokalita Skřivánek II, max. 3 NP,
- Z7 dostavba nároží ulic Družstevní a V Malecku, max. 4 NP, byty jsou zde situovány jako přechod mezi zástavbou RD a vícepodlažní zástavbou podél ulice V Malecku,
- Z8 připravovaná lokalita Olbrachtova a za gymnáziem, max. 4 NP + ustoupené podlaží (dle změny ÚPSÚ č. 19,
- Z9 Na Špici – dostavba lokality pod nemocnicí, max. 4 NP + ustoupené podlaží (dle zpracované dokumentace),
- Z10 připravovaná lokalita Pišťovy, max. 4 NP + 1 ustoupené podlaží, výška zástavby může být maximálně 17 m nad terénem (dle zpracované dokumentace),
- Z12a pod Stromovkou, celková výška zástavby max. 4 NP, s podmínkou, že výška bytových domů nesmí přesáhnout 2NP stávajícího bytového domu číslo popisné 1294 na stavební parcele p.č. 6454 v k.ú. Chrudim, s tím že poslední podlaží nesmí být na celém půdorysu.

Rozvojové plochy pro bydlení v rodinných domech městského typu jsou směřovány do lokalit: Z11 – Stromovka, Z12 – pod Stromovkou, Z13 – Na Výsluní, Z14 – centrum, Z15 – Václavská, Z17 – K Presům, Z18 – V Pišťovech, Z19 – Škroupova, Z20 – Skřivánek II, Z21 – proluky Skřivánek, Z22 – Skřivánek I, Z23 – za gymnáziem + Čáslavská, Z24 – sever města, Z25 – Markovice, Z26 – Vrchovská, Z27 – Čáslavská, Z75a – Markovice Vrchovská. Z nich nejrozsáhlejší jsou lokality Pumberka západ (přes 15 ha), Skřivánek II a Markovice, obě necelých 10 ha. Lokalita Pumberka západ je připravena (má schválený regulační plán). Připravuje se výstavba v lokalitě K Presům a V Pišťovech - tyto lokality ale nepřispívají ke kompaktnímu rozvoji města, jsou vzdáleny od centra a vyžadují značné investice do infrastruktury. V případě výstavby v okrajových částech města dává ÚP přednost dostavbě Markovic jako svébytné části města s dominantou kostela.

Rozvojové plochy pro bydlení v rodinných domech venkovského typu jsou směřovány do samostatných místních částí (Medlešice, Topol, Vlčnov), jedná se o lokality Z28 Medlešice jih, Z29 Medlešice pod rybníkem, Z30 Medlešice proluky, Z31 Topol, Z32 Vlčnov, Z33 Vlčnov proluky. Výjimkou je Vestec, kde záporné podmínky pro bydlení převyšují klady a nová obytná zástavba zde územním plánem navrhována není.

Bydlení (včetně návrhu) je také součástí ploch smíšených obytných (centrálních, městských a venkovských). V těchto plochách významně přispívá k vícefunkčnosti městských čtvrtí a oživuje je. ÚP proto navrhuje podporovat výstavbu bytů v historickém jádru i v okrajových částech města a tím omezit monofunkčnost rozsáhlých území, z nichž například večer nebo o víkendech mizí život.

Plochy smíšené centrální:

Z60, Z60a

Plochy smíšené městské: Z61 připravovaná přestavba vojenského areálu (Depo), jedná se o druhou nejvýše položenou lokalitu ve městě (po Stromovce), je třeba zachovat charakteristickou siluetu města v dálkových pohledech, kde se uplatňují věže kostela Nanebevzetí p. Marie. Návrh ÚP – max. 3 NP + ustupující podlaží, Z62 sever, Z63 Tovární, významná přestavbová lokalita z hlediska utváření městské třídy, Z64 Poděbradova, Čáslavská, Z65 Poděbradova, Široká, Z66 Průmyslová, Olbrachtova, Z67 jihovýchod, atraktivní lokalita u příjezdové komunikace do města z přeložky I/37, Z68 Koželužská, Z69 nábřeží u stadionu, Z70 Obce Ležáků, Z71 přestavbové plochy Na Skřivánku Bramac, Z72

Škroupova, Z73 přestavbou území Evona a U Vápenky Z74 Skřivánek, Z75 Markovice, Z76 Píšťovy,

Plochy smíšené venkovské: Z78 Vlčnov, Z78 Medlešice

Plochy smíšené komerční: Z79 jižně prodloužené ulice Novoměstské, max. 4 NP, jedná se o plochy velmi dobře dostupné z budoucího obchvatu I/37 a I/17 východně města, atraktivní z obchodního hlediska. Podmínkou výstavby je prověření kapacity sběrače „G“ v ulici V Malecku.

Rekreace

ÚP navrhuje realizovat „Zelenou stezku“ kolem Chrudimky s vazbou na okolní obce, stezku využívat pro jogging, kolečkové brusle, doplnit ji o malá hřiště pro děti. Nevhodně situované areály (Sběrné suroviny, skládka materiálu SÚS) vymístit do průmyslových zón a nahradit je zelení. Ze „zelené stezky“ vyvést sídelní zeleň do okrajových částí města a systém napojit na územní systém ekologické stability. V rámci organizované turistiky využít i turistické cíle v okolních obcích a v Železných Horách. K tomu je nutno zlepšit dopravní spojení např. zřízením letních spojů a dle ÚP doplnit síť pěších a cyklistických tras. ÚP navrhuje podpořit rekreační potenciál města výstavbou nových ubytovacích kapacit (penziony), případně využít lokalitu Podhůra u navrhovaného rybníka pro autokempink, novodobé sporty, výhledově pro hotel jako součást golfového hřiště. Postupně dobudovat turistické okruhy, vycházející z historického jádra města, „vnější okruh“ vést kolem letiště a navrhovaného rybníka na Podhůru (v trase stávající silnice II. třídy č. 340 do Rabštejnské Lhoty, která bude přeložena západněji) a okruh vést zpět z Podhůry kolem případného golfového hřiště a přes Píšťovy do prostoru sportovně rekreačních ploch u Chrudimky (kolem koupaliště a městských sportovišť do centra města).

Z hlediska rekreace je velmi atraktivní také prostor kolem řeky Chrudimky severovýchodně od centra města. Tímto směrem je navrženo zřídit „vnější turistický okruh“ až k Vestci. Kolem Chrudimky doplnit plochy přírodního charakteru, ať už navazující na chráněná území, nebo na stávající plochy přírodního charakteru. Zemědělské pozemky v nivě řeky postupně zatravňovat. Plochy jsou označeny RN, v těchto plochách není přípustná výstavba rekreačních objektů. Rekreace na plochách přírodního charakteru je navržena i v západní části Chrudimě – Na Skřivánku za areálem bývalého motokrosu. Dále je navržena na plochách kolem rušené železnice v Medlešicích. ÚP navrhuje ozelenění dopravních koridorů a zaclonění průmyslové zóny Transporta v dálkových pohledech. Jedná se o tyto plochy: Z33a Topol, Z33b Topol, Z33c autokempink Podhůra, Z33d infocentrum Podhůra, Z33e doplnění U Jordánku.

Občanské vybavení, sport (mimo veřejnou vybavenost)

Řešením územního plánu je sledována podpora rozvoje občanského vybavení ve městě a to jak ve stávající zástavbě města, tak ve třech dalších klíčových místech:

- ulice Dašická – vjezd do města z přeložky I/37 a I/17 od severu,
- ulice Novoměstská – vjezd do města z přeložky I/37 a I/17 od jihovýchodu,
- areál Transporty – propojení na severozápadní vjezd do města z přeložky I/17.

Zařízení tělovýchovná a sportovní

ÚP řeší nedostatky stávajících sportovních areálů a navrhuje rozšíření ploch pro tělovýchovné a sportovní aktivity.

Sportovní hala s ubytováním (místní organizace Sokola) v centru města na Tyršově nám. – areál je ve špatném stavu, nevhodná architektura. ÚP navrhuje úplnou přestavbu

areálu s využitím rovněž pro turistický ruch (plocha pod hřištěm je navržena pro parkovací garáže).

Stadion AFK, kapacita cca 1000 míst, vyhovující. Možnost rekonstrukce a zkapacitnění tribuny. ÚP řeší nový příjezd přes areál ČSAD BUS a Penny Market vč. nových parkovacích kapacit, nutno prověřit podrobnější dokumentací.

Zimní stadion (hokejová hala) – kapacita cca 1500 lidí. Mimo sezónu je zde umístěn povrch na in line bruslení. ÚP navrhuje doplnění parkovacích míst v ulici U Stadionu a nové přemostění Chrudimky.

Krytý plavecký bazén (25 m a dětský bazén) se saunou, kapacita cca 200 lidí na hodinu. Venkovní plovárna je nově zrekonstruovaná. ÚP navrhuje doplnění parkovacích míst v ulici U Stadionu a nové přemostění Chrudimky (společně i pro Zimní stadion).

Městský fotbalový stadion v ulici Novoměstská. Tribuna a zázemí budou rekonstruovány na vyšší kapacitu návštěvníků (nyní 150). ÚP navrhuje řešit parkovací stání formou parkovacího domu v ulici Foltýnově.

Fit okruh asi 3 km dlouhý, pod nemocnicí, je v první polovině asfaltový a využívá se i jako cyklostezka a na in line bruslení. ÚP navrhuje doplnění turistických okruhů o „Vnější turistický okruh“ a propojení tohoto území s Podhůrou (s navrhovanými plochami pro sport a rekreaci včetně ploch pro autokempink či výletišť u navrhovaného rybníka U Fedrovky). Ve výhledu je možno doplnit areál o golfové hřiště (18ti jamkové hřiště o rozloze cca 45 hektarů).

“Zelená stezka“, procházející podél Chrudimky celým městem bude rozšířena o atraktivní odbočky, s příležitostmi pro různé zábavní -především sportovní a herní aktivity. To umožní doplnění poměrně pestré a diferencované sportovní vybavenosti města o další zařízení, která zde chybí a o která bude s největší pravděpodobností zájem i ve výhledu. Především těch, která jsou určena neorganizovaným sportům -přitom je možno reflektovat nové, moderní formy sportu.

Největší pozornost bude věnována aktivitám dětí a dospívající mládeže jako účinné prevenci nežádoucího chování, podpory zdravého růstu a fyzické kondice. Zařízení budou diferencována i s ohledem na seniory nové generace, z nichž značná část je fyzicky natolik zdatná, že může absolvovat některé sporty jejich výkonnosti přizpůsobené.

Ubytování a veřejné stravování

Současný deficit přechodného ubytování navrhuje ÚP snížit výstavbou celé škály zařízení: od kvalitního hotelového až po přenocování ve stanu. V zástavbě města je navrženo doplnit ubytovací kapacity formou penzionů. Ve vazbě na rybník pod Podhůrou je navržen autokempink. Výhledově lze do plochy golfového areálu zahrnout i rezervu pro vysoce kvalitní hotel (pro náročnou klientelu).

Obchodní síť

Záměrem ÚP je posílit rozumnou míru koncentrace obchodních služeb do center různé velikosti. Hierarchie obchodních center bude spoluvytvářet rytmus městských prostorů a jejich gradaci. Obchodní síť města bude doplněna dle nabídky a poptávky po obchodních zařízeních a službách. V částech města, kde došlo výstavbou supermarketů k narušení uličních front (Lidl v ulici Tovární, Penny Market v ulici Obce Ležáků) je navržena přestavba či revitalizace území -nutno prověřit podrobnější dokumentací.

Nevýrobní a opravárenské služby

Územní plán města stanovuje podmínky pro situování těchto služeb obecně - situace bude ovlivňována trhem. Město má v jihozápadní části hřbitov o rozloze cca 3 ha se samostatně situovanou obřadní síní. ÚP navrhuje rozšíření plochy hřbitova o cca 0,76 ha a novou příjezdovou komunikaci k obřadní síní.

Výroba a skladování

Územní plán navrhuje rozšíření ploch pro výrobu v souladu s dosud známými záměry.

Výroba a skladování – průmysl

Plochy výroby a skladování s možnými negativními vlivy za hranicí pozemků. Průmyslové areály jsou ve městě soustředěny do dvou kapacitních území:

- průmyslová zóna severozápad -Transporta,
- průmyslová zóna severovýchod – K Májovu.

Průmyslová zóna severozápad je rozvíjena, průmyslová zóna severovýchod je stabilizovaná. Další nové plochy pro lehký průmysl jsou navrhovány v sousedství Školního statku a firmy Ecotechnic s.r.o. v ulici Dašické, včetně zavlečkovatelné plochy územní rezervy pro strategického investora. ÚP navrhuje vymístění areálů Bramac, Dřevovýroba Ficek a Evona ze zástavby města do průmyslových zón.

Výroba a skladování – drobná a řemeslná výroba

Jako plochy výroby a skladování bez negativních vlivů za hranicí pozemků budou v území respektovány následující areály:

- průmyslová zóna Chrudim – sever, průmyslová zóna severovýchod – část lokality K Májovu,
- průmyslová zóna „stará Transporta“, území více firem u ulice Obce Ležáků a u silnice k letišti, firmy při ulici Škroupově, Píšťovy, pivovar Medlešice, Vlčnov.

ÚP navrhuje rozvoj západně průmyslové zóny Transporta (přechodová zóna mezi Transportou a obytným územím v Markovicích a rozvoj v jižní části města při ulici Obce Ležáků a u letiště Chrudim ve vazbě na západní tangentu). Dále navrhuje intenzifikaci areálů zemědělské výroby tak, že umožňuje jejich využití i pro drobnou výrobu nezemědělskou a výrobní služby.

Zemědělská výroba

Pro zemědělskou výrobu nejsou navrhovány žádné nové plochy s výjimkou doplnění stávajícího areálu Školního statku Vestec (Dašická). ÚP umožňuje intenzifikaci využití stávajících nedostatečně

využívaných areálů ve Vestci a ve Vlčnově, např. formou situování jiné než zemědělské výroby, útulku pro psy apod.

Zahradnictví

Školky Vaněk - centrum v ulici Čáslavské je plošně doplněno – lze využít i pro jiné služby, plochy školek jsou omezeny. Plochy školek u Transporty jsou zakresleny jako soukromá zeleň. Zahradnictví Blehovsko beze změny. Zahradnictví ulice Obce Ležáků – lze využít i pro jiné služby.

Lesní hospodářství

Prakticky všechny lesy v území již jsou, nebo se v ÚP navrhuje jako součást ekologicky významných prvků (chráněná území, územní systém ekologické stability). Proto je lesní hospodářství zaměřené v první řadě na podporu mimoprodukčních funkcí lesa.

Plochy specifické

Jedná se o vojenské areály, z nichž jsou jako stabilizované vyhodnoceny - kasárna v ulici Obce Ležáků, vojenský prostor v ulici Škroupově, vojenský prostor u vodojemů Skřivánek, plochy v ulici Na Rozhledně. Opuštěný areál DEPO v ulici Pardubické je navržen k přestavbě na plochy výroby, plochy obytné a smíšené.

Vymezení ploch přestavby

Plochy navrhované k přestavbě jsou zakresleny ve výkrese č. 1 a 2 návrhu územního plánu města:

- areál VCES v ulici V Hliníkách,
- areál DEPO v ulici Pardubické,
- areál sladovny v ulici Tovární,
- blok jižně ulice Poděbradovy a Tovární,
- Palackého třída -blok s areálem Evony (přednádražní prostor), do doby přestavby bude areál využíván ke stejné funkci, tj. Výroba a skladování bez stavebních omezení,
- Palackého třída – blok mezi Palackého třídou, ulicí Rooseveltovou, Husovou a Fibichovou,
- areál ČSAD BUS a.s. – území mezi ulicí Obce Ležáků a Na Ostrově,
- Transporta – přestavba centrální části průmyslové zóny,
- Bramac – přestavba na plochy smíšené obytné městské,
- Ficek dřevovýroba -přestavba na plochy smíšené obytné městské,
- Sokol Tyršova – přestavba areálu s využitím pro turistický ruch,
- Regionální museum – přestavba letního kina na zázemí musea s parkovištěm,
- přestavba u přejezdu železnice Škroupova,
- přestavba komerční občanské vybavenosti Topol,
- přestavba řadových garáží na halové garáže a parkovací domy v různých částech města.